

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

**Σχολή Επιστημών Διοίκησης και Οικονομίας
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΙΑΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ»**

**Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 και ο αναβαλλόμενος φόρος των
τραπεζών.**

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ως μέρος των απαιτήσεων για την
απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική από

τον

Κωνσταντίνο Ηλιάδη

Επιβλέπουσα: Επίκ. Καθηγήτρια Α.ΣΑΜΑΡΑ

Ηράκλειο 2019

Δήλωση Αυθεντικότητας, Copyright

«Ο μεταπτυχιακός φοιτητής που εκπόνησε την παρούσα διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στη βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (μη-εμπορικός, μη-κερδοσκοπικός, αλλά εκπαιδευτικός-ερευνητικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες κ.λπ.), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή την γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου».

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

«Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την τριμελή εξεταστική επιτροπή η οποία ορίστηκε από την ΓΣΕΣ του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, σύμφωνα με το νόμο και τον εγκεκριμένο Οδηγό Σπουδών του ΔΠΜΣ «Λογιστική και Ελεγκτική». Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Επίκ. Καθηγήτρια Σαμαρά Αγγελική (Επιβλέπουσα)*
- Καθηγητής Νεγκάκης Χρήστος (Μέλος)*
- Καθηγητής Σταματόπουλος Θεόδωρος (Μέλος)*

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα.»

Πρόλογος & Ευχαριστίες

Πριν την παρουσίαση της διπλωματικής εργασίας, Θα ήθελα να ευχαριστήσω το σύνολο των ακαδημαϊκών αλλά και επαγγελματιών από τον κλάδο της Λογιστικής και Ελεγκτικής, που συμμετείχε στο πρόγραμμα, για την ευκαιρία που μας έδωσαν να παρακολουθήσουμε ένα αρκετά ποιοτικό πρόγραμμα σπουδών στην πόλη μας. Η καθοδήγηση και η στήριξη καθ' όλη την διάρκεια του προγράμματος, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για την επιτυχή ολοκλήρωση του.

Επίσης, ευχαριστώ θερμά την κα. Σαμαρά Αγγελική, Επίκουρη Καθηγήτρια του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστήμιου Μακεδονίας, για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με αυτό το πολύ ενδιαφέρον θέμα. Χωρίς την βοήθεια, τις παρατηρήσεις και τις επισημάνσεις που μου παρείχε, καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θα ήταν αδύνατη η ολοκλήρωση της.

Επιπλέον ευχαριστώ τα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής τον κ. Νεγκάκη Χρήστο, Καθηγητή του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστήμιου Μακεδονίας και τον κ. Σταματόπουλο Θεόδωρο, Καθηγητή του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημιού για τα εποικοδομητικά σχόλια και τις εύστοχες παρατηρήσεις αλλά κυρίως για τις πολύτιμες γνώσεις που μας μετέδωσαν καθ' όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την σταθερή στήριξη που μου παρέχει στην επίτευξη των στόχων μου.

Αφιέρωση

«Η παιδεία είναι δεύτερος ήλιος για τους ανθρώπους»

Πλάτων, Αθηναίος Φιλόσοφος, [427 π.χ.](#) – [347 π.χ.](#)

Αφιερώνεται στην οικογένεια μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	xi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	4
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	4
1.1 ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	4
1.2 Η ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ	9
1.3 Η ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	19
1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	29
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	29
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	29
2.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	29
2.3 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	31
2.4 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	32
2.5 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	34
2.6 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	36
2.7 ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΣ	42
2.8 ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ.....	42
2.9 ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.....	43
2.10 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	45
2.11 Ο ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ.....	47
2.12 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ 12 ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ.....	52
2.13 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	59

Ο ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	59
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	59
3.2 ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	59
3.2.1 Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	61
3.2.2 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	62
3.2.3 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ.....	64
3.3 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ – ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι,ΙΙ,ΙΙ	66
3.4 Η ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	69
3.5 Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	81
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	81
4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	81
4.2 ΣΧΕΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ	81
4.3 ΟΙ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	85
4.4 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	87
4.5 ΟΙ ΚΑΘΑΡΕΣ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	89
4.6 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΠΗΓΩΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	94
4.7 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ ΜΕ ΔΕΙΚΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	100
4.8 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	103
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	104
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	106
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ	106
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	107

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

Διάγραμμα 2.2.1: Συνοπτικό Εννοιολογικό Διάγραμμα.....	σελ.29
Πίνακας 2.6.1: Λογιστική Εγγραφή «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Υποχρέωσης».....	σελ.38
Πίνακας 2.6.2: Λογιστική Εγγραφή «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης».....	σελ.39
Σχήμα 2.9.1: Είδη γνωστοποιήσεων κατά το ΔΛΠ 12.....	σελ.44
Πίνακας 2.13.1: Λογιστική Εγγραφή Παραδείγματος «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Υποχρέωσης».....	σελ.54
Πίνακας 2.13.2: Λογιστική Εγγραφή Παραδείγματος «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης».....	σελ.57
Πίνακας 3.2.2.1: Βασικά Στοιχεία Τραπεζών.....	σελ.63
Πίνακας 4.1: Οικονομικά μεγέθη Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.82
Διάγραμμα 4.1: Διαγραμματική Απεικόνιση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.82
Πίνακας 4.2: Οικονομικά μεγέθη Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.83
Διάγραμμα 4.2: Διαγραμματική Απεικόνιση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.83
Πίνακας 4.3: Οικονομικά μεγέθη Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.83
Διάγραμμα 4.3: Διαγραμματική Απεικόνιση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.84
Πίνακας 4.4: Οικονομικά μεγέθη Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.84
Διάγραμμα 4.4: Διαγραμματική Απεικόνιση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.85
Πίνακας 4.5: Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%) Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.85
Πίνακας 4.6: Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%) Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.86
Πίνακας 4.7: Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%) Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.86
Πίνακας 4.8: Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%) Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.86
Πίνακας 4.9: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.88

Πίνακας 4.10: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.88
Πίνακας 4.11: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.89
Πίνακας 4.12: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.89
Πίνακας 4.13: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.90
Διάγραμμα 4.5: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.91
Πίνακας 4.14: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.91
Διάγραμμα 4.6: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.91
Πίνακας 4.15: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.92
Διάγραμμα 4.7: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.92
Πίνακας 4.16: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.93
Διάγραμμα 4.8: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.93
Πίνακας 4.17: Προσδιορισμός των Κύριων Πηγών Προέλευσης Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.95
Διάγραμμα 4.9: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.95
Διάγραμμα 4.10: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) Alpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.95
Πίνακας 4.18: Προσδιορισμός των Κύριων Πηγών Προέλευσης Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.96

Διάγραμμα 4.11: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.96
Διάγραμμα 4.12: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.97
Πίνακας 4.19: Προσδιορισμός των Κύριων Πηγών Προέλευσης Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.97
Διάγραμμα 4.13: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.98
Διάγραμμα 4.14: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.98
Πίνακας 4.20: Προσδιορισμός των Κύριων Πηγών Προέλευσης Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.99
Διάγραμμα 4.15: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.99
Διάγραμμα 4.16: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.99
Πίνακας 4.21: Συσχέτιση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης Με Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Αlpha Τράπεζα Α.Ε.....	σελ.101
Πίνακας 4.22: Συσχέτιση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης Με Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.....	σελ.101
Πίνακας 4.23: Συσχέτιση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης Με Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε.....	σελ.102
Πίνακας 4.24: Συσχέτιση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης Με Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε.....	σελ.102

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να παρουσιάσει τον ρόλο της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των τεσσάρων εγχώριων συστημικών τραπεζών. Ειδικότερα, επιδιώκεται να αναδειχθούν τα κίνητρα και οι επιπτώσεις από την χρήση της αναβαλλόμενης φορολογίας στον τραπεζικό κλάδο. Επιπροσθέτως η εργασία σκοπεύει να δώσει απάντηση σε δυο βασικά ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα σχετίζεται με το αν συγκεκριμένες ρυθμίσεις και γενικά το ζήτημα του Αναβαλλόμενου Φόρου, συνιστούν κρατική βοήθεια προς τις τράπεζες και το δεύτερο ερώτημα σχετίζεται με την ποιότητα και την ποσότητα των κεφαλαίων που προέρχονται από Αναβαλλόμενο Φόρο. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε με σκοπό την απάντηση των ερωτημάτων είχε τρία στάδια. Στο πρώτο στάδιο πραγματοποιήθηκε επισκόπηση στην διεθνή βιβλιογραφία στο δεύτερο στάδιο εντοπίστηκαν οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις και τέλος στο τρίτο στάδιο πραγματοποιήθηκε διερεύνηση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των τεσσάρων Ελληνικών συστημικών τραπεζών για τη χρήση και την μεταβολή του Αναβαλλόμενου Φόρου.

Κατά αυτό τον τρόπο διαμορφώνεται η δομή της εργασίας. Αρχικά περιλαμβάνει την βιβλιογραφική ανασκόπηση όπου παρουσιάστηκαν έρευνες σχετικά με τις συνέπειες από την εφαρμογή της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων γενικότερα και πιο συγκεκριμένα των επιχειρήσεων του τραπεζικού κλάδου. Στην συνέχεια πραγματοποιήθηκε μια αναλυτική παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου και των βασικών αρχών που διέπουν το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 με στόχο την εκ βάθρων κατανόηση του. Τέλος πραγματοποιήθηκε νομική και πρακτική προσέγγιση του θέματος. Παρουσιάστηκαν οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις και παρουσιάζεται μία μελέτη περίπτωσης όπου διερευνήθηκε ο τρόπος και ο βαθμός που η Αναβαλλόμενη Φορολογία επηρεάζει βασικά μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Επιπλέον έγινε ο ποσοτικός προσδιορισμός των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων των τεσσάρων εγχώριων συστημικών τραπεζών και εντοπίζονται οι δυο κύριες πηγές προέλευσης των Κάθαρων Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων.

Με αυτή την μέθοδο προέκυψαν τα ευρήματα της εργασίας. Έτσι συμπεραίνεται ότι τα τραπεζικά ιδρύματα χρησιμοποίησαν την Αναβαλλόμενη Φορολογία με κίνητρο την κάλυψη των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων και της βιωσιμότητάς τους. Κατά

συνέπεια ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας των τράπεζων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την Αναβαλλόμενη Φορολογία και διαπιστώνεται η έκθεση των τραπεζικών ιδρυμάτων σε λογιστικά κεφάλαια χαμηλής ποιότητας. Συμπεραίνεται ότι τα ανωτέρω επετεύχθησαν μέσα από την ψήφιση νομοθετικών ρυθμίσεων και στην ουσία συνιστούν κρατική βοήθεια προς τις τράπεζες.

Ως στοιχείο πρωτοτυπίας θεωρείται η εκτενής ανάλυση των νομοθετικών ρυθμίσεων και η παρουσίαση των γεγονότων που οδήγησαν σε αυτές τις λύσεις. Επιπλέον τα τεκμηριωμένα συμπεράσματα της εργασίας συνοψίζουν την συνεισφορά της στην έρευνα καθώς αποτελούν τροφή για σκέψη αλλά και υλικό στον μελλοντικό επιστήμονα που επιθυμεί να παρακολουθήσει το ζήτημα του Αναβαλλόμενου Φόρου των τραπεζών.

Λέξεις κλειδιά: Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, Αναβαλλόμενη Φορολογία, Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις, Νομοθετικές Ρυθμίσεις, Τραπεζικός Κλάδο

ABSTRACT

The purpose of the thesis is to present the role of deferred taxation in the financial statements of the four domestic systemic banks. In particular, it seeks to highlight the incentives and effects of deferred taxation on the banking industry. In addition, the thesis intends to answer two key questions. The first question relates to whether specific arrangements, and generally the deferred tax issue, constitute government assistance to banks, and the second question relates to the quality and quantity of deferred tax funds. The methodology followed in order to answer the questions had three stages. In the first stage, an international literature review was carried out. In the second stage, the relevant regulatory changes was identified and finally in the third stage, conducted investigation in the financial statements of four Greek banks for systemic use and change in deferred tax.

In this way it is formed the structure of the thesis. The thesis initially includes a literature review where surveys were presented on the consequences of the implementation of deferred taxation in the financial statements of businesses in general and in particular those of the banking industry. A detailed presentation of the institutional framework and the key principles governing International Accounting Standard 12 was then presented for an in-depth understanding. Finally, a legal and practical approach was taken. Presented the relevant regulations, and a case study is presented where the method was investigated and the extent to which deferred tax affects fundamentals of the financial statements of the four domestic systemic banks. In addition, the deferred tax assets of the four domestic systemic banks were quantified and the two main sources of net deferred tax assets were identified.

With this method revealed the findings of the thesis. It is concluded that the banking institutions used Deferred Taxation as an incentive to cover their capital requirements and their sustainability. As a result, the Bank's Capital Adequacy Ratio is heavily dependent on Deferred Taxes and it is found that banks are exposed to poor quality accounting capital. It is concluded that the above achieved through the passing of legislation and in essence constitute government assistance to the banks.

The value of the thesis is considered a comprehensive analysis of regulatory changes and presentation of events leading to these solutions. Additional factual conclusions of the work summarize the contribution of the research as they are food for thought

and material in the future scientist who wishes to attend the issue of deferred taxes of banks.

Keywords: International Accounting Standard 12, Deferred Taxation, Deferred Tax Assets, Regulatory Changes, Banking Industry

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική. Η εφαρμογή της Αναβαλλόμενης Φορολογίας, μέσα από το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 αλλά και μέσω των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αλλαγές των τελευταίων ετών στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Στην παρούσα εργασία αναδεικνύεται η σημαντικότητα της Αναβαλλόμενης Φορολογίας και ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του χρηματοπιστωτικού κλάδου.

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων που εμφανίζουν οι τέσσερις εγχώριες συστημικές τράπεζες στις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις. Η χρήση της Αναβαλλόμενης Φορολογίας αποτελεί ένα κρίσιμο κομμάτι της τραπεζικής λογιστικής. Η Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση (DTA) από αναγνώριση Φορολογικών Ζημιών εις Νέον (DTA_LC) ως κονδύλι του Ενεργητικού των τραπεζών αποτελεί ένα κρίσιμο λογιστικό μέγεθος. Οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις των τεσσάρων συστημικών τραπεζών χαρακτηρίζονται ως κρίσιμο λογιστικό μέγεθος διότι ακολουθούν μια δεκαετή ανοδική πορεία. Φτάνουν σε πολύ υψηλά μεγέθη καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος του συνόλου του Ενεργητικού, των Ιδίων Κεφαλαίων και κατά συνέπεια των εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών. Το γεγονός αυτό αποτελεί τεράστιο πρόβλημα καθώς ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την Αναβαλλόμενη Φορολογία.

Μέσα από θεωρητική και πρακτική προσέγγιση διερευνάται πως αυτό το κονδύλι είναι δημιούργημα της οικονομικής κρίσης, της εφαρμογής συγκεκριμένων νομοθετικών ρυθμίσεων και της εφαρμογής κανόνων των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Τα τραπεζικά ιδρύματα κατά την διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης υπέστησαν λογιστικές ζημίες, κάτι που οδήγησε στην αναγνώριση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων στις οικονομικές τους καταστάσεις. Μέσα από μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων δημιουργήθηκε ένας νομικά αποδεκτός τρόπος αντιμετώπισης των ζημιών που υπέστησαν τα τραπεζικά ιδρύματα, εξαιτίας του κουρέματος της αξίας των ομολόγων τους (PSI), καθώς επίσης για τις ζημίες από τις διαγραφές των δανείων (κόκκινα δάνεια) που πραγματοποιούν στα προβληματικά

χαρτοφυλάκια τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Κυβερνήσεις ορισμένων Κρατών Μελών, ανάμεσα των οποίων και η Ελλάδα, θέσπισαν αλλαγές στην νομοθεσία τους προκειμένου να επιτρέπεται η μετατροπή Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων σε Οριστικές Φορολογικές Απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου, να μετατραπούν δηλαδή σε πιστώσεις φόρου που συνιστούν άμεση απαίτηση έναντι των Κυβερνήσεων, με σκοπό να μην αφαιρεθούν από τον υπολογισμό του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Η εργασία προσπαθεί να δώσει απάντηση σε κρίσιμα ερωτήματα σχετικά με την ποιότητα και την ποσότητα των κεφαλαίων των τραπεζών που προέρχονται από Αναβαλλόμενο Φόρο. Επίσης κατά πόσον οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις και γενικά το ζήτημα του Αναβαλλόμενου Φόρου, συνιστούν κρατική βοήθεια προς τις τράπεζες.

Η παρούσα εργασία πέραν της Εισαγωγής περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια μέσα από τα οποία πραγματοποιείται μια όσο το δυνατόν πληρέστερη παρουσίαση του θέματος και εξάγονται συμπεράσματα. Τα επόμενα τέσσερα κεφάλαια περιλαμβάνουν τον κορμό της εργασίας. Στο επόμενο κεφάλαιο ακολουθεί η επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας. Παρουσιάζονται έρευνες σχετικά με τις συνέπειες από την υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και τον ρόλο της Αναβαλλόμενης Φορολογίας γενικότερα και ειδικότερα διαπιστώθηκε η χρήση του Αναβαλλόμενου Φόρου στα τραπεζικά ιδρύματα με σκοπό την κάλυψη των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων και της βιωσιμότητάς τους. Επίσης διαπιστώνουμε ότι η αναβαλλόμενη φορολογία είναι ένα μέγεθος το οποίο διαχρονικά έχει συνδεθεί ως ένα εργαλείο αντίχενωσης ενδεχόμενης παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια αναλυτική παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου και των βασικών αρχών που διέπουν το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 και κατ' επέκταση την Αναβαλλόμενη Φορολογία. Ως βασικές αρχές του προτύπου νοούνται, ο σκοπός και το πεδίο εφαρμογής του, η εννοιολογική του προσέγγιση, η ανάλυση των βασικών εννοιών που το διέπουν, ο λογιστικός χειρισμός των γεγονότων που σχετίζονται με το πρότυπο καθώς επίσης και η συγκριτική ανάλυση μεταξύ του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Κυρίως στόχος του κεφαλαίου ορίζεται η ουσιαστική κατανόηση του προτύπου.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται αναλυτικά η λειτουργία και η χρησιμότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα στον ρολό που διαδραματίζει στην οικονομία, στους κανόνες από τους οποίους διέπεται καθώς

επίσης και στα προβλήματα που προέκυψαν στην λειτουργία του ως συνέπεια της τελευταίας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Στο τέλος του κεφαλαίου παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο η Αναβαλλόμενη Φορολογία και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 επηρεάζει τις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών καθώς επίσης και όλες οι συναφείς νομοθετικές ρυθμίσεις.

Στο τέταρτο κεφάλαιο και με στόχο την ανάδειξη της σημαντικότητας του στοιχείου της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του χρηματοπιστωτικού κλάδου επιλέχθηκε ως πρακτικό παράδειγμα το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Έγινε πιά πρακτική προσέγγιση του θέματος, έτσι αφού προηγουμένως παρουσιάστηκαν οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις, μετέπειτα έγινε ο ποσοτικός προσδιορισμός των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων. Διερευνήθηκε ο τρόπος και ο βαθμός που η Αναβαλλόμενη Φορολογία επηρεάζει βασικά μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Καταλήγουμε ότι οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις είναι αρκετά υψηλότερες από τις Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις κάτι το οποίο δημιουργεί αμφιβολίες σχετικά με τη δυνατότητα μελλοντικού συμψηφισμού με φορολογητέα κέρδη. Επίσης διαπιστώνουμε ότι οι δυο κύριες πηγές προέλευσης των Κάθαρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων προέρχονται από τις ζημίες του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (PSI) και τις ζημίες που προκύπτουν από απομείωση δάνειων (κόκκινα δάνεια).

Κατά αυτό τον τρόπο στο τέλος της εργασίας εξήχθησαν συμπεράσματα τα οποία μπορεί να αποτελέσουν τροφή για σκέψη αλλά και για περαιτέρω έρευνα. Διαπιστώνεται ότι το κράτος χρησιμοποίησε την λογιστική της αναβαλλόμενης φορολογίας με σκοπό να παρέχει την δυνατότητα στις τράπεζες να μην εμφανίσουν απώλειες στα κεφάλαια τους. Απόρροια αυτού αποτελεί η έκθεση των τραπεζικών ιδρυμάτων σε λογιστικά και όχι πραγματικά κεφάλαια. Μια πρόταση για μελλοντική έρευνα αποτελεί η εξέταση για το κατά ποσό οι τράπεζες χρησιμοποίησαν την λογιστική του Αναβαλλόμενου Φόρου προκειμένου να είναι σύμφωνες με τους κεφαλαιακούς ελέγχους των ρυθμιστικών αρχών και τους κανόνες της Βασιλείας.

Τέλος η παρούσα διπλωματική εργασία μπορεί να έχει έστω μια ελάχιστη συνεισφορά σε οποιαδήποτε σχετική μελλοντική ερευνά. Η εκτενής ανάλυση των νομοθετικών ρυθμίσεων και τα τεκμηριωμένα συμπεράσματα της εργασίας αποτελούν υλικό για τον μελλοντικό επιστήμονα που επιθυμεί να παρακολουθήσει το ζήτημα του Αναβαλλόμενου Φόρου των τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

1.1 ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Η Διεθνής επιχειρηματική κοινότητα και η παγκόσμια αγορά διανύουν μια νέα εποχή, με καινούργιους κανόνες και πολλές προκλήσεις. Με το άνοιγμα των χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών, ολοένα και περισσότερες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται διεθνώς. Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκε η ανάγκη να διαμορφωθεί ένα κοινά αποδεκτό σύνολο αρχών, κανόνων και πολιτικών που πρέπει να ακολουθούνται από τους λογιστές και τις διοικήσεις των επιχειρήσεων, κατά την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Ο πρωταρχικός στόχος είναι, οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες των οικονομικών καταστάσεων, να είναι αξιολογήσιμες και συγκρίσιμες σε διάφορες χώρες, ανεξάρτητα από τους κανόνες μέτρησης της περιουσίας και των οικονομικών αποτελεσμάτων που μπορεί να επικρατούν στην καθεμία χώρα ξεχωριστά.

Είναι συνεπώς προφανές ότι προκειμένου να επιτευχθεί συγκρισιμότητα των λογιστικών πληροφοριακών στοιχείων από τους ενδιαφερόμενους, οι εταιρίες θα πρέπει να εφαρμόζουν τις ίδιες λογιστικές αρχές και μεθόδους. Δηλαδή είναι απαραίτητη η τυποποίηση της λογιστικής διαδικασίας, σε ένα κοινά αποδεκτό και κοινά εφαρμοστέο μοντέλο το οποίο να αποτυπώνει με ομοιόμορφο τρόπο την επιχειρηματική δράση της οικονομικής οντότητας, με σκοπό την συγκέντρωση ορθών, αξιόπιστων και ομοειδών πληροφοριών και στοιχείων, αναφορικά με την περιουσιακή τους κατάσταση, τη χρηματοοικονομική κατάσταση και την εν γένει δραστηριότητα που αναπτύσσουν. Ουσιαστικά αναγνωρίστηκε στην πορεία η αναγκαιότητα εισαχθεί μια ενιαία λογιστική γλώσσα, ώστε να είναι δυνατή η διαχρονική παρακολούθηση των οικονομικών οντοτήτων και η διακλαδική σύγκριση και όχι να παρατηρούνται φαινόμενα κατά τα οποία, επιχειρήσεις που ανήκουν στον ίδιο κλάδο να παρουσιάζουν κρίσιμες διαφορές, δεδομένου της διαφορετικής μεθόδου κατάρτισής τους.

Ο Κανονισμός, 1606/2002 επέβαλλε την χρήση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για όλες τις εισηγμένες επιχειρήσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από 1.1.2005. Για την βέλτιστη κατανόηση των αποτελεσμάτων των προτύπων είναι αναγκαίο βέβαια να αποσαφηνιστεί ο τρόπος λειτουργίας των προτύπων και πιο συγκεκριμένα είναι αναγκαίο να παρατεθεί ο ορισμός του άρθρου 2

του Κανονισμού 1606/2002, σύμφωνα με τον οποίο: «Ως Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα νοούνται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, τα Διεθνή Πρότυπα χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και οι συναφείς ερμηνείες, οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις των εν λόγω προτύπων και συναφών ερμηνειών καθώς και τα μελλοντικά πρότυπα και συναφείς ερμηνείες που θα εκδώσει ή θα δημοσιεύσει στο μέλλον ο Οργανισμός Διεθνών Λογιστικών Προτύπων».¹ Συνεπώς τα Πρότυπα που εφαρμόζονται είναι ενιαία τουλάχιστον για της χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κι ως εκ τούτου τα αποτελέσματα από την εφαρμογή τους επηρεάζουν τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης θεσπίστηκαν κι ως αναγκαία στην παρεχόμενη οικονομική πληροφόρηση από την πλευρά των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η παραπάνω θέσπιση ήταν σαφώς αναγκαία δεδομένου ότι ο τραπεζικός κλάδος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο επιχειρηματικό περιβάλλον της χώρας ενώ παράλληλα ήταν απαραίτητη η κατάρτιση αξιόπιστων και σαφώς συγκρίσιμων λογιστικών καταστάσεων από τις οποίες θα προάγεται η διαφάνεια και η ασφαλής ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών και ιδίως των επενδυτών. Οι τράπεζες λοιπόν, επειδή είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών είναι υποχρεωμένες να καταρτίζουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Από την ημέρα της υποχρεωτικής εφαρμογής των Προτύπων έως και σήμερα έχουν διεξαχθεί αρκετές έρευνες σχετικά με την επίδραση τους στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Ακαδημαϊκοί ανά τον κόσμο έχουν παρουσιάσει όλες αυτές τις επιπτώσεις, από την υποχρεωτική υιοθέτηση τους, μελετώντας επιχειρήσεις από διάφορους κλάδους και από όλες τις χώρες όπου έχουν εφαρμοστεί.

Οι Negakis, et al. (2010) στο άρθρο τους που αφορά την συνάφεια των λογιστικών δεδομένων με την αξία της επιχείρησης στις προ- και μετά- περιόδους εφαρμογής των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, για ένα δείγμα ελληνικών εταιρειών, αναφέρουν χαρακτηριστικά, ότι μετά την 1.1.2005 η εφαρμογή των νέων προτύπων προκάλεσε σημαντικές αλλαγές στις λογιστικές πρακτικές όλων των κρατών μελών. Η εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ήταν πιθανώς ένα από τα σημαντικότερα

¹Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων. Διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32002R1606>, date accessed 1/5/2017.

γεγονότα στην ιστορία της ευρωπαϊκής λογιστικής. Βάσει αυτής της σοβαρής δέσμευσης, όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσάρμοσαν ταυτόχρονα ένα ενιαίο λογιστικό πλαίσιο. Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς αποσκοπούν στην παροχή οικονομικών καταστάσεων που ενισχύουν την πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους οι μέτοχοι, με κύριο σκοπό την ενημέρωση του επενδυτικού κοινού. Επιπλέον, η αρχή του συντηρητισμού δεν αναφέρεται στις βασικές αρχές των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις (εκτός από την αποτίμηση των αποθεμάτων) αντικαταστάθηκε η αρχή του ιστορικού κόστους με την αρχή της εύλογης αξίας.

Οι Iatridis and Rouvolis (2010) μελέτησαν τα αποτελέσματα μετά από την υιοθέτηση της εφαρμογής των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης στην Ελλάδα μέσα από την διερεύνηση των οικονομικών αποτελεσμάτων των ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης έχει εισαγάγει μεταβλητότητα στις βασικές καταστάσεις αποτελεσμάτων και στα λογιστικά μεγέθη των ελληνικών επιχειρήσεων που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Αν και οι επιπτώσεις της υιοθέτησης των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης κατά το πρώτο έτος υιοθέτησης φαίνεται να είναι δυσμενείς, ίσως λόγω του κόστους μετάβασης στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, τα χρηματοοικονομικά μέτρα των επιχειρήσεων βελτιώθηκαν σημαντικά κατά την επόμενη περίοδο που εξετάστηκαν στη μελέτη. Τέλος η μελέτη αποδεικνύει ότι η υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης οδηγεί σε λογιστικά μέτρα που σχετίζονται περισσότερο με την αξία, η οποία ενδεχομένως να αποτυπώνεται πιο αναλυτικά μετά από την υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Η σύγχρονη επιστημονική λογιστική βιβλιογραφία έχει αποδείξει ότι η υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ενισχύει την λογιστική ποιότητα και οδηγεί σε λογιστικές αξίες πιο συναφείς με τις πραγματικές αξίες.

Οι Tsalavoutas and Evans (2010) μελέτησαν την επίδραση, της μετάβασης στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών εισηγμένων εταιρειών καταλήγοντας, ότι η υιοθέτηση τους είχε θετική επίδραση στο κεφάλαιο και στα καθαρά κέρδη ενώ όσον αφορά τη μόχλευση και τη ρευστότητα ο αντίκτυπος ήταν αρνητικός.

Οι Byard, et al. (2011) διερεύνησαν, τις επιπτώσεις της υποχρεωτικής υιοθέτησης των Διεθνών Προτύπων από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο περιβάλλον πληροφόρησης των οικονομικών αναλυτών. Για τον έλεγχο της επίδρασης της συγχύσεως των ταυτόχρονων γεγονότων, χρησιμοποιούμε δείγμα ελέγχου από επιχειρήσεις που είχαν ήδη υιοθετήσει οικειοθελώς τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης τουλάχιστον δύο χρόνια πριν από την ημερομηνία υποχρεωτικής υιοθέτησης. Διαπιστώθηκε ότι τα απόλυτα σφάλματα πρόβλεψης των αναλυτών και η πρόβλεψη διασποράς μειώνονται σε σχέση με αυτό το δείγμα ελέγχου μόνο για τους υποχρεωτικούς χρήστες που εφαρμόζουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και έχουν κατοικία σε χώρες με ισχυρά καθεστώτα εφαρμογής και εσωτερικά λογιστικά πρότυπα που διαφέρουν σημαντικά από τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Οι Yip and Young (2012) μελέτησαν την εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης μέσα από ένα δείγμα 17 Ευρωπαϊκών χωρών. Εξέτασαν το κατά πόσο η εφαρμογή τους παίζει ρόλο στην ευκολία σύγκρισης των χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Κατέληξαν στο συμπέρασμα πως η λογιστική σύγκλιση και η υψηλότερη ποιότητα, των πληροφοριών που αποκτούνται εξαιτίας της υποχρεωτικής εφαρμογής τους, είχε θετικές επιδράσεις. Επισημαίνουν πως η εφαρμογή τους βελτιώνει την συγκρισιμότητα των πληροφοριών μεταξύ χωρών κάνοντας παρόμοια πράγματα να φαίνονται όμοια χωρίς όμως να κάνει διαφορετικά πράγματα να φαίνονται λιγότερο διαφορετικά.

Ο Ball (2012) εξέτασε τα πλεονεκτήματα που έχει η υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων από τις επιχειρήσεις κυρίως σε ότι αφορά τους επενδυτές. Η έρευνα βασίζεται στο δόγμα ότι η λογιστική διαμορφώνεται μέσα από τις οικονομικές και τις πολιτικές δυνάμεις και έτσι η αυξημένη παγκόσμια ολοκλήρωση των αγορών αλλά και της πολιτικής (λόγω της μείωσης των επικοινωνιών και του κόστους επεξεργασίας πληροφοριών) καθιστά σχεδόν αναπόφευκτη την αυξημένη ανάγκη για ενοποίηση των προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και πρακτικής. Ωστόσο, οι περισσότερες δυνάμεις της αγοράς και οι πολιτικές δυνάμεις θα παραμείνουν σε επίπεδο αποφάσεων σε εγχώριο επίπεδο τουλάχιστον για το άμεσο μέλλον, οπότε δεν είναι σαφές το κατά πόσο θα πραγματοποιηθεί (ή θα έπρεπε) να συμβεί η σύγκλιση στην πραγματική πρακτική χρηματοοικονομικών αναφορών.

Η έρευνα των Laeven and Valencia (2012) ασχολήθηκε ειδικά με την κρίση των συστημικών τραπεζών η οποία σε μεγάλο βαθμό επήλθε από το γεγονός των

διαφορετικών οικονομικών αποτελεσμάτων ως απόρροια των διαφορετικών προτύπων που υιοθετούσε η κάθε χώρα. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν στοιχεία από όλες τις συστημικές τράπεζες, τα οποία άντλησα από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και αφορούσαν όχι μόνο τα αμιγώς λογιστικά στοιχεία αλλά και τις ακολουθούμενες πολιτικές και τα αποτελέσματά τους. Επίσης για την αύξηση της εγκυρότητας των αποτελεσμάτων, τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν αφορούσαν την περίοδο από το 1970 μέχρι και το 2011. Τα αποτελέσματα από την έρευνα αυτή έδειξαν ότι υπάρχουν εντυπωσιακές διαφορές μεταξύ των ακολουθούμενων πολιτικών αποτύπωσης των οικονομικών στοιχείων οι οποίες ενδεχομένως να οδήγησαν και στην διαφορετική παρουσίαση κάποιων στοιχείων.

Ο Τζανάτος (2008) σχετικά με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα επισημαίνει ότι παρά τις διαφορές που έχουν με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα είναι αναγκαίο να εναρμονιστούν προκειμένου να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να ακολουθήσουν μια συγκρίσιμη μέθοδο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Για την περίπτωση των τραπεζών ειδικά, η εναρμόνιση τους με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα κατέστη αναγκαία γιατί:

- Συμβάλλει στην άσκηση αποτελεσματικής διαχείρισης κινδύνου αλλά και ελέγχου των τραπεζικών ιδρυμάτων
- Προάγεται η δέσμευση για αξιόπιστη πληροφόρησης των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων
- Καταρτίζονται οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης χωρίς παρεκκλίσεις κι ως εκ τούτου ενισχύεται η διαφάνεια της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης
- Διευκολύνεται η αποτελεσματική εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων κυρίως ως προς την κεφαλαιακή τους διάρθρωση

Οι Agostino, et al. (2011) στην μελέτη τους ασχολήθηκαν με τον βαθμό που επηρεάστηκε η τιμή της μετοχής των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από την εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Το δείγμα τους περιλαμβάνει χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι εισηγμένα σε ευρωπαϊκά χρηματιστήρια. Αναφέρουν ότι τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης απαιτούν μεγαλύτερο βαθμό διαφάνειας και οι πληροφορίες που παρέχονται σχετικά με την κερδοφορία τους αλλά και για την λογιστική τους αξία αυξήθηκαν κατά πολύ. Συμπεραίνουν λοιπόν ότι υπάρχει ένας αυξανόμενος

αντίκτυπος στα κέρδη ανά μετοχή, ως αποτέλεσμα της υποχρεωτικής υιοθέτησης τους, με το μεγαλύτερο αυξητικό αποτέλεσμα να παρουσιάζεται στην Γερμανία και στην Ιταλία και το μικρότερο στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Ο Pascan (2015) εξετάζει στην μελέτη του τις επιπτώσεις στην ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών, από την υποχρεωτική υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Αναλύει τα αποτελέσματα της μετάβασης από τα εθνικά πρότυπα στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι ο κύριος στόχος των προτύπων θα πρέπει να είναι η βελτίωση της ποιότητας που παρέχει η λογιστική πληροφορία. Παρόλα αυτά συμπεραίνει ότι ακόμα και αν γνωρίζουμε ότι τα Διεθνή Πρότυπα συνέβαλαν στην βελτίωση της ποιότητας δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας που την επηρεάζει. Η ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών επηρεάζεται σημαντικά από τις εκάστοτε νομοθετικές ρυθμίσεις και τα πολιτικά συστήματα. Για αυτό τον λόγο οι επιδράσεις θα πρέπει να ερμηνεύονται σε σχέση με του συγκεκριμένους παράγοντες της κάθε χώρας στην οποία εδρεύει ο οικονομικός οργανισμός.

1.2 Η ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Η εμπειρία από την μέχρι τώρα εφαρμογή των Προτύπων έχει δείξει ότι η αναβαλλόμενη φορολογία μπορεί να αποτελέσει σημαντική πηγή πληροφοριών, σχετικά με την εικόνα μιας επιχείρησης για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Όπως είναι λογικό το ζήτημα της Αναβαλλόμενης Φορολογίας έχει απασχολήσει αρκετά την διεθνή και εγχωρία βιβλιογραφία.

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 παρουσιάζει τη διάκριση ανάμεσα στη λογιστική και φορολογική βάση από την οποία δημιουργούνται μόνιμες και προσωρινές διαφορές. Η αναβαλλόμενη φορολογία αποτελείται ουσιαστικά από δύο κατηγορίες: τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις. Πιο συγκεκριμένα, ο καθορισμός του ποσού και κάθε μία από τις δύο κατηγορίες προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου του Ενεργητικού και της φορολογικής βάσης.

Κάθε χώρα μπορεί να εναρμονίζεται με τις αρχές και τους κανόνες της Ένωσης ωστόσο διατηρεί την δική της φορολογική νομοθεσία μιας και από δημοσιονομικής σκοπιάς κάθε χώρα μπορεί να καθορίζει το ύψος του φορολογητέου εισοδήματος της καθώς και το ύψος των υπό απόδοση φόρων. Ωστόσο η παραπάνω συνθήκη ρυθμίστηκε από την εισαγωγή του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 το

οποίο ρυθμίζει το ζήτημα των φόρων εισοδήματος ενώ πολλά από τα ανακύπτοντα ζητήματα ενσωματώθηκαν και στον κώδικα φορολογίας εισοδήματος.

Αρχικά είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 ή αλλιώς αποκαλούμενη «μέθοδος συνολικής λογιστικής κατάστασης» αποτελεί μια μέθοδο για το λογιστικό χειρισμό των «φόρων εισοδήματος», που αναγνωρίζει τόσο τις τρέχουσες φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών, όσο και τις μελλοντικές φορολογικές συνέπειες της μελλοντικής ανάκτησης ή διακανονισμού της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων μιας οικονομικής οντότητας. Οι διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής βάσης των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων και των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών και πιστώσεων αναγνωρίζονται, με περιορισμένες εξαιρέσεις, ως αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ή αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, ενώ και οι τελευταίες υπόκεινται σε έλεγχο «πιθανών κερδών»².

Οι Spathis and Georgakopoulou (2007), μέσα από την έρευνα τους καταλήγουν στο συμπέρασμα πως λόγω της εφαρμογής του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 οι οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων έπαψαν να είναι φορολογικές. Μέσω της αναβαλλόμενης φορολογίας καθορίζονται οι διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας των στοιχείων και της αντίστοιχης φορολογικής τους αξίας, με την προϋπόθεση ότι αυτές οι διαφορές δημιουργούν μελλοντικές υποχρεώσεις και απαιτήσεις. Τέλος τονίζουν την θετική επίδραση της εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στις επιχειρήσεις της Ελλάδας.

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, προβαίνει σε σύγκριση μεταξύ της λογιστικής αξίας των στοιχείων του Ενεργητικού και των υποχρεώσεων και της αντίστοιχης φορολογικής τους βάση προκειμένου να αναγνωρίσει την προκύπτουσα αναβαλλόμενη φορολογία. Ειδικότερα, καταρχάς είναι απαραίτητο, να λογιστικοποιηθούν αφενός οι τρέχουσες, αφετέρου οι μελλοντικές συνέπειες που προέρχονται από την μελλοντική τακτοποίηση της λογιστικής αξίας περιουσιακών στοιχείων που καταχωρούνται στον ισολογισμό και από συναλλαγές και γεγονότα καταχωρημένα τις οικονομικές καταστάσεις.

Στην περίπτωση λοιπόν που αναμένεται ότι η τακτοποίηση της λογιστικής αξίας θα δημιουργήσει μεγαλύτερες φορολογικές δαπάνες, θα πρέπει να υπολογισθεί και να καταχωρηθεί μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση για την συγκεκριμένη

²Καραγιάννης, Δ., Καραγιάννη, Α. και Καραγιάννης, Δ., Αθήνα (2016). Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα Λογιστική και Αναβαλλόμενη Φορολογία ΕΛΠ. Εκδόσεις Ιανός

επιχείρηση. Αλλά και αντιστρόφως, αν προκύψει ότι η τακτοποίηση αυτή αναμένεται να επιφέρει μικρότερες φορολογικές πληρωμές τότε σύμφωνα με το πρότυπο θα πρέπει να υπολογισθεί και να καταχωρηθεί μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση για την επιχείρηση (και στις δύο περιπτώσεις με κάποιες περιορισμένες εξαιρέσεις). Στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας παρουσιάζεται αναλυτικά το θεσμικό πλαίσιο που διέπει το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 και κατά συνέπεια την Αναβαλλόμενη Φορολογία.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι λόγοι για τους οποίους δημιουργούνται και υπάρχει αναγκαιότητα ύπαρξης των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα και κατά κύριο λόγο οι λόγοι αυτοί αναφέρονται στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο της κάθε χώρας και συνεπώς μελετάται από διαφορετική οπτική γωνία και το μέγεθος των επιπτώσεων. Πάντως η σχετική συζήτηση που λαμβάνει χώρα σχετικά με το ζήτημα της αναβαλλόμενης φορολογίας, έχει να κάνει κυρίως με τα είδη των διάφορων λογιστικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των διαφορών αυτών καθώς και τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχει η αναβαλλόμενη φορολογία στην κερδοφορία των οικονομικών οντοτήτων.

Σύμφωνα με το μοντέλο της συντηρητικής λογιστικής υποστηρίζεται ότι η αναβαλλόμενη φορολογία, θα πρέπει να αναγνωρίζεται από τις οικονομικές οντότητες, μόνο στην περίπτωση που αναμένουν πραγματικά την ύπαρξη μελλοντικών εσόδων, τα οποία μάλιστα θα είναι τέτοιου ύψους ώστε να είναι σε θέση να καλύψουν επαρκώς τις ενδεχόμενες ζημιές ή τον υπερβάλλοντα φόρο ο οποίος έχει καταβληθεί. Δηλαδή αν η επιχείρηση δεν παρουσιάσει κέρδη στο μέλλον, στην περίπτωση αυτή δεν θα υπάρχει φορολογικό όφελος και δεν θα μπορεί να δικαιολογηθεί συνεπώς, η εφαρμογή της αναβαλλόμενης φορολογίας.

Σε αρχικό στάδιο, για την περίπτωση της αναβαλλόμενης φορολογίας, εφαρμοζόταν η μέθοδος της Κατάστασης Λογαριασμού Αποτελεσμάτων ωστόσο σήμερα, με βάση το αναθεωρημένο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, η εν λόγω μέθοδος, αντικαταστάθηκε με τη νέα μέθοδο υπολογισμού με βάση πλέον τον Ισολογισμό τις επιχείρησης.

Η έρευνα των Hanlon, et al. (2014), διερευνά την διαχρονική αξία της κατάστασης οικονομικής θέσης σε σχέση με την προσέγγιση της κατάστασης αποτελεσμάτων της αναβαλλόμενης φορολογίας και αν η σχετική αξία σχετίζεται με την υποχρέωση των επιχειρήσεων να αναφέρουν της αναβαλλόμενες φορολογικές

συνέπειες των αναπροσαρμογών των στοιχείων του ενεργητικού της. Κατέδειξαν ότι υπάρχει σχέση ανάμεσα στις δύο μεθόδους και πως η αναβαλλόμενη φορολογία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην θετική αυτή σχέση. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η προσαύξηση των αναβαλλόμενων φορολογικών υπολοίπων συσχετίζεται άμεσα μεταξύ της κατάστασης οικονομικής θέσης και της κατάστασης αποτελεσμάτων και αυτό αποδίδεται στην αναβαλλόμενη φορολογία ορισμένων αναπροσαρμογών των στοιχείων του ενεργητικού.

Η αναβαλλόμενη φορολογία επιδρά στις επιχειρήσεις σε αρκετά μεγάλο βαθμό δεδομένου ότι μπορεί να αποτελέσει και την αιτία για την λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων σχετικά με τις πηγές των εσόδων που θα επιλέξει. Η αναβαλλόμενη φορολογία βοηθά σε μια ορθότερη εκτίμηση της επιχείρησης και της ικανότητάς της να παράξει κέρδη στο μέλλον. Σε κάθε περίπτωση εκτός των στοιχείων που αναγράφονται στον Ισολογισμό και την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης είναι εξίσου αναγκαία η ανάγνωση και μελέτη ολόκληρων των Οικονομικών καταστάσεων και ειδικά των Σημειώσεων στις οποίες πολύ συχνά αναγράφονται οι πηγές της αναβαλλόμενης φορολογίας.

Η αναβαλλόμενη φορολογία λοιπόν έχει άμεση επίπτωση στον τρόπο με τον οποίο μια επιχείρηση διαμορφώνει την οικονομικής της εικόνα προς τους επενδυτές αλλά και τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη. Άλλωστε δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε ότι το επενδυτικό κοινό, μέσα από την αναβαλλόμενη φορολογία, μπορεί να εκτιμήσει καλύτερα την μελλοντική πορεία της επιχείρησης και να ανιχνεύσει σημαντικά δεδομένα που θα επιδράσουν στην επενδυτική απόφαση. Επιπλέον όπως ήδη έχει αναλυθεί σε προηγούμενο σημείο της παρούσας μελέτης οι επενδυτικές αποφάσεις διευκολύνεται με την θέσπιση των Διεθνών Προτύπων ενώ πιο συγκεκριμένα η μελέτη των Gordon, et al. (2012) αποδεικνύει ότι η εναρμόνιση με τα Διεθνή Πρότυπα αλλά και ειδικά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 φαίνεται να έχει αυξήσει της άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρώπη.

Από την μελέτη των Doukakis, et al. (2012), προέκυψε ότι οι πληροφορίες σχετικά με το φόρο εισοδήματος καθώς και οι γνωστοποιήσεις των φόρων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης παρέχουν πληροφόρηση σχετικά με τη μελλοντική φορολογική κατάσταση της επιχείρησης παρέχοντας έτσι μια καινούργια πληροφορία στους επενδυτές. Οι φορολογικές στρατηγικές στο πλαίσιο των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης παρέχουν πληροφορίες σχετικές και χρήσιμες για τους συμμετέχοντες στην χρηματιστηριακή

αγορά. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η αύξηση των κανονισμών για τις γνωστοποιήσεις, σχετικά με τη φορολογία, καθίσταται αναγκαία καθώς η όποια παρερμηνεία στην αξιολόγηση των φορολογικών επιδράσεων των λογιστικών γεγονότων μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες επενδυτικές αποφάσεις.

Η Samara (2014) σε μελέτη της, εξετάζοντας Ελληνικές εισηγμένες εταιρίες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, αναφέρει ότι η αναβαλλόμενη φορολογία επηρεάζει την τιμή της μετοχής, σαν αποτέλεσμα του ότι το πληροφοριακό περιεχόμενο της, επηρεάζει τους επενδυτές καθώς το θεωρούν χρήσιμο και σχετικό. Συμπερασματικά καταλήγει, ότι πλειοψηφικά οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις έχουν αρνητική συσχέτιση με την τιμή της μετοχής, με αυτή την επίδραση να γίνεται εντονότερη για τις ζημιογόνες επιχειρήσεις κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Επίσης προκύπτει ότι ζημιογόνες εταιρίες έχουν τέτοια φορολογικά στοιχεία που αξιολογούνται από τους επενδυτές ως σημάδια μελλοντικής απόδοσης.

Η μελέτη των Armstrong, et al. (2010) αποτελεί ένα ακόμα σημαντικό εύρημα σχετικά με τις επιπτώσεις της θέσπισης των Διεθνών Προτύπων και ειδικά από το Διεθνή Λογιστικό Πρότυπο 12. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν θετική αντίδραση των επιχειρήσεων, με χαμηλότερη ποιότητα πληροφόρησης προ της υιοθέτησης, οι οποία οφείλεται στους επενδυτές που προσδοκούν μεγαλύτερα καθαρά κέρδη από την υιοθέτηση τους. Τέλος, διαπιστώνεται θετική αντίδραση, από την υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, από τις επιχειρήσεις που είχαν υψηλή ποιότητα πληροφόρησης πριν από την υιοθέτηση τους, οι οποία οφείλεται στους επενδυτές που προσδοκούν τα οφέλη της σύγκλισης από την υιοθέτηση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12.

Ο Chluddek (2011) σε μελέτη του σχετικά με τη χρήση της λογιστικής της αναβαλλόμενης φορολογίας καταλήγει στο συμπέρασμα πως θεωρείται, επίπονη και δύσκολη, χρονοβόρα και με μεγάλο κόστος. Το υψηλό κόστος συνδέεται κυρίως με το γεγονός ότι η συγκεκριμένη λογιστική που πραγματεύεται με το ζήτημα αυτό είναι περίπλοκη και απαιτεί υψηλό επίπεδο συντονισμού. Απαιτείται η σύνταξη του φορολογικού πιστοποιητικού (φορολογικής έκθεσης) σε σύντομο χρονικό διάστημα και επίσης η αποτίμηση του μελλοντικού φορολογητέου εισοδήματος, καθώς και ο προσδιορισμός της αναστροφής των προσωρινών φορολογικών διαφορών. Επιπλέον συμπεραίνει ότι τα στοιχεία της αναβαλλόμενης φορολογίας που γνωστοποιούνται δεν μας δίνουν κάποιο σημαντικό στοιχείο για τις ταμειακές ροές και γενικά δεν

πληροφορούν για τις μελλοντικές χρηματορροές που σχετίζονται με τη φορολογία. Τέλος ο Chluddek (2011) Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι επενδυτές δεν θεωρούν ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι παρέχουν σχετικές πληροφορίες όσον αφορά την αξία κάποιας επιχείρησης, τονίζει όμως ότι οι υπέρογκες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αποτελούν μια κρίσιμη εξαίρεση.

Πέρα από το πως επηρεάζει η αναβαλλόμενη φορολογία τους επενδυτές αρκετό ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συσχέτιση με τις πραγματικά μελλοντικές πληρωμές φόρων. Ο Rick (2013) στην μελέτη του ερευνά το κατά πόσο η αναβαλλόμενη φορολογία παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη μελλοντική πληρωμή φόρων και το βαθμό επίδρασης του χρόνου αναστροφής. Συμπεραίνει ότι η σχέση μεταξύ των αναβαλλόμενων φόρων και των μελλοντικών φορολογικών πληρωμών δεν είναι συμμετρική. Από την μια οι αναβαλλόμενοι φόροι, που σχετίζονται με προσωρινές διαφορές που περιλαμβάνονται στα λογιστικά κέρδη πριν το φορολογητέο εισόδημα, συνδέονται με μελλοντικές πληρωμές φόρων. Από την άλλη όμως οι αναβαλλόμενοι φόροι, που σχετίζονται με προσωρινές διαφορές που περιλαμβάνονται στα λογιστικά κέρδη μετά το φορολογητέο εισόδημα, δεν συνδέονται με μελλοντικές πληρωμές φόρων. Εν κατακλείδι η αύξηση του υπολοίπου των λογαριασμών αναβαλλόμενης φορολογίας δεν αναβάλλει τις μελλοντικές πληρωμές φόρων.

Οι Guenther and Sansing (2000) μέσω ενός μοντέλου το οποίο δείχνει ότι οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις, μετατρέπουν τη λογιστική αξία των υποκείμενων απαιτήσεων και υποχρεώσεων σε εκτιμήσεις των μετά φόρων ταμειακών ροών, πάνω στις οποίες βασίζεται η αξία που αποδίδει η αγορά στην εταιρία. Δείχνουν ότι η αξία των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που σχετίζεται με κόστη τα οποία λογίζονται για λογιστικούς σκοπούς αλλά όχι και για φορολογικούς εξισώνεται με τη λογιστική της αξία, δεδομένου ότι οι σχετικές υποχρεώσεις ισούνται για την πληρωμή τους. Οποιαδήποτε διαφορά ανάμεσα στη λογιστική και αγοραία αξία των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων αντανακλά και διαφορά ανάμεσα στη λογιστική και αγοραία αξία των σχετιζόμενων υποχρεώσεων.

Το ζήτημα που συσχετίζει την αναβαλλόμενη φορολογία με την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων και των παραποιημένων κερδών έχει τεθεί εδώ και χρόνια στο επίκεντρο ερευνών, αντλώντας στοιχεία οικονομικών οργανισμών ανά τον κόσμο (Badertcher, et al. (2009); Christensen, et al. (2008); Ronen and Yaari (2003)).

Οι Phillips, et al. (2004), εξέτασαν την χρήση αναβαλλόμενου φόρου ως μέσο εντοπισμού διαχείρισης κερδών. Διερευνήθηκε η σχέση μεταξύ των μεταβολών στα ετήσια κέρδη και των μεταβολών στις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις από τις ετήσιες γνωστοποιήσεις. Τα αποτελέσματα τους επιβεβαίωσαν τη δυνατότητα χρήσης του αναβαλλόμενου φόρου ως μέσο εντοπισμού ενεργειών χειραγώγησης κερδών.

Σύμφωνα με τους Dhaliwal, et al. (2004) οι αναβαλλόμενοι φόροι είναι από τους τελευταίους λογαριασμούς που ισοσκελίζονται πριν από τη δημοσίευση των οικονομικών αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια όταν αυτοί οι λογαριασμοί καταρτίζονται οι επιχειρήσεις είναι σε θέση να γνωρίζουν με ακρίβεια ένα έχουν πέτυχει το επίπεδο των κερδών το οποίο είχαν θέσει σαν στόχο. Τεκμαίρεται λοιπόν ότι υπάρχει το κίνητρο προκειμένου να χρησιμοποιήσουν τους λογαριασμούς της αναβαλλόμενης φορολογίας ουτοσώστε να επιτύχουν το επιθυμητό επίπεδο κερδών.

Οι Noor, et al. (2007) μελετώντας ένα δείγμα εταιριών κατέληξαν ότι οι εταιρίες εμφάνιζαν όλο και μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ λογιστικού και φορολογητέου εισοδήματος, προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα να αναγνωρίζουν συνεχώς μεγαλύτερα ποσά αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων. Συμπερασματικά αναφέρουν ότι η αναβαλλόμενη φορολογία από την μια πλευρά αποτελεί ένα μέσο παραποίησης των αποτελεσμάτων και από την άλλη αποτελεί ένα εργαλείο ένδειξης πιθανής χειραγώγησης αποτελεσμάτων.

Οι Christensen, et al. (2008) ασχολήθηκαν με την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων διαμέσου της απομείωσης της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης. Αναφέρουν ότι για να αναγνωρίσει η επιχείρηση ένα ποσό ως αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση θα πρέπει να υπάρχουν επαρκείς αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ή να αναμένεται εισροή μελλοντικών οφελών στην εταιρία, τέτοιων ώστε να δημιουργήσουν υποχρεώσεις οι οποίες θα συμψηφιστούν με τις απαιτήσεις (big bath and deferred taxes). Η εταιρεία έχοντας ως στόχο αυτό το ενδεχόμενο προβαίνει στη μέθοδο χειραγώγησης «big bath», σύμφωνα με την οποία αναγνωρίζει ένα μεγαλύτερο ποσό εσόδων από ό,τι αναμένεται να εισρεύσει μελλοντικά στην επιχείρηση, με σκοπό να έχει τη δυνατότητα να καλύψει ίσως και μεγαλύτερο ποσό αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης από αυτό που μπορεί να καλυφθεί. Συμπερασματικά λοιπόν καταλήγουν πως ο συνδυασμός αυτής της μεθόδου με τη μέθοδο της απομείωσης των αναβαλλόμενων φορολογικών

απαιτήσεων κατά τον έλεγχο πιθανής πραγματοποίησης τους στο τέλος κάθε χρήσης κάνουν φανερή την ύπαρξη χειραγώγησης των αποτελεσμάτων.

Ο Simsek (2015) μέσω ενός δείγματος Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων για την περίοδο 2010 έως 2013, ασχολήθηκε με τον ρόλο της αναβαλλόμενης φορολογικής επιβάρυνσης στην διαχείριση των κερδών της. Χωρίζοντας το δείγμα των επιχειρήσεων, που ασχολούνται με τη διαχείριση των κερδών της, σε δυο ομάδες από την μια αυτές που ασχολούνται για να αποφύγουν την μείωση των κερδών τους και από την άλλη αυτές που ασχολούνται για να αποφύγουν μια απώλεια στα κέρδη τους, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι και στις δυο περιπτώσεις η αναβαλλόμενη φορολογική επιβάρυνση είναι διαρκώς χρήσιμη για την ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών.

Οι Wahab and Holland (2015) μελέτησαν στην εργασία του τις διαδικασίες που δημιουργούν διαφορές μεταξύ των λογιστικών και φορολογικών στοιχείων. Η έρευνα καταλήγει σε τρεις σημαντικές παρατηρήσεις. Αρχικά συμπεραίνουν, ότι εάν οι διαφορές μεταξύ των λογιστικών και φορολογικών αποτελεσμάτων μεταβάλλονται διαχρονικά, επηρεάζεται η εγκυρότητα της χρήσης μιας ενιαίας παρατήρησης ως αντιπροσωπευτικού μέτρου της φορολογικής συμπεριφοράς μιας εταιρίας καθώς και των μελλοντικών προβλέψεων. Απόρροια αυτού είναι οι άμεσες επιπτώσεις στην ανάλυση της εταιρικής απόδοσης όσον αφορά τα αποτελέσματα μετά από φόρους και την αξιολόγηση της εταιρικής συμπεριφοράς σε σχέση με τις ευρύτερες κοινωνικές προσδοκίες. Στην συνέχεια διαπιστώνουν ότι μια συνεχώς μεταβαλλόμενη διαφορά μεταξύ των φορολογικών και λογιστικών αποτελεσμάτων, εκπέμπει αρνητικά μηνύματα και δημιουργεί ερωτηματικά ως προς την εγκυρότητα των εικονιζόμενων στοιχείων. Τέλος συμπεραίνουν, ότι στο βαθμό που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι φορολογικές-λογιστικές διαφορές ως μέτρο σύγκρισης, μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα αναφορικά με τον φορολογικό σχεδιασμό της εκάστοτε επιχείρησης.

Οι Minanari and Kusumaningrat (2017) μελετώντας ένα δείγμα 17 εισηγμένων εταιρειών στο χρηματιστήριο της Ινδονησίας, διαπίστωσαν ότι η εκάστοτε εταιρεία διαχειρίζεται τις προσωρινές διαφορές λόγω αποσβέσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να οδηγηθούν σε λογιστικό φόρο μεγαλύτερο από τη φορολογική επιβάρυνση βάσει φορολογικής βάσης, ούτως ώστε το φορολογικό έξοδο που καταβλήθηκε το έτος αυτό να είναι μικρότερο. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο αναβαλλόμενος φόρος έχει σημαντική επίπτωση στη διαχείριση κερδών.

Η μελέτη των Poterba, et al. (2011) αναδεικνύει την σημαντικότητα του αναβαλλόμενου φόρου κυρίως για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις ΗΠΑ. Αρχικά λοιπόν οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η αναβαλλόμενη φορολογική θέση μιας επιχείρησης μπορεί να επηρεάσει τα κίνητρά της για άσκηση πίεσης υπέρ ή κατά της φορολογικής μεταρρύθμισης (δηλαδή υπέρ ή κατά της υιοθέτησης των εναρμονισμένων προτύπων) καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα μεταβεί η επιχείρηση από ένα φορολογικό καθεστώς σε άλλο. Για την διερεύνηση των παραπάνω οι ερευνητές κατάρτισαν αναλυτικά στοιχεία αναβαλλόμενης φορολογικής θέσης για ένα δείγμα μεγάλων επιχειρήσεων των ΗΠΑ μεταξύ 1993 και 2004 με στόχο να αναλυθούν τα κίνητρα που δημιουργούνται από αυτές τις θέσεις και να διερευνηθεί πώς μπορούν να επηρεάσουν αυτές οι θέσεις την συμπεριφορά της επιχείρησης πριν και μετά από μια προ-ανακοινωθείσα αλλαγή φορολογικού συντελεστή.

Οι ερευνητές με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, υποστήριξαν ότι στην περίπτωση που αναμένεται να μειωθούν οι φορολογικοί συντελεστές στο μέλλον, αυτή η προσδοκία δημιουργεί υψηλό κίνητρο για τις οικονομικές οντότητες οι οποίες έχουν υψηλά λογιστικά υπόλοιπα στους λογαριασμούς των αναβαλλόμενων φόρων και δη των απαιτήσεων, να προχωρούν σε σημαντικές μεταβολές των εσόδων τους, και διαρκούντος του υψηλού φορολογικού συντελεστή, να χρησιμοποιούν τα προνόμια τα οποία προκύπτουν από τους εν λόγω αναβαλλόμενους φόρους.

Αντίθετα οι οικονομικές οντότητες, οι οποίες εμφανίζουν υψηλά υπόλοιπα αναβαλλόμενων φόρων και δη υποχρεώσεων, έχουν ιδιαίτερα μεγάλο κίνητρο να μετατοπίσουν τα έσοδα στο χρονικό εκείνο διάστημα στο οποίο αναμένεται μείωση του φορολογικού συντελεστή, σε σχέση με τις οντότητες οι οποίες δεν έχουν τέτοιες υποχρεώσεις. Οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι ο λόγος που συμβαίνει κάτι τέτοιο, είναι ότι με την μετατόπιση του εσόδου σε μελλοντικό χρόνο, οι οικονομικές αυτές οντότητες, μπορούν να χρησιμοποιήσουν σε μελλοντικό χρόνο τον συγκεκριμένο λογαριασμό με τον μειωμένο φορολογικό συντελεστή.

Από την άλλη οι Karampinis and Hevas (2013), μελέτησαν τις εισηγμένες επιχειρήσεις του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, από το 2000 μέχρι και το 2010, με σκοπό να εξετάσουν τις επιπτώσεις που είχαν οι αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία της Ελλάδος στα κίνητρα που ωθούν τις επιχειρήσεις σε τεχνικές χειραγώγησης των κερδών. Στην προ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης περίοδο, η φορολογική πίεση δημιουργεί μια σημαντική αρνητική σχέση με τα θετικά και τα

αρνητικά διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα. Στη μετά Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης περίοδο, διαπιστώνουν ότι αυτή η σχέση παύει να υπάρχει. Αναφέρουν ότι όταν οι επιχειρήσεις δημοσιεύουν αποτελέσματα κάτω από καθεστώς υψηλής φορολογικής συμμόρφωσης δημιουργείται μια αντίδραση και έτσι καταφέρνουν να πετύχουν κέρδη ίσα ή ψηλότερα του προηγούμενου έτους. Έτσι καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η υψηλή φορολογική συμμόρφωση ενισχύει τα φορολογικά κίνητρα για τον περιορισμό της χειραγώγησης των κερδών στις επιχειρήσεις οι οποίες βιώνουν υψηλότερη φορολογική πίεση.

Επιπλέον αναφέρουν ότι μέσω του αναγκαστικού διαχωρισμού των οικονομικών και φορολογικών οικονομικών αποτελεσμάτων, που επιβλήθηκε από την υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, επηρεάστηκαν ιδιαίτερα τα φορολογικά κίνητρα των επιχειρήσεων που σχετίζονται με την διαχείριση των κερδών. Τέλος επισημαίνουν ότι η μείωση των φορολογικών συντελεστών, η οποία επήλθε μετά την υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, μπορεί να είναι μια εναλλακτική επεξήγηση για τα αποτελέσματα αυτά.

Σύμφωνα με τους Herbohn, et al. (2010) μέσω της χρήσης του αναβαλλόμενου φόρου, οι οικονομικές οντότητες, έχουν την δυνατότητα να καταβάλλουν μικρότερα ποσά φόρων ή τουλάχιστον να αναβάλλουν την καταβολή τους, με αποτέλεσμα να αποταμιεύουν τα ποσά αυτά, και άρα να υφίσταται μεγαλύτερο ποσό διαθέσιμο προς εκμετάλλευση. Το παραπάνω ποσό, υπάρχει η δυνατότητα να διοχετευθεί για την αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης και επενδύσεων γεγονός το οποίο θα δημιουργήσει με τη σειρά του νέους φόρους και ανάπτυξη στην οντότητα. Συνεπώς καταλήγουν στο συμπέρασμα της θετικής συμβολής της αναβαλλόμενης φορολογίας στις επιχειρήσεις αλλά και σε ολόκληρη την χώρα.

Τέλος με αρκετή δόση σκεπτικισμού οι Brouwer and Naarding (2018) εγγράψαν μια μελέτη με κύριο στόχο τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς να προσεγγίσουν πιο αποτελεσματικά το ζήτημα της αναβαλλόμενης φορολογίας. Αναλύουν τα προβλήματα της τρέχουσας λογιστικής για τους αναβαλλόμενους φόρους και προτείνουν συγκεκριμένες λύσεις. Αρχικά επισημαίνουν ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι πρέπει να αναγνωρίζονται μόνο για προσωρινές διαφορές που θα έχουν ως αποτέλεσμα πραγματικές μελλοντικές πληρωμές φόρων ή και φορολογικές εισπράξεις. Αναφέρουν πως οι προσωρινές διαφορές για τις οποίες έχει ήδη πραγματοποιηθεί η φορολογική ταμειακή ροή έχουν επιπτώσεις στην αποτίμηση

για το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο ή την υποχρέωση και θα πρέπει συνεπώς να λογιστικοποιούνται με βάση την προσέγγιση προσαρμογής αποτίμησης. Δίνουν έμφαση στο γεγονός ότι θα πρέπει ευθυγραμμιστεί ο αναβαλλόμενος φόρος με τις αναμενόμενες μελλοντικές ταμειακές ροές προκειμένου να είναι επιτευχθεί ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα αποτίμησης. Επιπλέον τονίζουν ότι τα υπόλοιπα των αναβαλλόμενων φόρων θα πρέπει να αποτιμώνται σε προεξοφλημένη βάση ούτως ώστε η χρονική αξία αυτών να αντικατοπτρίζει μια πιο ρεαλιστική εικόνα των αποτελεσμάτων.

1.3 Η ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 και ειδικά η χρήση της Αναβαλλομένης Φορολογίας αποτελεί ένα κρίσιμο κομμάτι της τραπεζικής λογιστικής. Η λογιστική της Αναβαλλόμενης Φορολογίας των τραπεζικών ιδρυμάτων έχει απασχολήσει εκτενώς αρκετούς ερευνητές ανά τον κόσμο. Πιο συγκεκριμένα έχει συζητηθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, η χρήση της από τα τραπεζικά ιδρύματα με σκοπό την κάλυψη των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων και την διασφάλιση της βιωσιμότητας τους. Πέραν από τους ερευνητές η χρήση της Αναβαλλόμενης Φορολογίας έχει απασχολήσει αρκετούς θεσμικούς παράγοντες, κυβερνητικούς αξιωματούχους και τους ιθύνοντες της τραπεζικής αγοράς.

Μέσα από μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων, τις οποίες θα παρουσιάσουμε σε άλλο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, δημιουργήθηκε ένας νομικά αποδεκτός τρόπος αντιμετώπισης των ζημιών που υπέστησαν τα τραπεζικά ιδρύματα, εξαιτίας του κουρέματος της αξίας των ομολόγων τους (PSI), καθώς επίσης για τις ζημίες από τις διαγραφές των δανείων (κόκκινα δάνεια) που πραγματοποιούν στα προβληματικά χαρτοφυλάκια τους. Με τροποποιήσεις του Ν.4172/2013 σχετικά με τους αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα σταδιακής απόσβεσης των ζημιών συμψηφίζοντας το μελλοντικό φόρο εισοδήματος που μπορεί να προκύψει με μελλοντικά κέρδη. Κατά συνέπεια η αξία των ζημιών αυτών αποτελούν μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση έναντι του Δημοσίου.

Λόγω έλλειψης καθοδήγησης αναφορικά με τους Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Κράτη Μέλη, παρείχαν μέσω

του Eurostat Guidance Note (2014)³, κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον χειρισμό τους. Οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις ορίζονται ως τα ποσά του φόρου εισοδήματος που μπορούν να εισπραχθούν από τους επιχειρήσεις σε μελλοντικές περιόδους, υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη. Αντιπροσωπεύουν δηλαδή μια πιθανή απαίτηση των εταιρειών, έναντι των κυβερνήσεων, μέσω της μείωσης των φόρων που πρέπει να καταβάλλουν οι εταιρείες για τα μελλοντικά τους κέρδη. Οι λόγοι για την δημιουργία τους καθώς τους και η χρήση τους ποικίλουν μεταξύ των χωρών και καθορίζονται από τις εθνικές νομοθεσίες.

Η αναγνώριση και η χρήση αυτών εξαρτάται από έναν αριθμό παραγόντων, κύριοι παράγοντες είναι η ύπαρξη πιθανών επαρκών μελλοντικών κερδών ή η πιθανή αντιστροφή των εκπεστέων προσωρινών διαφορών. Οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις, οι οποίες έχουν αναγνωριστεί στον ισολογισμό μιας εταιρείας, μπορεί να δώσουν δικαίωμα πληρωμής λιγότερου φόρου χωρίς να αποτελούν από μόνες τους πίστωση φόρου. Οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις θα μπορούσαν να δημιουργήσουν απαίτηση, μέσω της μείωσης των φόρων που πρέπει να καταβάλλουν οι εταιρείες για τα μελλοντικά τους κέρδη, στην περίπτωση που οι εκπεστές προσωρινές διαφορές επανέρχονται, στην περίπτωση μεταφοράς φορολογικών πιστώσεων και τέλος στην περίπτωση οπού, κάτω από συγκριμένες συνθήκες, έχουν υπάρξει αλλαγές στην νομοθεσία που να επιτρέπουν την μετατροπή των Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων σε Οριστικές Φορολογικές Απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως οι περιπτώσεις εκείνες οπού ορισμένα Κράτη Μέλη έχουν πραγματοποιήσει ειδικές αλλαγές στην νομοθεσία θα πρέπει να εξεταστούν περαιτέρω και ότι η Eurostat θα παρακολουθεί στενά τις μελλοντικές νομικές εξελίξεις. Η Βασιλεία III το 2014, εισήγαγε αλλαγές στον υπολογισμό του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων και έκανε σαφές ότι οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις που βασίζονται στην μελλοντική κερδοφορία πρέπει σταδιακά να αφαιρεθούν από τον υπολογισμό του δείκτη. Ορισμένες χώρες θέσπισαν αλλαγές στην νομοθεσία τους προκειμένου να επιτρέπεται η μετατροπή Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων σε Οριστικές Φορολογικές

³Eurostat Guidance Note, (2014). Treatment of Deferred Tax Assets (DTAs) and Recording of Tax Credits Related to DTAs in ESA2010, European Commission.

Απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου να μετατραπούν δηλαδή σε πιστώσεις φόρου που συνιστούν άμεση απαίτηση έναντι της κυβέρνησης, με σκοπό να μην αφαιρεθούν από τον υπολογισμό του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Οι Ladas, et al. (2017) μελέτησαν τον ρόλο των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων στην πιστοληπτική ικανότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ως γνωστόν τα τραπεζικά ιδρύματα κατά την διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης υπέστησαν λογιστικές ζημίες, κάτι που οδήγησε στην αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στις οικονομικές τους καταστάσεις. Σύμφωνα με τους συγγραφείς η ύπαρξη αναβαλλόμενων περιουσιακών στοιχείων επηρεάζει αρνητικά την πιστοληπτική ικανότητα των τραπεζών. Συνδέεται δηλαδή ο μελλοντικός πιστωτικός κίνδυνος με την Αναβαλλόμενη Φορολογία. Ειδικότερα οι τράπεζες με υψηλή μόχλευση και υψηλές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις παρουσιάζουν υψηλότερο μελλοντικό πιστωτικό κίνδυνο.

Η Τράπεζα της Ελλάδος (2018)⁴, μέσα από ένα δελτίο τύπου, τον Νοέμβριο του 2018 έδωσε στην δημοσιότητα μια ειδική έκθεση η οποία παρουσίασε την έως τότε πορεία του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, έθεσε συγκεκριμένους στόχους και πρότεινε ρεαλιστικές λύσεις. Η βασική πρόταση, είναι η δημιουργία εταιρείας ειδικού σκοπού στην οποία θα μεταβιβαστεί μέρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων (κόκκινα δάνεια) αλλά και ένα σημαντικό μέρος των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων. Η Τράπεζα της Ελλάδας θεωρεί ότι το μέγεθος των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών, το οποίο κυμαίνεται σε ένα ποσοστό της τάξεως του 57% στα μέσα του 2018, αποτελεί τεράστιο πρόβλημα και θα πρέπει να μειωθεί τουλάχιστον στο 30%.

Πιο συγκεκριμένα εκτιμά ότι μια μεταφορά 40 δις. ευρώ από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και 7,4 δις ευρώ αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων θα έχει τις εξής επιπτώσεις: α) μείωση στο απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων κατά 47% β) μείωση του δείκτη κάλυψης μη εξυπηρετούμενων δανείων, από συσσωρευμένες προβλέψεις στο 41% από 49% γ) βελτίωση στην διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων αφού στην εταιρεία ειδικού σκοπού μεταβιβάζεται το πλέον προβληματικό μέρος τους δ) διατήρηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας για

⁴Τράπεζα Της Ελλάδος, (2018). Overview of the Greek Financial System. Financial Stability Department, Press Releases, November 2018. Available at: <https://www.bankofgreece.gr/en/news-and-media/press-office/news-list/news?announcement=cdfa91d7-8fae-466e-9fe4-e74b8f34100e>

όλες τις συστημικές τράπεζες σε διψήφιο επίπεδο και ε) μείωση του μεγέθους των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών σε 30% από 57%. Τέλος επισημαίνεται ότι πρόκειται για ένα τολμηρό βήμα και αποτελεί μια αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των σημαντικών ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι ελληνικές συστημικές τράπεζες

Οι Kyriazopoulos, et al. (2019) σε άρθρο τους αναδεικνύουν την επίδραση της αναβαλλομένης φορολογίας στην τραπεζική κερδοφορία και την κεφαλαιακή επάρκεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Αντλώντας στοιχεία από το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα εξετάζουν την εφαρμογή της αναβαλλομένης φορολογίας στον τραπεζικό τομέα. Πώς δηλαδή το ελληνικό τραπεζικό σύστημα υπολόγισε και χρησιμοποίησε την αναβαλλόμενη φορολογία. Μέσα από μια παρουσίαση δεδομένων καταλήγουν ότι το ζήτημα της αναβαλλόμενης φορολογίας είναι ήσσονος σημασίας για την λειτουργία των Ελληνικών Τραπεζών καθώς επίσης και για την συμμετοχή τους στην ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας. Για την χρήση του 2018 το σύνολο των κοινών ιδίων κεφαλαίων της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1) ανέρχεται σε 24,93 δις. ευρώ εκ των οποίων 19,14 δις. ευρώ αφορούν αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις. Επισημαίνουν ότι μια λύση μπορεί να αποτελέσει η πρόταση της Τράπεζας της Ελλάδος για την δημιουργία εταιρείας ειδικού σκοπού στην οποία θα μεταβιβαστεί μέρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων (κόκκινα δάνεια) αλλά και ένα σημαντικό μέρος των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων. Η εφαρμογή της πρότασης, που ίσως αποτελεί μια λύση ή ένα βήμα από την λύση σε ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι ελληνικές συστημικές τράπεζες, εξαρτάται από την τελική απόφαση που θα πάρει η Ελληνική κυβέρνηση σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση και του θεσμούς.

Σε άρθρο του ο Hytis (2015) ερευνά το ρόλο της αναβαλλομένης φορολογίας στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών μέσα από ένα δείγμα εταιρειών εισηγμένων στο χρηματιστήριο Αθηνών συμπεριλαμβάνοντας και τις ελληνικές τράπεζες. Χρησιμοποιώντας δεδομένα των εταιρικών χρήσεων από το 2004 έως το 2009, εστιάζει στην επίδραση των κονδυλίων της “Αναβαλλόμενης Φορολογίας” στη χρηματοοικονομική θέση, την κερδοφορία, και τις αποτιμήσεις των εταιρειών του τραπεζικού κλάδου. Διερευνά τις αλλαγές που προέκυψαν από την εφαρμογή του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών τραπεζών για τα έτη 2004-2009 και καταλήγει ότι σε όλες τις εξεταζόμενες χρήσεις οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις είναι υψηλότερες από τις αναβαλλόμενες

φορολογικές υποχρεώσεις. Συμπερασματικά αυτή η διαπίστωση είναι που δημιουργεί αμφιβολίες σχετικά με τη δυνατότητα μελλοντικού συμψηφισμού με φορολογητέα κέρδη. Τέλος από τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας δεν διαπιστώνεται ύπαρξη γραμμικής σχέσης μεταξύ των μεγθών της αναβαλλόμενης φορολογίας και της χρηματιστηριακής τιμής των μετοχών των Τραπεζών.

Οι Papadeas, et al. (2017) μελετούν τις συνέπειες εφαρμογής των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και της αναβαλλόμενης φορολογίας για τις τράπεζες που εδρεύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρουσιάζουν το εποπτικό πλαίσιο λειτουργίας των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων καθώς επίσης το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12. Ως πηγή δεδομένων, για την περαιτέρω ανάλυση τους, χρησιμοποιούν τα δημοσιευμένα στοιχεία των τεσσάρων Ελληνικών συστημικών τραπεζών. Με μια πρόταση μπορούμε να πούμε ότι οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα πως η αύξηση των ζημιών τους μπορεί να βελτίωση της κεφαλαιακής τους επάρκειας. Βρίσκουν μια θετική σχέση μεταξύ των οριστικών εκκαθαρισμένων Φορολογικών Απαιτήσεων και του δείκτη κερδοφορίας των Ελληνικών συστημικών τραπεζών.

Αυτό συμβαίνει γιατί οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αντισταθμίζονται τα επόμενα έτη με τον φόρο εισοδήματος όπως αυτός προέκυψε από τις δραστηριότητες τους. Όπως χαρακτηριστικά διαπιστώνουν για τις τράπεζες στα νότια της ζώνης του ευρώ, έχουν εισαχθεί νομοθετικές ρυθμίσεις που επιτρέπουν το μέρος των ζημιών να συμβάλει στην κεφαλαιακή τους επάρκεια. Επιπλέον αναφέρουν ότι το κόστος πτώχευσης ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, για μια χώρα όπως η Ελλάδα, θα ήταν τεράστιο κοινωνικά και οικονομικά. Σύμφωνα με την έρευνα η Εθνική Τράπεζα είναι πιο εξαρτημένη από τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, ακολουθούμενη από την Τράπεζα Πειραιώς, την Eurobank και τέλος την Alpha Bank.

Οι Ladas, et al. (2017) μελετώντας ένα δείγμα από τράπεζες που εδρεύουν σε χώρες της Ευρωζώνης επιχειρούν να αποδείξουν τη σχέση ανάμεσα στην κεφαλαιακή διάρθρωση των τραπεζών, στην κατάρρευση της τιμής των μετοχών τους και στην αναβαλλόμενη φορολογία. Καταλήγουν στο συμπέρασμα, ότι οι τράπεζες που εδρεύουν σε χώρες οι οποίες πλήττονται από κρίσεις, έχοντας υψηλές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις έχουν χαμηλότερο μελλοντικό κίνδυνο κατάρρευσης της τιμής των μετοχών τους. Από την άλλη όμως οι τράπεζες της ίδιας κατηγορίας, έχοντας υψηλές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις σε συνδυασμό με

προβλήματα στην κεφαλαιακή τους διάρθρωση, οδηγούνται σε υψηλότερη πιθανότητα μελλοντικού κινδύνου συντριβής της τιμής των μετοχών τους. Τεκμαίρεται λοιπόν ότι η παρουσίαση του αναβαλλομένου φόρου σύμφωνα με τις απαιτήσεις των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, δεν είναι ένα γεγονός το οποίο από μόνο του μπορεί να αυξήσει την πιθανότητα μελλοντικής συντριβής της τιμής των μετοχών τους αλλά απαιτείται ένας συνδυασμός με μια προβληματική κεφαλαιακή διάρθρωση. Αντίθετα όσον αφορά τις τράπεζες οι οποίες εδρεύουν σε χώρες που δεν πλήττονται από την οικονομική κρίση, οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες με υψηλά επίπεδα αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα χρηματοοικονομικά τους στοιχεία συνδέονται με αυξημένο κίνδυνο κατάρρευσης της τιμής των μέτοχων τους.

Σε άρθρο του ο Χύτης (2015) εξηγεί γιατί η αύξηση των φορολογικών συντελεστών ευνοεί τις ζημιολύγες τράπεζες. Με βάση το Διεθνές Λογιστικό πρότυπο 12 σε περίπτωση καταγραφής ζημιών, οι οποίες αναγνωρίζονται από τη φορολογική αρχή, επιτρέπεται η αναγνώριση στο Ενεργητικό μιας απαίτησης για φόρους, ισόποσης του ποσού που αναμένεται να εξοικονομηθεί μελλοντικά. Η απαίτηση αυτή προβλέπεται να συμψηφίζεται με μελλοντικές υποχρεώσεις από φόρους και για τον λόγο αυτό απαιτείται σε κάθε χρήση η επανεκτίμησή της. Χρησιμοποιώντας τα οικονομικά στοιχεία των 6 εναπομεινάντων εισηγμένων Ελληνικών τραπεζικών ομίλων στο τέλος του 2012, υπολογίζεται ότι η αύξηση του φορολογικού συντελεστή από 20% σε 26% στο 2012 προοικονομεί τις εταιρείες του τραπεζικού κλάδου με μια αύξηση του ενεργητικού και των αποτελεσμάτων τους κατά περίπου 1,5 δισ. ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί σε περισσότερο από το (1/4) των Ζημιών του κλάδου στο τέλος του 2012. Καταλήγει στο συμπέρασμα πως μια μεταβολή των φορολογικών συντελεστών μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην κεφαλαιακή δομή και την κερδοφορία των επιχειρήσεων. Το μέγεθος της επίπτωσης, πέρα από το εύρος της μεταβολής του Φορολογικού Συντελεστή, εξαρτάται από το ύψος των κονδυλίων των Αναβαλλόμενων Φόρων Ενεργητικού ή Παθητικού κατά τη χρονική στιγμή που οι νέοι συντελεστές τίθενται σε ισχύ. Μια αύξηση των φορολογικών συντελεστών ευνοεί εταιρείες που διαθέτουν σημαντικές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις, καθώς ενισχύει το Ενεργητικό και την κερδοφορία τους, ενώ αντίθετα, επιβαρύνει αρνητικά τα αποτελέσματα και αυξάνει τις υποχρεώσεις εταιρειών με Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Ελλάδας δεν είναι τα μοναδικά οπού έγινε χρήση της αναβαλλομένης φορολογίας κατά αυτόν τον τρόπο. Η Merler (2015) περιγράφει το πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολόγησε την χρήση των αναβαλλομένων φόρων, σχετικά με σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Ελλάδας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Ιταλίας. Η επιτροπή συγκέντρωσε στοιχεία και προσπάθησε να διαπιστώσει κατά ποσό οι πρόσφατες νομοθετικές αλλαγές, οι οποίες φέρνουν συγκεκριμένες πρακτικές αναγνώρισης των αναβαλλομένων φόρων για τα τραπεζικά ιδρύματα, σε αυτές τις χώρες, αποτελούν κρυφές κρατικές ενισχύσεις. Ως γνωστόν οι αναγνώριση των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων εξαρτάται από το κατά πόσο οι τράπεζες θα μπορέσουν τα επόμενα χρόνια να επιτύχουν την απαιτούμενη κερδοφορία ώστε να μπορέσουν να συμψηφίσουν τις συσσωρευμένες Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις με μελλοντικές Υποχρεώσεις για Φόρους. Με γνώμονα αυτό η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα πραγματοποίησε μια άσκηση προκειμένου να καθοριστεί ένας κατά προσέγγιση αριθμός κερδοφόρων ετών που θα χρειάζονταν μια τράπεζα, ώστε να μπορέσει να συμψηφίσει τις συσσωρευμένες Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις με μελλοντικές Υποχρεώσεις για Φόρους. Το αποτέλεσμα έδειξε, για την διάρκεια του βασικού σεναρίου της προσημειώσεως, ότι για 75 τραπεζικά ιδρύματα θα χρειάζονταν από 5 έως 10 χρόνια, ενώ παράλληλα 31 τραπεζικά ιδρύματα δεν αναμένεται να εμφανίσουν κέρδη αλλά εξακολουθούν να κατέχουν περίπου 15,7 δις. ευρώ σε Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις κάτι που υποδηλώνει ότι οι πρακτικές αναγνώρισης μπορεί και να ήταν επιεικείς.

Οι τράπεζες του νότου τις Ευρωζώνης οι οποίες κατέγραψαν μεγάλες απώλειες κατά την διάρκεια της κρίσης είναι και εκείνες που κατέχουν σημαντικό αριθμό Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων. Οι συγκεκριμένες πρακτικές αναγνώρισης των αναβαλλόμενων φόρων πρωτοέκαναν την εμφάνιση τους στην Ισπανία και στην Ιταλία το 2013 ενώ μέχρι το τέλος του 2015 ακολουθήσαν η Ελλάδα και η Πορτογαλία. Η Ελλάδα και η Πορτογαλία είναι δυο χώρες οι οποίες ξεχωρίζουν ως ακραίες περιπτώσεις, καθώς το μέγεθος των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών τους κυμαίνεται σε ποσοστά της τάξεως του 40% και 25% αντίστοιχα για την χρήση του 2014.

Η επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι τεχνικές της μετατροπής των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων σε Οριστικές Φορολογικές Απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου και κατά συνέπεια η προσμέτρηση τους στα εποπτικά κεφάλαια

των τραπεζών αποτελούν παράνομη κρατική ενίσχυση. Επιπλέον αναφέρουν ότι σε περιπτώσεις όπως της Ελλάδας η τεχνικές αυτές δύναται να είναι εξαιρετικά επιβλαβείς, καθώς η χρήση ήταν πιο επιθετική σε συνάρτηση με το μέγεθος της χρηματοπιστωτικής κρίσης και οι τράπεζες αντιμετωπίζουν σημαντικά ζητήματα ρευστότητας. Κάτι το οποίο τεκμαίρεται και από την έρευνα των Cohen, et al. (2011) σχετικά με τις τράπεζες που εφαρμόζουν μια επιθετική διαχείριση των κερδών τους. Οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες δύναται να αποκρύπτουν δεδομένα και πληροφορίες για ένα χρονικό διάστημα αλλά σε δυσμενείς περιόδους οι πληροφορίες αυτές θα εμφανίζονται σε μεγαλύτερες ποσότητες, κάνοντας την θέση των τραπεζών ακόμη χειρότερη.

Επιπλέον από τις μελέτες που ακολουθούν, του Skinner (2008) και Gallemore (2012), διαπιστώνονται αντίστοιχες πρακτικές και πέρα από τα Ευρωπαϊκά σύνορα. Η μελέτη του Skinner (2008) αποδεικνύει την εξαιρετική σημασία του αναβαλλόμενου φόρου και ειδικότερα το πως ο λογιστικός χειρισμός των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων οδήγησε στην κατάρρευση της μεγάλης Ιαπωνικής Τράπεζας, Resona το 2003. Το Υπουργείο Οικονομικών της Ιαπωνίας, οι τράπεζες, η Ιαπωνική κυβέρνηση και οι ρυθμιστικές αρχές πήραν τότε μια πρωτοποριακή απόφαση και χρησιμοποίησαν την αναβαλλόμενη φορολογία προκειμένου να επηρεάσουν τους συντελεστές επάρκειας των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών. Η απόφαση επέτρεπε στις τράπεζες να συμπεριλαμβάνουν στα κεφάλαιά τους τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις τους. Κατά συνέπεια οι αναβαλλόμενοι φόροι αποτελούσαν την σημαντικότερη πηγή των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων για τις Ιαπωνικές τράπεζες. Χωρίς τα πόσα αυτά οι τράπεζες ήταν αφερέγγυες και θα οδηγούνταν σε κατάρρευση.

Κάτι το οποίο τελικά συνέβη όταν τα ποσά των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων είχαν φτάσει σε ένα ποσοστό της τάξεως 60% του μετοχικού τους κεφαλαίου και μετά από την άρνηση των ελεγκτών να υπογράψουν και να πιστοποιήσουν την φερεγγυότητα των οικονομικών καταστάσεων της τράπεζας. Μελετώνται δύο υποθέσεις, η πρώτη αφορά το εάν ο αναβαλλόμενος φόρος χρησιμοποιήθηκε ως οικονομικό εργαλείο εμφανίζοντας δηλαδή τις μεγάλες ιαπωνικές τράπεζες οικονομικά υγιείς, ενώ στην πραγματικότητα ήταν αφερέγγυες και η δεύτερη το εάν οι διοικητικοί υπάλληλοι των τραπεζών είχαν τη διακριτική ευχέρεια στη γνώση του λογιστικού χειρισμού του αναβαλλόμενου φόρου, να ασκήσουν ρυθμιστικό αρμπιτράζ. Τα αποτελέσματα αποτελούν απόδειξη για το πως

τα οικονομικά και πολιτικά κίνητρα μπορούν να στρεβλώσουν την ερμηνεία, υιοθέτηση και την χρήση των λογιστικών κανόνων.

Ο Gallemore (2012) μελετά ένα δείγμα Αμερικάνικων εμπορικών τράπεζων προσπαθώντας να εξάγει συμπεράσματα για την σχέση μεταξύ των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και των εποπτικών τους κεφαλαίων. Έχει ως στόχο του να εξετάσει τρία ζητήματα. Αρχικά επιθυμεί να εξετάσει κατά ποσό η πιθανότητα πτώχευσης των τραπεζών αυξάνεται καθώς μεγαλώνει το ποσοστό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά τους κεφάλαια. Δεύτερον εξετάζει κατά πόσον οι ιθύνοντες και οι συμμετέχοντες στην αγορά λαμβάνουν υπόψιν τους αυτόν τον κίνδυνο. Τέλος εξετάζει το αν οι ιθύνοντες και το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο ενθαρρύνουν την ανάληψη τέτοιων κινδύνων από τις τράπεζες. Ο Gallemore (2012) καταλήγει στο συμπέρασμα της θετικής σχέσης, δηλαδή το ποσοστό του εποπτικού κεφαλαίου που αποτελείται από αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις συσχετίζεται θετικά με τον κίνδυνο πτώχευσης. Επιπλέον από την έρευνα του συμπεραίνεται ένα παράδοξο, από την μια οι ιθύνοντες λαμβάνουν υπόψη αυτόν τον κίνδυνο, κατά την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου μιας τράπεζας, από την άλλη όμως φαίνεται να έχουν παροτρύνει τις τράπεζες να εμπλακούν σε αυξημένη ανάληψη τέτοιων κινδύνων.

1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ

Από την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας μπορούμε να εξάγουμε κάποια βασικά συμπεράσματα. Αρχικά με την υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων οδηγούμαστε σε υψηλότερη λογιστική ποιότητα και αυξημένη δυνατότητα σύγκρισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Επίσης οδηγούμαστε σε υψηλότερα επίπεδα διαφάνειας, με αποτέλεσμα την αυξημένη εμπιστοσύνη των επενδυτών για τις εισηγμένες προς τις αγορές. Όπως προκύπτει από την βιβλιογραφία τα παραπάνω ισχύουν και για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Παρόλα αυτά μπορεί να υπάρχουν παράγοντες οι οποίοι να επηρεάζουν τον κύριο στόχο της βελτιστοποίησης της ποιότητας αλλά και τον στόχο της διαφάνειας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων παραγόντων αποτελούν οι εκάστοτε νομοθετικές ρυθμίσεις, τα πολιτικά σύστημα και οι δυνάμεις της αγοράς.

Στην συνέχεια και όσον αφορά τον ρόλο της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων διαπιστώνουμε ότι είναι ένα μέγεθος που έχει άμεση επίπτωση στον τρόπο με τον οποίο μια επιχείρηση διαμορφώνει την

οικονομική της εικόνα προς τους επενδυτές. Αποτελεί μια σημαντική με θετικό πρόσημο πληροφορία για τους επενδυτές και συνδέεται με την τιμή της μετοχής των επιχειρήσεων. Από την άλλη όμως διαπιστώνουμε ότι η αναβαλλόμενη φορολογία είναι ένα μέγεθος το οποίο διαχρονικά έχει συνδεθεί ως ένα εργαλείο ανίχνευσης ενδεχόμενης παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Επιπλέον καταγράφεται η σύνδεση της με την έννοια της χειραγώγησης των κερδών. Τέλος διαπιστώνεται ότι τα τελευταία χρόνια επικρατεί ένας επιστημονικός σκεπτικισμός γύρω από την χρήση των Αναβαλλόμενων Φόρων που έχει ως στόχο την αποτελεσματικότερη προσέγγιση τους. Πιο συγκεκριμένα προτείνεται ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι πρέπει να αναγνωρίζονται μόνο για προσωρινές διαφορές που θα έχουν ως αποτέλεσμα πραγματικές μελλοντικές πληρωμές φόρων ή και φορολογικές εισπράξεις.

Εν κατακλείδι και σχετικά με την ρόλο της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στις οικονομικές καταστάσεις των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, διαπιστώθηκε η χρήση της από τα τραπεζικά ιδρύματα με σκοπό την κάλυψη των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων για την διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους. Οι τέσσερις συστημικές τράπεζες της Ελλάδας υπέστησαν απώλειες τα τελευταία χρόνια λόγω της αύξησης των επισφαλών δανείων και της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα αναδιάρθρωσης του χρέους (PSI) με στόχο την ανακούφιση του χρέους της χώρας. Με μια σειρά νομοθετικών παρεμβάσεων, οι οποίες μπορούν να χαρακτηριστούν και κρατικές ενισχύσεις, τους δόθηκε η δυνατότητα να αντισταθμίσουν την αξία των απωλειών αυτών με Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, δημιουργώντας έτσι ένα κρίσιμο λογιστικό μέγεθος την Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση (DTA) από αναγνώριση Φορολογικών Ζημιών εις Νέον (DTA_LC). Επιπλέον συμπεραίνεται ότι αυτές οι πρακτικές, πέραν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφαρμόστηκαν και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τρίτων χωρών πάντα για την «αντιμετώπιση» κεφαλαιακών προβλημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στον παρόν κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί μια αναλυτική παρουσίαση σχετικά με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 και κατ' επέκταση την Αναβαλλόμενη Φορολογία. Η παρουσίαση των κυρίων χαρακτηριστικών που διέπουν το Πρότυπο, έχουν ως κύριο στόχο την ουσιαστική κατανόηση του προτύπου. Ως βασικές αρχές του προτύπου νοούνται, ο σκοπός και το πεδίο εφαρμογής του, η εννοιολογική του προσέγγιση, η ανάλυση των βασικών εννοιών που το διέπουν, ο λογιστικός χειρισμός των γεγονότων που σχετίζονται με το πρότυπο καθώς επίσης και η συγκριτική ανάλυση μεταξύ του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων.

2.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Διάγραμμα 2.2.1: Συνοπτικό Εννοιολογικό Διάγραμμα

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ
<ul style="list-style-type: none">• Ο φόρος εισοδήματος της χρήσεως αποτελεί έξοδο της χρήσεως και βαρύνει τον λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσεως» και όχι το λογαριασμό «αποτελέσματα προς διάθεση»
<ul style="list-style-type: none">• Ο φόρος εισοδήματος της χρήσεως υπολογίζεται επί των λογιστικών κερδών της χρήσεως, αφού ληφθούν υπόψη και οι μόνιμες (οριστικές) διαφορές, μεταξύ λογιστικών και φορολογητέων κονδυλίων (μόνιμες λογιστικές διαφορές: π.χ έξοδα αυτοκινήτων που δεν αναγνωρίζονται φορολογικά ως έξοδο εκπεστέο από τα ακαθάριστα έξοδα).
<ul style="list-style-type: none">• Ο φόρος εισοδήματος επί των χρονικών διαφορών, δηλαδή ο φόρος εισοδήματος επί των λογιστικών εξόδων που βάρυναν το λογιστικό αποτέλεσμα της χρήσεως, τα οποία όμως έξοδα θα αναγνωριστούν φορολογικά σε επόμενη χρήση, καταχωρείται όχι στα έξοδα της χρήσεως, αλλά στον ισολογισμό ως μια απαίτηση από αναβαλλόμενο φόρο (π.χ ο φόρος εισοδήματος επί των προβλέψεων για αποζημίωση απολυμένων). Ο αναβαλλόμενος αυτός φόρος θα εκπεστεί από τον πληρωτέο φόρο εισοδήματος στην επόμενη εκείνη χρήση που η χρονική διαφορά θα γίνει

<p>οριστική, οπότε και η απαίτηση για τον αναβαλλόμενο φόρο εισοδήματος θα αντιλογιστεί, καταχωρούμενη σε μείωση του φόρου εισοδήματος της επόμενης αυτής χρήσεως.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Για την αναγραφή στον ισολογισμό απαίτησης για αναβαλλόμενο φόρο πρέπει να υπάρχει βεβαιότητα ότι η επιχείρηση θα έχει μελλοντικά κέρδη, ώστε να συμψηφίσει την απαίτηση με την μελλοντική φορολογική υποχρέωση.
<ul style="list-style-type: none"> • Ο φόρος εισοδήματος επί των προσωρινών διαφορών, δλδ. επί των διαφορών μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης που εμφανίζονται στον ισολογισμό και της αντίστοιχης φορολογικής βάσης του στοιχείου (δηλ. του αντίστοιχου ποσού που αναγνωρίζεται φορολογικά) αντιμετωπίζεται ως αναβαλλόμενος φόρος.
<ul style="list-style-type: none"> • Η δαπάνη του αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος βαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσεως στην οποία λογίζεται ο αναβαλλόμενος φόρος. Στην περίπτωση όμως που οι προσωρινές διαφορές αφορούν στοιχεία της καθαρής θέσης (π.χ διαφορά αναπροσαρμογής λειτουργικών πάγιων στοιχείων), ο αναβαλλόμενος φόρος που αναλογεί σ' αυτές καταχωρείται απευθείας στην καθαρή θέση και όχι στα αποτελέσματα.
<ul style="list-style-type: none"> • Για τον υπολογισμό του αναβαλλόμενου φόρου χρησιμοποιείται ο φορολογικός συντελεστής που θα ισχύει κατά την ημερομηνία πραγματοποίησης της διαφοράς.
<ul style="list-style-type: none"> • Οι προσωρινές διαφορές προσδιορίζονται με βάση τη λογιστική αξία της απαίτησης ή της υποχρέωσης. Απαγορεύεται η προεξόφληση των αναβαλλόμενων ποσών των χρεωστικών ή πιστωτικών φόρων.
<ul style="list-style-type: none"> • Δε λογίζεται αναβαλλόμενος φόρος για μια φορολογική υποχρέωση που ενδέχεται να γεννηθεί μόνο ύστερα από απόφαση της διοίκησης της εταιρείας (π.χ λογισμός αναβαλλόμενου φόρου επί αφορολόγητων αποθεματικών, αφού η διανομή τους, που θα γεννήσει την υποχρέωση καταβολής φόρου, προϋποθέτει απόφαση της διοίκησης της εταιρείας). Ο αναβαλλόμενος, στην περίπτωση αυτή, φόρος γνωστοποιείται στις οικονομικές καταστάσεις.
<ul style="list-style-type: none"> • Η ζημία μιας χρήσεως, η οποία είναι βέβαιο ότι θα εκπεστεί από το φορολογητέο εισόδημα επόμενης χρήσεως, ενσωματώνει μια φορολογική απαίτηση, που καταχωρείται ως απαίτηση από αναβαλλόμενο φόρο, μόνο

στην περίπτωση που είναι βέβαιο και εκτός πάσης αμφιβολίας, ότι η επιχείρηση θα πραγματοποιήσει στο μέλλον επαρκή φορολογητέα κέρδη και θα της επιτρέψουν να συμψηφίσει την απαίτηση αυτή.

- Σε περίπτωση αναπροσαρμογής μη αποσβέσιμου πάγιου στοιχείου, (π.χ ενός γηπέδου), στην πραγματική του αξία ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται επί της αξίας ρευστοποίησης (πώλησης) αυτού (SIC 21).
- Σε περίπτωση που υπάρξουν φορολογικές αλλαγές στο φορολογικό καθεστώς της εταιρείας, ώστε οι φορολογικές υποχρεώσεις να διαφέρουν από τις καταχωρημένες στα βιβλία, οι επιπτώσεις από τις αλλαγές αυτές λογιστικοποιούνται στα αποτελέσματα, εκτός εάν η αλλαγή αφορά στοιχεία που εμφανίζονται στην καθαρή θέση, οπότε η φορολογική επίπτωση της αλλαγής καταχωρείται στην καθαρή θέση.⁵

Πηγή: Από στοιχεία της θεωρίας που περιλαμβάνονται στο (Σακέλλη, Ε., Αθήνα 2002. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Εκδόσεις Ε. Σακέλλη, σελ 257)

2.3 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Όπως αναφέρεται ήδη το βασικό θέμα του προτύπου είναι η λογιστική αντιμετώπιση του φόρου εισοδήματος. Ως οικονομικό δελτίο, ο ισολογισμός αναφέρει τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις των εταιρειών. Η λογιστική αξία ενός ισολογισμού είναι το ποσό που αναφέρεται σύμφωνα με τα λογιστικά πρότυπα. Στην πραγματικότητα, οι επιχειρήσεις αναμένουν στο μέλλον να ανακτήσουν περιουσιακά στοιχεία και να διακανονίσουν τις υποχρεώσεις σε λογιστικές αξίες.

Οι αναβαλλόμενοι φόροι δεν θα προκύπταν ποτέ εάν η ανάκτηση των περιουσιακών στοιχείων και ο διακανονισμός των υποχρεώσεων παράγουν το ίδιο ποσό των μελλοντικών πληρωμών φόρων όπως και με την ανάκτηση ή τον διακανονισμό χωρίς φορολογικές συνέπειες. Με άλλα λόγια, οι αναβαλλόμενοι φόροι εισέρχονται σε ισχύ όταν η ανάκτηση της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων ή ο διακανονισμός της λογιστικής αξίας των υποχρεώσεων, καθιστούν τη μελλοντική πληρωμή φόρου διαφορετική από αυτή που θα ήταν αν η ανάκτηση ή ο διακανονισμός δεν είχαν δημιουργήσει τέτοιες φορολογικές συνέπειες. Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, ορίζει ομοίως, την αναβαλλόμενη φορολογία, το ποσό του πληρωτέου φόρου εισοδήματος σε μελλοντικές χρονικές περιόδους σε σχέση με τις προσωρινές φορολογικές διαφορές.

⁵ Σακέλλη, Ε., Αθήνα 2002. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Εκδόσεις Ε. Σακέλλη, σελ 257.

Οι αναβαλλόμενοι φόροι διαιρούνται σε δύο κατηγορίες αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων. Υπάρχει αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση αν η ανάκτηση της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων ή ο διακανονισμός της λογιστικής αξίας των υποχρεώσεων, καθιστούν τις μελλοντικές πληρωμές φόρων μικρότερες από εκείνες της ανάκτησης ή του διακανονισμού χωρίς φορολογικές επιπτώσεις. Αν η είσπραξη περιουσιακών στοιχείων ή η εκκαθάριση των υποχρεώσεων καθιστούν τις μελλοντικές πληρωμές φόρων μεγαλύτερες, τότε αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση.

Σε αρχικό στάδιο, για την περίπτωση της αναβαλλόμενης φορολογίας, εφαρμοζόταν η μέθοδος της Κατάστασης Λογαριασμού Αποτελεσμάτων ωστόσο σήμερα, με βάση το αναθεωρημένο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, η εν λόγω μέθοδος, αντικαταστάθηκε με τη νέα μέθοδο υπολογισμού με βάση πλέον τον Ισολογισμό της επιχείρησης. Διάφορες μελέτες έχουν ασχοληθεί δε, με το αν υφίσταται κάποια σχέση μεταξύ των δύο μεθόδων υπολογισμού και για το αν και κατά πόσο αυτή η εν λόγω σχέση, μπορεί να αποδίδεται στην αναβαλλόμενη φορολογία όπως αυτή προκύπτει από τις αναπροσαρμογές των παγίων της επιχείρησης.

Τέλος, ένας αρκετά κατατοπιστικός ορισμός είναι αυτός που προσδιορίζει τον αναβαλλόμενο φόρο ως μια «μελλοντική φορολογική επίδραση των στοιχείων, που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό που προετοιμάζεται, για φορολογικούς σκοπούς»⁶. Είναι σημαντικό δηλαδή να αναγνωρίζονται οι φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών ή γεγονότων που παράγουν λογιστικό κέρδος, ακόμη και αν οι φορολογικές επιδράσεις δεν έχουν πραγματοποιηθεί και θα συμβούν πραγματικά στο μέλλον αλλά είναι αναγκαίο τουλάχιστον λογικά να συμβούν.

2.4 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να καθορίσει τον λογιστικό χειρισμό των φόρων εισοδήματος. Το προέχον θέμα στη λογιστική των φόρων εισοδήματος είναι το πώς θα πρέπει να λογιστικοποιηθούν οι τρέχουσες και μελλοντικές φορολογικές συνέπειες από:

⁶Καραγιάννης, Δ., Καραγιάννη, Α. και Καραγιάννης, Δ., Αθήνα 2016. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα Λογιστική και Αναβαλλόμενη Φορολογία ΕΛΠ, Εκδόσεις Ιανός.

i). Τη μελλοντική ανάκτηση (τακτοποίηση) της λογιστικής αξίας περιουσιακών στοιχείων (υποχρεώσεων) που είναι καταχωρημένα στον Ισολογισμό μιας επιχείρησης.

ii). Συναλλαγές και άλλα γεγονότα της τρέχουσας περιόδου που είναι καταχωρημένα στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης.

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 ασχολείται με το χειρισμό των «φόρων εισοδήματος». Συγκρίνει τη λογιστική αξία των στοιχείων του Ενεργητικού και των υποχρεώσεων με την αντίστοιχη φορολογική τους βάση προκειμένου να αναγνωρίσει την προκύπτουσα αναβαλλόμενη φορολογία.

Αρχικά οι Οικονομικές Καταστάσεις μιας επιχείρησης συντάσσονται σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Από την Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσεως προσδιορίζεται το λογιστικό αποτέλεσμα. Εν συνεχεία καταρτίζεται μια κατάσταση αναμόρφωσης του λογιστικού αποτελέσματος στο φορολογητέο, βάσει των κανόνων που ορίζονται από τις φορολογικές αρχές. Σε αυτή την κατάσταση αναφέρονται όλες οι διαφορές μεταξύ λογιστικού και φορολογητέου αποτελέσματος.

Σημαντικό αποτέλεσμα της εφαρμογής αυτών είναι η αύξηση του βαθμού συγκρισιμότητας των Οικονομικών Καταστάσεων και κατ' επέκταση η αξιοπιστία και η χρησιμότητά τους. Δεδομένου ότι η κάθε χώρα διέπεται από τη δική της φορολογική νομοθεσία για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος και συνεπώς του αποδοτέου φόρου, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των φορολογικών κανόνων της κάθε χώρας και των λογιστικών κανόνων που ορίζονται από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Το πεδίο εφαρμογής του προτύπου είναι η λογιστική παρακολούθηση των φόρων εισοδήματος, οι οποίοι περιλαμβάνουν όλους τους φόρους που επιβάλλονται στο εσωτερικό και στο εξωτερικό και βασίζονται στα φορολογητέα κέρδη. Οι φόροι εισοδήματος περιλαμβάνουν επίσης φόρους, όπως οι παρακρατούμενοι φόροι, οι οποίοι είναι πληρωτέοι από μια θυγατρική, συγγενή ή κοινοπραξία κατά τη διανομή κερδών προς την επιχείρηση που συντάσσει τις οικονομικές καταστάσεις. Όχι όμως και για την λογιστική παρακολούθηση των κρατικών επιχορηγήσεων ή στις περιπτώσεις των φορολογικών κινήτρων επενδύσεων. για τις κρατικές επιχορηγήσεις ή για φορολογικά κίνητρα επενδύσεων.

2.5 ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Οι βασικές έννοιες που περιλαμβάνονται στο πρότυπο και σχετίζονται με την ουσιαστική κατανόηση του είναι οι εξής:

- i). *Λογιστικό αποτέλεσμα προ φόρων*: το καθαρό κέρδος ή ζημιά της χρήσεως πριν την αφαίρεση της δαπάνης φόρου.
- ii). *Φορολογητέο εισόδημα*: το ποσό του κέρδους της χρήσεως, προσδιοριζόμενο σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζουν οι φορολογικές αρχές και επί του οποίου είναι πληρωτέοι οι φόροι εισοδήματος.
- iii). *Φορολογική ζημιά*: το ποσό της ζημιάς, προσδιοριζόμενο σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζουν οι φορολογικές αρχές και επί του οποίου είναι επιστρεπτέοι οι φόροι εισοδήματος.
- iv). *Δαπάνη φόρου*: το συγκεντρωτικό ποσό που περιλαμβάνεται στον προσδιορισμό του καθαρού κέρδους ή ζημιάς της χρήσεως και αφορά τον τρέχοντα και αναβαλλόμενο φόρο.
- v). *Τρέχων φόρος*: το ποσό των πληρωτέων ή επιστρεπτέων φόρων εισοδήματος, που αφορούν το φορολογητέο κέρδος ή ζημιά της χρήσεως.
- vi). *Φορολογική βάση*: το ποσό που αποδίδεται στο στοιχείο του ενεργητικού ή την υποχρέωση για φορολογικούς σκοπούς. Δηλαδή η λογιστική αξία των στοιχείων του ενεργητικού ή των υποχρεώσεων συγκρίνεται με την αντίστοιχη φορολογική τους βάση έτσι ώστε να προκύψει ο αναβαλλόμενος φόρος.
 - *Φορολογική βάση ενός στοιχείου ενεργητικού*: Το ποσό που θα εκπίπτει φορολογικά από μελλοντικά φορολογητέα οικονομικά οφέλη, που θα εισρεύσουν, όταν η εταιρεία ανακτήσει την λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού. Αν τα οικονομικά οφέλη δεν θα είναι φορολογητέα, η φορολογική βάση ισούται με τη λογιστική αξία.
 - *Φορολογική βάση μιας υποχρέωσης*: Η λογιστική αξία της υποχρέωσης, μείον κάθε ποσό που θα εκπίπτει φορολογικά σε σχέση με αυτήν την υποχρέωση σε μελλοντικές χρήσεις. Για τα εισπραχθέντα έσοδα ισχύει η σχέση ότι η φορολογική βάση μια υποχρέωσης ισούται με τη λογιστική αξία της μείον κάθε ποσό της που δεν θα φορολογηθεί σε μελλοντικές χρήσεις.
- vii). *Διαφορές*: Κάθε χώρα θεσπίζει τους δικούς της κανόνες για τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος των επιχειρήσεων, επί του οποίου υπολογίζεται ο προς καταβολή φόρος εισοδήματος με σταθερούς συνήθως

συντελεστές φόρου εισοδήματος. Οι κανόνες αυτοί διαφέρουν και είναι λογικό να διαφέρουν από τους λογιστικούς κανόνες, με δεδομένο ότι οι φορολογικοί κανόνες έχουν ταμιακό κυρίως προσανατολισμό, ενώ οι λογιστικοί κανόνες βασίζονται αποκλειστικά στην αρχή του δουλευμένου. Συνεπώς, προκύπτουν διαφορές μεταξύ των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων των οικονομικών καταστάσεων οι οποίες συντάσσονται σύμφωνα με τους λογιστικούς κανόνες και των οικονομικών καταστάσεων που συντάσσονται σύμφωνα με τους φορολογικούς κανόνες. Οι διαφορές αυτές διακρίνονται σε:

- Μόνιμες διαφορές
- Προσωρινές διαφορές

viii). *Μόνιμες διαφορές:* Οι μόνιμες διαφορές αγνοούνται. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μόνιμων διαφορών που αγνοούνται είναι ένα αφορολόγητο έσοδο που έχει αναγνωριστεί για τον προσδιορισμό του λογιστικού αποτελέσματος αλλά δεν πρόκειται ποτέ να φορολογηθεί ή έξοδο που δεν εκπίπτει από τα φορολογητέα κέρδη.

ix). *Προσωρινές διαφορές:* Οι προσωρινές διαφορές είναι οι διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης στον ισολογισμό και της φορολογικής του βάσης. Αφορούν σε ποσά που, ενώ επηρεάζουν το λογιστικό αποτέλεσμα της τρέχουσας χρήσης, θα διαμορφώσουν το φορολογικό αποτέλεσμα μιας επόμενης χρήσης, δηλαδή τις διαφορές εκείνες που μέσω της ανάκτησης ή του διακανονισμού της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων ή των υποχρεώσεων στις μελλοντικές περιόδους, καταλήγουν κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους ή της φορολογικής ζημίας σε πληρωτέα ή εκπεστέα ποσά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα προσωρινών διαφορών αποτελούν οι προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία. Οι προβλέψεις αυτές αναγνωρίζονται λογιστικά όταν καθίσταται δεδουλευμένες, ενώ φορολογικά όταν καταβληθούν. Οι προσωρινές διαφορές διακρίνονται σε:

- Φορολογητέες προσωρινές διαφορές όπου προκαλούν αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση, δηλαδή οι προσωρινές διαφορές που θα καταλήξουν σε φορολογητέα ποσά κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους ή της φορολογικής ζημίας των μελλοντικών

περιόδων, όταν η λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή τακτοποιείται αντιστοίχως.

- Εκπεστές προσωρινές διαφορές όπου προκαλούν αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, δηλαδή οι προσωρινές διαφορές που θα καταλήξουν σε εκπεστέα ποσά κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους ή της φορολογικής ζημιάς των μελλοντικών περιόδων, όταν η λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή τακτοποιείται αντιστοίχως.
- x). *Χρονικές διαφορές*: οι διαφορές μεταξύ του φορολογητέου αποτελέσματος (κέρδους ή ζημιάς) και του λογιστικού αποτελέσματος (κέρδους ή ζημιάς), που δημιουργούνται σε μια χρήση αλλά αντιστρέφονται σε μια ή περισσότερες επόμενες χρήσεις.
- xi). *Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις*: δημιουργούνται από τις φορολογητέες προσωρινές διαφορές και είναι τα ποσά των φόρων εισοδήματος που θα καταβληθούν σε μελλοντικές περιόδους.
- xii). *Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις*: δημιουργούνται κυρίως από τις εκπεστές προσωρινές διαφορές και είναι τα ποσά των φόρων εισοδήματος που είναι επιστρεπτέα σε μελλοντικές περιόδους. Επίσης αφορούν, μεταφερόμενες αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές και μεταφερόμενους αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους.

2.6 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Γενικά ισχύει ότι οι Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις, «Οφειλόμενος Φόρος Εισοδήματος», είναι το ποσό του φόρου εισοδήματος πληρωτέο (επιστρεπτέο) στο Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο υπολογίζεται επί του αναμορφωμένου φορολογητέου κέρδους της χρήσεως της επιχειρήσεως. Μεταξύ του φόρου εισοδήματος (από λογιστικό αποτέλεσμα) και του φόρου υποχρέωση (από φορολογητέο αποτέλεσμα) παρεμβάλλεται ο αναβαλλόμενος φόρος (υποχρέωση ή απαίτηση) προερχόμενος από τις προσωρινές διαφορές. Οι προσωρινές διαφορές προσδιορίζονται με βάση τη λογιστική αξία της απαίτησης ή της υποχρέωσης. Απαγορεύεται η προεξόφληση των αναβαλλόμενων ποσών των χρεωστικών ή πιστωτικών φόρων.

Απαραίτητη προϋπόθεση για να αναγνωρισθεί στον Ισολογισμό απαίτηση για αναβαλλόμενο φόρο είναι να υπάρχει η βεβαιότητα ότι η επιχείρηση θα έχει στο

μέλλον φορολογητέα κέρδη ώστε να συμψηφίσει την απαίτηση με τη μελλοντική φορολογική υποχρέωση.

Για τον υπολογισμό του αναβαλλόμενου φόρου χρησιμοποιείται ο φορολογικός συντελεστής που θα ισχύει κατά την ημερομηνία πραγματοποίησης της διαφοράς. Στην περίπτωση φορολογικών αλλαγών, οι επιπτώσεις από τις αλλαγές αυτές καταχωρούνται στα αποτελέσματα ή στην καθαρή θέση (αν το στοιχείο εμφανίζεται στην καθαρή θέση), ώστε να γίνει αναπροσαρμογή των παλιών στις νέες συνθήκες. Ο λόγος είναι ότι οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις πρέπει να αποτιμώνται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περίοδο κατά την οποία θα διακανονιστεί η απαίτηση ή η υποχρέωση.

Ο φόρος εισοδήματος λοιπόν αποτελεί το έξοδο της χρήσεως από φόρους, βαρύνει το λογαριασμό «Αποτελέσματα χρήσεως» και υπολογίζεται επί των λογιστικών κερδών της χρήσεως. Επιγραμματικά έχουμε τους εξής κανόνες λογισμού:

- Φορολογητέο αποτέλεσμα = Λογιστικό αποτέλεσμα ± Προσωρινές διαφορές έστω: φορολογητέο αποτέλεσμα (κέρδος)
- Φορολογητέο αποτέλεσμα (κέρδος) x φορολογικό συντελεστή (ισχύων) = φόρος εισοδήματος (υποχρέωση προς απόδοση)
- Λογιστικό αποτέλεσμα (κέρδος) x φορολογικό συντελεστή (ισχύων) = φόρος εισοδήματος. (έξοδο χρήσεως)
- Φόρος εισοδήματος (έξοδο) ≠ φόρος εισοδήματος πληρωτέος (υποχρέωση)

Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 1 πρέπει να απεικονίζονται οι τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις παρουσιάζονται στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία και στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, δηλαδή οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις απεικονίζονται στον Ισολογισμό στα «Πάγια περιουσιακά στοιχεία Ενεργητικού και Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις», ενώ οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις στο Παθητικό «Προβλέψεις και Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις». Η δαπάνη φόρου (έσοδο) που αφορά σε κέρδος ή ζημία από συνήθεις δραστηριότητες, θα εμφανίζεται στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων.

Για την περίπτωση όπου αναγνωρίζεται μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση δηλαδή όταν η επιχείρηση αναγνωρίζει ένα στοιχείο ενεργητικού τότε αναμένει ότι μελλοντικά θα ανακτήσει τη λογιστική του αξία. Παράλληλα αναμένει να έχει μια μελλοντική φορολογική έκπτωση η οποία είναι ίση με τη φορολογική βάση των στοιχείων αυτών. Η έκπτωση προκύπτει καθώς η επιχείρηση αναλώνει τα στοιχεία αυτά ή τις υπηρεσίες που αυτά ενσωματώνουν. Όταν η λογιστική αξία των στοιχείων αυτών είναι μεγαλύτερη από τη φορολογική τους βάση, τότε και τα έξοδα που θα αφαιρεθούν από τα λογιστικά κέρδη όταν το στοιχείο πωληθεί ή χρησιμοποιηθεί, θα είναι μεγαλύτερα από τις φορολογικές εκπτώσεις που θα έχουν τα στοιχεία αυτά. Θα προκύψει φορολογητέο κέρδος μεγαλύτερο από το λογιστικό και θα καταβληθεί μεγαλύτερος φόρος εισοδήματος. Δημιουργείται λοιπόν μια μελλοντική φορολογική υποχρέωση η οποία αναγνωρίζεται σήμερα.

Διαφορετικά λέμε, φορολογητέες προσωρινές διαφορές είναι εκείνες οι διαφορές που θα καταλήξουν σε φορολογητέα ποσά κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (φορολογικής ζημιάς) των μελλοντικών χρήσεων, καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου του Ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται. Στο μέλλον θα οδηγήσουν σε πληρωμή υψηλότερων φόρων και στο παρόν σε αναγνώριση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Υποχρέωσης, καθώς θα ισχύει:

- Λογιστική αξία στοιχείου του Ενεργητικού > Φορολογική βάση
- Λογιστικά κέρδη > Φορολογικά κέρδη

Η εγγραφή έχει ως εξής:

Πίνακας 2.6.1: Λογιστική Εγγραφή «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Υποχρέωσης»

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
Αποτελέσματα χρήσεως (Φόρος Εισοδήματος, έξοδο)	XXX	
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (Αναβαλλόμενος Φόρος Εισοδήματος)		XXX
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις (Οφειλόμενος Φόρος Εισοδήματος πληρωτέος, υποχρέωση)		XXX

Για την περίπτωση όπου αναγνωρίζεται μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση δηλαδή όταν η λογιστική αξία ενός στοιχείου του ενεργητικού είναι

μικρότερη από τη φορολογική του βάση τότε αναγνωρίζεται φορολογική απαίτηση. Σε τέτοια περίπτωση οι φορολογικές εκπτώσεις στο μέλλον θα είναι μεγαλύτερες και θα πληρωθεί λιγότερος φόρος. Δημιουργείται ένα αναβαλλόμενο όφελος το οποίο αναγνωρίζεται σήμερα. Όταν η λογιστική αξία μιας υποχρέωσης είναι μεγαλύτερη από τη φορολογική της βάση τότε δημιουργείται μια προσωρινή εκπεστέα διαφορά οπότε αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση. Για την αναγνώριση αναβαλλόμενου εισπρακτέου / συμψηφιστέου φόρου (deferred tax asset), πρέπει να υπάρχει βεβαιότητα ότι η εταιρεία θα είναι κερδοφόρος όταν μελλοντικά κλείσει η χρονική διαφορά αυτή, έτσι ώστε να συμψηφίσει την απαίτηση με την φορολογική υποχρέωση.

Διαφορετικά λέμε, εκπεστέες προσωρινές διαφορές είναι οι διαφορές που θα καταλήξουν σε ποσά που είναι εκπεστέα κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (φορολογικής ζημιάς) των μελλοντικών χρήσεων, καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου του Ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται. Έχουν ως συνέπεια να καταβάλλεται μεγαλύτερος φόρος στην τρέχουσα χρήση και χαμηλότερος σε μελλοντικές αναγνωρίζοντας έτσι Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση. Στην περίπτωση αυτή ισχύει :

- Λογιστική αξία υποχρέωσης > Φορολογική βάση
- Λογιστικά κέρδη < Φορολογικά κέρδη

Η εγγραφή έχει ως εξής:

Πίνακας 2.6.2: Λογιστική Εγγραφή «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης»

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
Αποτελέσματα χρήσεως (Φόρος Εισοδήματος, έξοδο)	XXX	
Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις (Αναβαλλόμενος Φόρος Εισοδήματος)	XXX	
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις (Οφειλόμενος Φόρος Εισοδήματος)		XXX

Τα παραπάνω ισχύουν για χρεωστικούς φόρους και φορολογικές υποχρεώσεις, ωστόσο όμως σημαντικό είναι να συζητηθεί και το τι ισχύει για τις φορολογικές ζημιές και πιστωτικούς φόρους. Όπως είναι γνωστό, οι περιπτώσεις των

επιχειρήσεων που εμφανίσουν οικονομική ζημιά στον Ισολογισμό και στα Αποτελέσματα Χρήσης μεταφέρουν τη ζημιά αυτή σε μελλοντικές χρήσεις κι ως εκ τούτου η επιχείρηση μπορεί μελλοντικά να επωφεληθεί πληρώνοντας λιγότερους φόρους μέσω της διαδικασίας του συμψηφισμού των ζημιών με τα μελλοντικά κέρδη.

Είναι σαφές βέβαια ότι τα φορολογικά οφέλη αναγνωρίζονται κατά την χρήση που προέκυψαν ζημιές στις περιπτώσεις που υπάρχει δυνατότητα συμψηφισμού. Μια αναμενόμενη φορολογική απαίτηση λοιπόν αναγνωρίζεται μόνο στις περιπτώσεις που αναμένεται να προκύψουν κέρδη για την οικονομική οντότητα. Επιπλέον η αναγνώριση θα πραγματοποιηθεί και όταν υπάρχουν αρκετές προσωρινές διαφορές ή όταν υπάρχει μια ένδειξη για μελλοντική κερδοφορία.

Προφανώς το αντίθετο δεν μπορεί να ισχύσει δηλαδή να αναγνωριστούν οι φορολογικές ζημιές στις περιπτώσεις που δεν αναμένεται μια επιχείρηση να έχει ζημιές στο μέλλον διότι η απομείωση των ζημιών δεν μπορεί να συμψηφιστεί. Επιπλέον, στο τέλος κάθε περιόδου θα πρέπει να διενεργείται επανεκτίμηση των μη αναγνωρισμένων φορολογικών ζημιών και όταν πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις να αναγνωριστούν τα στοιχεία αυτά.

Σε αυτό το σημείο, με σκοπό την βέλτιστη κατανόηση του προτύπου, αξίζει να αναφέρουμε τους βασικούς κανόνες λογισμού αναβαλλόμενων φόρων, δηλαδή την διαδρομή που ακολουθεί η εγγραφή των αναβαλλόμενων φόρων (κατάσταση αποτελεσμάτων ή καθαρή θέση) :

- Με αύξηση στο Ενεργητικό τότε δημιουργείται Αναβαλλόμενη Φορολογική Υποχρέωση με χρέωση ή του φόρου (έξοδο) της κατάστασης αποτελεσμάτων ή της καθαρής θέσεως.
- Με μείωση στο Ενεργητικό τότε δημιουργείται Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση με πίστωση ή του φόρου (έξοδο) της κατάστασης αποτελεσμάτων ή της καθαρής θέσεως.
- Με αύξηση στο Παθητικό τότε δημιουργείται Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση με πίστωση ή του φόρου (έξοδο) των αποτελεσμάτων ή της καθαρής θέσεως.
- Με μείωση στο Παθητικό τότε δημιουργείται Αναβαλλόμενη Φορολογική Υποχρέωση με χρέωση ή του φόρου (έξοδο) της κατάστασης αποτελεσμάτων ή της καθαρής θέσεως.
- Με αύξηση στα Κέρδη χρήσης τότε δημιουργείται Αναβαλλόμενη Φορολογική Υποχρέωση με χρέωση του φόρου (έξοδο) της κατάστασης αποτελεσμάτων.

- Με μείωση στα Κέρδη χρήσης τότε δημιουργείται Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση με πίστωση του φόρου (έξοδο) της κατάστασης αποτελεσμάτων.

Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι οι παρακάτω προσωρινές διαφορές δεν δημιουργούν το σχηματισμό αναβαλλόμενης φορολογίας όταν προέρχονται από:

- Την αναπροσαρμογή της αξίας των παγίων στοιχείων του Ενεργητικού βάσει της φορολογικής και μόνο νομοθεσίας. Αν όμως τα Δ.Λ.Π. απαιτούν την επανεκτίμηση της αξίας των στοιχείων και την απεικόνιση της πραγματικής τους αξίας στον Ισολογισμό, τότε οι προσωρινές διαφορές που εμφανίζονται οδηγούν στη δημιουργία μιας αναβαλλόμενης φορολογίας, η οποία θα διακανονιστεί με τη χρήση του παγίου στοιχείου (αποσβέσεις) ή με την πώλησή του. Αυτή καταχωρείται απευθείας στο λογαριασμό των Ιδίων Κεφαλαίων και όχι στα Αποτελέσματα της χρήσεως.
- Την υπεραξία, δηλ. τη διαφορά που καταβάλλει ο αγοραστής μιας επιχείρησης επιπλέον της ακριβοδίκαιης αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που αποκτά κατά την αρχική αναγνώριση. Πολλές φορολογικές αρχές δεν επιτρέπουν την απόσβεση της υπεραξίας ως μιας εκπεστέας δαπάνης κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος. Σε αυτές τις νομοθεσίες η υπεραξία έχει φορολογική βάση μηδενική, διότι δέχονται τις αξίες των περιουσιακών στοιχείων όπως διαμορφώνονται στις οικονομικές καταστάσεις της αποκτώμενης, εξ ου και δεν προκύπτει αναβαλλόμενη φορολογία. Αν όμως η φορολογική νομοθεσία επιτρέψει την απόσβεση της υπεραξίας, αναγνωρίζεται αναβαλλόμενη φορολογία.
- Τις επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες, μόνο όμως στην περίπτωση που η μητρική επιχείρηση ελέγχει το χρόνο της αναστροφής των διαφορών αυτών και είναι πιθανό ότι οι προσωρινές διαφορές δεν θα αναστραφούν στο προβλεπτό μέλλον.

Σε περίπτωση ενδεχόμενης φορολογικής υποχρέωσης η οποία ενδέχεται να συμβεί μόνο κατόπιν αποφάσεων της διοίκησης της εταιρείας (π.χ. διανομή ειδικών αφορολόγητων αποθεματικών για τα οποία πρέπει να πληρωθεί φόρος) τότε δεν υπάρχει υποχρέωση λογισμού του αναβαλλόμενου φόρου, αλλά μόνο γνωστοποίηση αυτού στις οικονομικές καταστάσεις. Απαγορεύεται η προεξόφληση αναβαλλόμενων χρεωστικών ή πιστωτικών φόρων. Χρησιμοποιείται ο φορολογικός συντελεστής ο οποίος πιθανολογείται ότι θα ισχύει κατά την πραγματοποίηση της χρονικής διαφοράς. Οι χρονικές διαφορές εάν αφορούν

στοιχεία καθαρής θέσης, τότε και ο αναβαλλόμενος φόρος επ' αυτών θα λογισθεί απευθείας στην καθαρή θέση και όχι στα αποτελέσματα. Η λογιστική αξία μιας αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης πρέπει να επανεξετάζεται σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού.

2.7 ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 μια οντότητα θα συμψηφίζει τις τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις μόνο εφόσον:

- Της δίνει το δικαίωμα η ισχύουσα νομοθεσία.
- Προτίθεται είτε να διακανονίσει με συμψηφισμό είτε να ρευστοποιήσει το στοιχείο του ενεργητικού και να εξοφλήσει συγχρόνως την υποχρέωση.

Μια επιχείρηση θα πρέπει να συμψηφίζει τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις μόνο εφόσον η επιχείρηση:

- Της δίνει το δικαίωμα η ισχύουσα νομοθεσία.
- Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις σχετίζονται με φόρο εισοδήματος που επέβαλε η φορολογική αρχή είτε στην ίδια φορολογική οντότητα είτε σε διαφορετικές φορολογικές οντότητες που προτίθενται, είτε να διακανονίσουν με συμψηφισμό τις τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις τους, είτε να ρευστοποιήσουν τα στοιχεία του ενεργητικού και να εξοφλήσουν συγχρόνως τα στοιχεία των υποχρεώσεων τους σε κάθε μελλοντική περίοδο στην οποία αναμένεται σημαντικά ποσά αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων να συμψηφιστούν ή να ανακτηθούν.

2.8 ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ

Ως επιμέτρηση ορίζεται η διαδικασία προσδιορισμού της χρηματικής αξίας ενός στοιχείου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων κατά την αρχική του αναγνώριση ή μεταγενέστερα. Για την επιμέτρηση των φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων της οικονομικής επιχείρησης, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι φορολογικοί συντελεστές οι οποίοι αναμένεται να ισχύουν στην μεταγενέστερη χρονική περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή η υποχρέωση, λαμβάνοντας υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές όπως αυτοί έχουν θεσπιστεί έως την ημερομηνία σύνταξης του ισολογισμού. Πάντως θα πρέπει να επισημανθεί ότι η πρόβλεψη για τους ισχύοντες μελλοντικούς φορολογικούς συντελεστές, δεν είναι εύκολο έργο για

επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου οι φορολογικές συντελεστές μεταβάλλονται με αρκετή συχνότητα και άρα οι επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι σε θέση να γνωρίζουν ποιοι φορολογικές συντελεστές θα ισχύουν κατά τον χρόνο διακανονισμού των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων.

Όπως και στην περίπτωση της τρέχουσας φορολογίας, έτσι και στην αναβαλλόμενη φορολογία, αυτή θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως έξοδο ή έσοδο αντίστοιχα, στη κατάσταση αποτελεσμάτων. Από τον κανόνα αυτό, εξαιρούνται κάποιες περιπτώσεις, στις οποίες ο φόρος προκύπτει από συγκεκριμένα γεγονότα και ειδικότερα

- Ο φόρος αφορά ένα γεγονός ή μια συναλλαγή της οικονομικής οντότητας, το οποίο αναγνωρίζεται απευθείας στη καθαρή θέση.
- Ο φόρος αφορά μια επιχειρηματική συνένωση ή μια εξαγορά.

Τα ποσά της αναβαλλόμενης φορολογίας, τα οποία απεικονίζονται στη κατάσταση αποτελεσμάτων της επιχείρησης, θα πρέπει να συντίθενται από δυο συστατικά και ειδικότερα, από την αναβαλλόμενη φορολογία των προσωρινών διαφορών, και από προσαρμογές οι οποίες προκύπτουν από αλλαγές στο ποσό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων που δεν έχουν αποσβεστεί.

Τέλος, η αναβαλλόμενη φορολογία θα πρέπει να αναγνωρίζεται απευθείας στη καθαρή θέση, στην περίπτωση που ο φόρος αναφέρεται με κονδύλια τα οποία χρεώθηκαν ή πιστώθηκαν επίσης, στην καθαρή θέση. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για παράδειγμα στις περιπτώσεις, αναπροσαρμογών ιδιοκτησίας, ή εγκαταστάσεων της επιχείρησης, ή μια μεταβολή που έχει επέλθει στην λογιστική πολιτική και η οποία εφαρμόζεται αναδρομικά.

2.9 ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Οι γνωστοποιήσεις οι οποίες θεσπίζονται μέσα από το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, σχετίζονται κυρίως με σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων στις οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται ξεχωριστά όλες οι σημαντικές πληροφορίες που αφορούν στην αναβαλλόμενη φορολογία. Οι γνωστοποιήσεις μπορούν να διαχωριστούν σε διαφορετικά είδη όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα.

Σχήμα 2.9.1: Είδη γνωστοποιήσεων κατά το ΔΛΠ 12

Πηγή: Ιδιοκατασκευή από στοιχεία της θεωρίας που περιλαμβάνονται στο (Καραγιάννης, και συν., 2016, σ. 33)⁷

Τα είδη των γνωστοποιήσεων που παρουσιάζονται στην παραπάνω εικόνα αποτελούν μόνο τις βασικές κατηγορίες στις οποίες υπόκεινται κι άλλες επιμέρους κατηγορίες οι οποίες χρήζουν γνωστοποιήσεων. Έτσι στην κατηγορία των φόρων είτε αυτοί προέρχονται από έσοδα είτε από έξοδα (δηλαδή είτε ο φόρος είναι χρεωστικός είτε είναι πιστωτικός) θα πρέπει να περιλαμβάνονται στοιχεία για:

- Τον τρέχον φόρο
- Τον αναβαλλόμενο φόρο (ποσό)
- Το ποσό του οφέλους που προέρχεται από την αναγνώριση της φορολογικής ζημιάς ή του πιστωτικού φόρου ή της προσωρινής διαφοράς με την προηγούμενη χρήση που τελικά δρουν μειωτικά για τον τρέχον ή τον αναβαλλόμενο φόρο.
- Τις προσαρμογές που έχουν αναγνωριστεί μέσα στη χρήση από φόρους που έχουν προκύψει από άλλες χρήσεις.
- Τον αναβαλλόμενο φόρο από μείωση ή αναστροφή μείωσης μιας φορολογικής απαίτησης.

Η δεύτερη κατηγορία γνωστοποιήσεων που σχετίζεται με την σχέση του φορολογικού και λογιστικού αποτελέσματος είναι μια κατηγορία που χρήζει αναλυτικών πληροφοριών και γνωστοποιήσεων. Οι γνωστοποιήσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνονται είναι:

⁷Καραγιάννης, Δ., Καραγιάννη, Α. και Καραγιάννης, Δ., Αθήνα 2016. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα Λογιστική και Αναβαλλόμενη Φορολογία ΕΛΠ, Εκδόσεις Ιανός.

- Η σχέση μεταξύ λογιστικού αποτελέσματος και φόρου.
- Ο αναβαλλόμενος φόρος αλλά και ο τρέχον φόρος καθώς και τα ίδια κεφάλαια στα οποία έγιναν οι χρεοπιστώσεις.
- Ο φόρος που προέκυψε από κέρδη ή ζημιές από ενέργειες που διακόπηκαν.
- Η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση/υποχρέωση που προκύπτει από την προσωρινή διαφορά και αναγνωρίζεται στον ισολογισμό.
- Άλλες προσωρινές διαφορές που προέρχονται από επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς.
- Εκπεστές διαφορές που μπορεί να προκύψουν από ζημιές και φόρους όταν δεν έχουν αναγνωριστεί στον ισολογισμό ως αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση.

Τέλος, η τρίτη κατηγορία που αφορά στις γνωστοποιήσεις για την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση θα πρέπει πρώτα από όλα να περιλαμβάνει το ποσό της απαίτησης, τον λόγο αλλά και όποια άλλα δικαιολογητικά συνοδεύουν το εν λόγω αίτημα. Επιπλέον οι γνωστοποιήσεις που αφορούν στην αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση θα πρέπει να περιλαμβάνουν στοιχεία για⁸:

- Την μείωση των ζημιών από την πλευρά της επιχείρησης την τρέχουσα ή την προηγούμενη χρήση καθώς επίσης και το φορολογικό δικαίωμα που οδήγησε στην βεβαίωση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης.
- Για το εάν η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση εξαρτάται από κέρδη που μελλοντικά μπορεί να υπόκεινται φορολόγησης αλλά και από κέρδη αναστροφής των προσωρινών διαφορών που έχουν λογιστικοποιηθεί.

Όλες οι παραπάνω υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοχεύουν πρωτίστως στην προαγωγή της διαφάνειας αλλά και της αναλυτικής ενημέρωσης των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

2.10 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 θεσπίστηκε από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων τον Οκτώβριο του 1996 και αντικατέστησε το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 το είχε θεσπιστεί τον Ιούλιο του 1979. Τον Μάιο του 1999, η παράγραφος 88 του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 τροποποιήθηκε από το

⁸Grant Thornton, Αθήνα 2013. Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Β' έκδοση, Εκδόσεις Grant Thornton.

Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 10 και τον Απρίλιο του 2000 έγιναν περαιτέρω τροποποιήσεις στα πλαίσια του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 40. Τον Οκτώβριο του 2000, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων ενέκρινε αναθεωρήσεις για τον προσδιορισμό της λογιστικής αντιμετώπισης των φορολογικών συνεπειών των μερισμάτων.

Τον Απρίλιο του 2001 το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αποφάσισε ότι όλα τα Πρότυπα και οι Διερμηνείες που εκδίδονται βάσει των προηγούμενων Κανονισμών θα συνέχιζαν να ισχύουν εκτός αν τροποποιήθηκαν ή αποσύρθηκαν. Έκτοτε, το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 και οι συνοδευτικές οδηγίες του έχουν τροποποιηθεί με τα ακόλουθα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΑ) (International Financial Reporting Standards / IFRSs) :

- Τροποποιήθηκε με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 1 όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1274/2008 της Επιτροπής της 17ης Δεκεμβρίου 2008.
- Τροποποιήθηκε με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 3 όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 495/2009 της Επιτροπής της 3ης Ιουνίου 2009.
- Τροποποιήθηκε με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 1 όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 475/2012 της Επιτροπής της 5ης Ιουνίου 2012.
- Τροποποιήθηκε με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1254/2012 της Επιτροπής της 11ης Δεκεμβρίου 2012.
- Τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1255/2012 της Επιτροπής της 11ης Δεκεμβρίου 2012.
- Τροποποιήθηκε με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 10 όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1174/2013 της Επιτροπής της 20ής Νοεμβρίου 2013.
- Τροποποιήθηκε με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 15 το οποίο προστέθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/1905 της Επιτροπής της 22ας Σεπτεμβρίου 2016.

Οι ακόλουθες Διερμηνείες αναφέρονται στο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12:

- Φόροι εισοδήματος SIC-21 και αναφέρονται στην ανάκτηση αναπροσαρμοσμένων μη αποσβέσιμων περιουσιακών στοιχείων (που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2000 και τροποποιήθηκε στη συνέχεια)
- Φόροι εισοδήματος SIC-25 και αναφέρονται στις μεταβολές στο φορολογικό καθεστώς μιας οντότητας ή των μετόχων της (που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2000 και τροποποιήθηκε στη συνέχεια)
- IFRIC 7 από την Επιτροπή Διερμηνειών (International Financial Reporting Interpretations Committee) και αναφέρονται στην εφαρμογή της προσέγγισης αναμόρφωσης σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 29 καθώς και στην Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση σε Υπερπληθωριστικές Οικονομίες, το οποίο εκδόθηκε τον Νοέμβριο του 2005 και τροποποιήθηκε στη συνέχεια

2.11 Ο ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Με την ψήφιση του Ν.4308/2014 (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 251/24-11-2014) ο οποίος ενσωμάτωσε το λογιστικό σκέλος της νέας κωδικοποιημένης Οδηγίας 2013/34/ΕΕ , καθώς και βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, βελτιώνονται και ενοποιούνται σε ενιαίο κείμενο οι διάσπαρτοι μέχρι σήμερα λογιστικοί κανόνες οι οποίοι εμπεριέχονταν στους νόμους 2190/1920, 3190/1955 και 4095/2012. Σκοπός της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2013/34/ΕΕ είναι η απλοποίηση των ετήσιων λογαριασμών και των ενοποιημένων λογαριασμών των επιχειρήσεων, αναφορικά με τις υποχρεώσεις χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, σε σχέση όσα ίσχυαν πριν τη θέσπισή τους, καθώς και η μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων των επιχειρήσεων.

Η Οδηγία 2013/34/ΕΕ, ρυθμίζει ένα σύνολο ζητημάτων όπως η διάρθρωση των απλών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, οι λογιστικές αρχές οι οποίες διέπουν τη σύνταξη των καταστάσεων αυτών, οι πρόσθετες πληροφορίες που θα πρέπει να δημοσιεύονται στο σχετικό προσάρτημα καθώς και στην σχετική έκθεση των οργάνων διοίκησης και οι εξαιρέσεις των μικρών επιχειρήσεων για κάποιες από τις προαναφερόμενες υποχρεώσεις. Η λογιστική της αναβαλλόμενης φορολογίας, έχει ως βασικό σκοπό στην αποτύπωση πιο ορθού λογιστικού αποτελέσματος και περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων για τις επιχειρήσεις, αποτρέποντας με αυτό τον τρόπο τους ετεροχρονισμούς οι οποίοι ενδέχεται να

προκαλούνται από την κατά περίπτωση διαφοροποίηση της φορολογικής νομοθεσίας.

Μια από τις βασικότερες μεταρρυθμίσεις του Ν.4308/2014 είναι η υιοθέτηση και ο υπολογισμός του αναβαλλόμενου φόρου, στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μίας οντότητας. Στην πλειοψηφία των χωρών, βάση για τον υπολογισμό των φορολογικών υποχρεώσεων μιας οντότητας, αποτελεί το κέρδος όπως αυτό απεικονίζεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της. Παρ' όλα αυτά, δεδομένου ότι οι φορολογικές νομοθεσίες που κάθε φορά ισχύουν, ενδέχεται να απαιτούν από τις οντότητες να υπολογίζουν τα ποσά που πρέπει να αναγνωρίζονται για φορολογικούς σκοπούς να υπολογίζονται είτε σε διαφορετικές αξίες είτε σε διαφορετικές βάσεις είτε ακόμα και διαφορετικές περιόδους από εκείνες οι οποίες χρησιμοποιούνται για τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Ως αναβαλλόμενοι φόροι, ορίζονται εν προκειμένω, οι φορολογικές επιπτώσεις των παραπάνω διαφορών, όπως αυτές προκύπτουν στα κονδύλια μεταξύ λογιστικής απεικόνισης και φορολογητέας απόδοσης για μια δεδομένη χρονική περίοδο που αφορά την συγκεκριμένη οντότητα. Έτσι το φορολογητέο κέρδος το οποίο αποτελεί το κονδύλι επί του οποίου υπολογίζεται ο φόρος εισοδήματος είναι συχνά διαφορετικό από το αντίστοιχο κονδύλι το οποίο παρουσιάζεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της οντότητας, και το οποίο αναφέρεται ως λογιστικό κέρδος.

Η εν λόγω διαφορά προκύπτει από το γεγονός ότι το φορολογητέο κέρδος, υπολογίζεται με τη χρήση διαφορετικών κανόνων. Ειδικότερα το φορολογητέο κέρδος υπολογίζεται με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία για τον προσδιορισμό του ποσού του φόρου ο οποίος θα πρέπει να υπολογισθεί και να καταβληθεί από την οντότητα ως τρέχων φόρος. Από την άλλη, το λογιστικό κέρδος υπολογίζεται με βάση γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές οι οποίες ενσωματώνονται συνήθως στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, παρέχοντας ένα σύνολο πληροφορικών προς τους ενδιαφερόμενους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, προκειμένου αυτοί να διευκολυνθούν στη λήψη στρατηγικής σημασίας αποφάσεων, όπως είναι οι επενδυτικές αποφάσεις).

Σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, το κονδύλι «Φόρος εισοδήματος» το οποίο εμφανίζεται στα Αποτελέσματα Χρήσης της οντότητας, αφορά τη δαπάνη φόρου των λογιστικών κερδών και όχι τον καταβλητέο φόρο για την περίοδο αναφοράς και θα αναφέρεται πλέον ως τρέχων φόρος. Αυτό που συνεπώς

αποτελεί κρίσιμο στοιχείο από λογιστική άποψη είναι ο τρόπος με τον οποίο θα υπολογιστεί η δαπάνη φόρου εισοδήματος όπως πρέπει να παρουσιαστεί στις οικονομικές καταστάσεις. Μια προσέγγιση, η λεγόμενη πληρωτέοι φόροι υποστηρίζει τον υπολογισμό της δαπάνης φόρου εισοδήματος, επί του φορολογητέου κέρδους, με σκοπό η δαπάνη φόρου εισοδήματος να ισούται με τον τρέχοντα φόρο. Αυτό σημαίνει ότι το ποσό που καταβάλλεται με την φορολογική δήλωση, εμφανίζεται και στα αποτελέσματα της οντότητας ως έξοδο φόρου.

Παρ' όλα αυτά, η συγκεκριμένη μέθοδος, δεν είναι ευρέως αποδεκτή καθώς έρχεται σε σύγκρουση με την βασική αρχή των διότι συγκρούεται με τη θεμελιώδη αρχή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΑ) για την υποχρέωση πιστής παρουσίασης και αποτύπωσης (Fair Presentation and Faithful Representation) των οικονομικών συναλλαγών στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας οντότητας. Κάτι τέτοιο συμβαίνει καθώς θεωρείται ότι ο φόρος εισοδήματος, θα πρέπει να αντιστοιχεί στο αποτέλεσμα των συναλλαγών όπως αυτές εμφανίζονται στο λογιστικό κέρδος. Έτσι λοιπόν, ο φόρος εισοδήματος θα πρέπει να συνδέεται με το λογιστικό κέρδος και να επιμετράτε με την εφαρμογή ίδιων κανόνων οι οποίοι εφαρμόζονται και στις υπόλοιπες δαπάνες, όπως αυτές αναφέρονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Τα πρότυπα έχουν ως σκοπό συνεπώς, να συμβιβάσουν τη διαφορά η οποία ενδέχεται να προκύψει μεταξύ φορολογητέου εισοδήματος και λογιστικού αποτελέσματος με την παρακολούθηση αφενός της Λογιστικής Αξίας αφετέρου δε και της Φορολογικής βάσης. Κάτι τέτοιο μπορεί να υλοποιηθεί, μέσω της αναγνώρισης ενός στοιχείου ως φόρου εισοδήματος το οποίο είναι ευθυγραμμισμένο με το λογιστικό κέρδος, και όχι με το φορολογητέο κέρδος. Συγκεκριμένα ο υπολογισμός του εξόδου το οποίο εμφανίζεται στα αποτελέσματα Χρήσης της οντότητας ως φόρος εισοδήματος υπολογίζεται ως το άθροισμα του τρέχοντος φόρου δηλαδή του ποσού των τρεχουσών φορολογικών υποχρεώσεων, και του ποσού του αναβαλλόμενου φόρου δηλαδή του ποσού που εξισώνει το κέρδος.

Ο αναβαλλόμενος φόρος μπορεί συνεπώς να οριστεί ως η μελλοντική φορολογική επίδραση για την οντότητα, των στοιχείων εκείνων, τα οποία αναγνωρίζονται στον ισολογισμό ο οποίος προετοιμάζεται, για φορολογικούς σκοπούς. Αυτό διότι είναι ιδιαίτερος σημαντικό η οντότητα να αναγνωρίσει τις φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών ή γεγονότων τα οποία παράγουν λογιστικό κέρδος, ακόμη και αν οι φορολογικές επιδράσεις θα συμβούν στο μέλλον και δεν

έχουν ακόμη πραγματοποιηθεί. Σύμφωνα και με την λογιστική οδηγία 2013/34/ΕΕ, αλλά και τον Ν. 4308/2014 η εφαρμογή της αναβαλλόμενης φορολογίας εισάγεται σε προαιρετική βάση. Ειδικότερα τις διατάξεις του Ν. 4308/2014 σύμφωνα με το άρθρο 1, παρ. 2 δύνανται να εφαρμόζουν:

- Τα νομικά πρόσωπα που έχουν τη μορφή ΑΕ, ΕΠΕ, ΕΕ κατά μετοχές εταιρείας και ΙΚΕ.
- Τα νομικά πρόσωπα που έχουν τη μορφή της ΟΕ ή ΕΕ, όταν όλοι οι άμεσοι ή έμμεσοι εταίροι των προσώπων αυτών έχουν περιορισμένη ευθύνη λόγω του ότι είναι είτε νομικά πρόσωπα από αυτά που αναφέρονται ανωτέρω ή άλλου νομικού τύπου συγκρίσιμου με τα νομικά πρόσωπα της περίπτωσης αυτής.
- Η ΕΕ, η ΟΕ, η ατομική επιχείρηση και κάθε άλλη οντότητα του ιδιωτικού τομέα που υποχρεούται στην εφαρμογή αυτού του νόμου από φορολογική ή άλλη νομοθετική διάταξη.
- Κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές οντότητες που ανήκουν στο δημόσιο τομέα ή ελέγχονται από το Δημόσιο ή τελούν υπό την εποπτεία του Δημοσίου, όταν δεν εμπίπτουν στην εφαρμογή του άρθρου 156 του Ν. 4270/2014.

Επίσης αν μια οντότητα επιλέξει την εφαρμογή της λογιστικής της αναβαλλόμενης φορολογίας, αυτό δεν μπορεί να γίνεται σε επιλεκτική βάση. Δηλαδή, η οντότητα δεν έχει την ευχέρεια, καθώς δεν είναι επιτρεπτό, να επιλέγει την εφαρμογή της αναβαλλόμενης φορολογίας σε ορισμένα μόνο στοιχεία και δη στα στοιχεία από τα οποία προκύπτει αναβαλλόμενος φόρος έσοδο και αντίστοιχη αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, και να μην εφαρμόζει την αναβαλλόμενη φορολογία σε στοιχεία από τα οποία προκύπτει αναβαλλόμενος φόρος έξοδο και αντίστοιχη αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση. Συνεπώς, αν μια οντότητα επιλέξει την υιοθέτηση της λογιστικής της αναβαλλόμενης φορολογίας, την εφαρμόζει επί του συνόλου των ποσών του αναβαλλόμενου φόρου, θετικών και αρνητικών.

Οι επιχειρήσεις οι οποίες αναγνωρίζουν αναβαλλόμενο φόρο, θα πρέπει να προβαίνουν στην αναγνώριση του συνόλου των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ωστόσο, αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που είναι με πολύ μεγάλη βεβαιότητα πιθανό ότι θα υπάρχουν φορολογητέα Κέρδη για την επιχείρηση, έναντι των οποίων οι εκπιπόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Έτσι τόσο τα χρεωστικά όσο και

τα πιστωτικά υπόλοιπα των αναβαλλόμενων φόρων συμψηφίζονται, ενώ τα αντίστοιχα καθαρά ποσά εγγράφονται στον ισολογισμό και στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο αναβαλλόμενος φόρος (είτε πρόκειται για περιουσιακό στοιχείο είτε για υποχρέωση) σε αρχικό στάδιο αναγνωρίζεται, ενώ σε μεταγενέστερο στάδιο επιμετράτε στο ποσό το οποίο προκύπτει από την εφαρμογή του κατά περίπτωση ισχύοντος φορολογικού συντελεστή σε κάθε προσωρινή διαφορά. Οι όποιες μεταβολές προκύπτουν από περίοδο σε περίοδο στον Ισολογισμό, στο ποσό του αναβαλλόμενου φόρου (είτε με τη μορφή απαίτησης είτε με τη μορφή υποχρέωσης) αναγνωρίζονται είτε σε μείωση είτε σε αύξηση, ανάλογα με τον φόρο εισοδήματος της Κατάστασης Αποτελεσμάτων.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν.4308/2014, «Το λογιστικό σύστημα της οντότητας απαιτείται να παρακολουθεί τη λογιστική βάση των στοιχείων των εσόδων, εξόδων, περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και καθαρής θέσης, κατά περίπτωση, με σκοπό την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της οντότητας, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο. Το λογιστικό σύστημα της οντότητας απαιτείται να παρακολουθεί και τη φορολογική βάση των στοιχείων των εσόδων, εξόδων, περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και καθαρής θέσης, κατά περίπτωση, με σκοπό τη συμμόρφωση με τη φορολογική νομοθεσία και την υποβολή φορολογικών δηλώσεων». Άρα λοιπόν κατά την ερμηνεία του άρθρου είναι αναγκαίο η επιχειρηματική μονάδα να αναπροσαρμόζει την αναβαλλόμενη φορολογία ανάλογα με τα στοιχεία του ισολογισμού της όπως αυτά διαμορφώνονται διαχρονικά.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι ο Ν. 4308/2014 δεν επιβάλλει την εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων, στις μη εισηγμένες εταιρείες. Επιτρέπει ωστόσο τη χρήση των εύλογων αξιών, όπως προβλέπει η Οδηγία 2001/65 της Ε.Ε. έτσι ώστε στις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο να μπορούν να εφαρμοστούν αναλόγως οι Οδηγίες αλλά και ο νόμος.

Συμπερασματικά, με τον Ν. 4308/2014, θεσπίζεται ένα ενιαίο σύνολο λογιστικών κανόνων, για όλες τις νομικές μορφές των οντοτήτων, παρόλα αυτά για την μείωση του διοικητικού κόστους της εφαρμογής των κανόνων, ο νόμος, προβαίνει σε μια κλιμακούμενη διαβάθμιση των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων με βάση το μέγεθός τους, θέτοντας απλούστερο λογιστικό πλαίσιο για τις μικρότερες από αυτές, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Οδηγία 2013/34/ΕΕ. Πάντως

εναλλακτικά οι υποκείμενες οντότητες, έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν το ήδη υπάρχον σχέδιο λογαριασμών του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου .

Όλες οι παραπάνω δομικές διαφορές συνηγορούν στην άποψη ότι ο χαρακτήρας των νέων προτύπων είναι βασικά μεταρρυθμιστικός, βελτιωτικός ενώ παράλληλα στοχεύει στην υιοθέτηση πρακτικών που θα βελτιώσουν την λογιστική απεικόνιση. Δηλαδή τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα αποτελούν μια εξέλιξη αλλά και βελτιωμένη συνέχεια του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, που ήταν αναγκαίο να εφαρμοστούν μέσα από κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο δεδομένου ότι καθίσταται αναγκαία η εναρμόνιση των ελληνικών επιχειρήσεων στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία αλλά και σε ένα κοινό τρόπο απεικόνισης των λογιστικών γεγονότων.

2.12 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ 12 ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Επιχειρώντας μια συγκριτική ανάλυση μεταξύ των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος, παρατηρούνται οι ακόλουθες διαφορές⁹. Μια σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δυο είδη προτύπων σχετίζεται με τις λογιστικές διαφορές. Ειδικότερα, με βάση τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, οι διαφορές αυτές πρέπει να εκκαθαρίζονται μέσα στην οικονομική χρήση με σχετική δήλωση φορολογίας εισοδήματος, ενώ σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα μπορούν να διακανονιστούν και σε μελλοντικό χρόνο.

Μία επιπλέον διαφορά ανάμεσα στις δύο κατηγορίες προτύπων, συνίσταται στο ζήτημα της αναβαλλόμενης φορολογίας. Συγκεκριμένα το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, ορίζει τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ως έννοια, καθώς και την αντίστοιχη έννοια των αναβαλλόμενων εσόδων κι εξόδων για φόρους. Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα ωστόσο, δεν επέτρεπαν την εμφάνιση τους (πριν την ψήφιση του Ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 251/24-11-2014).

Επιπλέον, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα προβλέπουν ένα σύνολο λογιστικών ρυθμίσεων στις περιπτώσεις εκείνες όπου η φορολογία δεν θα πραγματοποιηθεί σε επίπεδο εταιρείας, αλλά σε επίπεδο ομίλου. λογιστικές ρυθμίσεις για τις περιπτώσεις

⁹Τζανάτος, Δ., Αθήνα 2008. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα Ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη.

που η φορολογία δε θα λάβει χώρα σε επίπεδο εταιρίας, αλλά σε επίπεδο ομίλου. Κάτι τέτοιο δεν ίσχυε στην περίπτωση των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, δεδομένου ότι τα νομικά πρόσωπα φορολογούνταν ειδικά, γεγονός που είχε σημαντικές επιπτώσεις, και θα έπρεπε να προσεχθεί ιδιαίτερος, στην περίπτωση που οι ενοποιημένες καταστάσεις περιλάμβαναν και θυγατρικές.

Για την περίπτωση συγχώνευσης, το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 προβλέπει ότι η εταιρία που συγχωνεύεται, πρέπει να υπολογίζει τους αναβαλλόμενους φόρους που την αφορούν, και στη βάση αυτών, να υπολογιστεί η υπεραξία συγχώνευσης. Αντίθετα με βάση τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, η ενοποίηση υλοποιούνταν στη βάση των λογιστικών δεδομένων τα οποία δεν περιλάμβαναν και τους αναβαλλόμενους φόρους.

Μια ακόμη διαφορά ανάμεσα στο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 και τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, αποτελεί η περίπτωση των ομολογιακών δανείων. Σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, στην περίπτωση συνολογής τέτοιων δανείων, αν τμήμα του δανείου αυτού παρουσιαστεί στην καθαρή θέση, δεδομένου ότι αυτό το τμήμα συνιστά έσοδο, θα πρέπει χρεωθεί στην καθαρή θέση και παράλληλα οι αναβαλλόμενες υποχρεώσεις, να πιστωθούν. Αντίθετα, με βάση τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, δεν περιλαμβανόταν στοιχείο στην καθαρή θέση, με αποτέλεσμα να μην εμφανίζεται σχετικός φόρος.

Με βάση επίσης το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, στην περίπτωση που η εταιρία αποκτήσει ένα στοιχείο στο ενεργητικό της, το οποίο δεν εκπίπτει φορολογικά, θα πρέπει να παρουσιάζεται εγγραφή αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης με χρέωση των φόρων ή της καθαρής θέσης. Με βάση το Ελληνικό Λογιστικό Πρότυπο, η εγγραφή της αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης, δεν υπήρχε. Έπειτα, σύμφωνα με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, όταν γίνεται αναπροσαρμογή παγίων και πιστώνουμε την καθαρή θέση με την υπεραξία, θα πρέπει να υπάρχει αντίστοιχη χρέωση της καθαρής θέσης με πίστωση των υποχρεώσεων με το ποσό του φόρου υπεραξίας. Βάσει της ελληνικής πρακτικής, ο φόρος υπεραξίας της αναπροσαρμογής να μην επιδρούσε στην καθαρή θέση, χωρίς όμως να υπάρξει επίδραση στα αποτελέσματα, αλλά μέσω του πίνακα διανομής αυτών.

Ακόμα μία διαφορά, σχετίζεται με τις συναλλαγματικές διαφορές στις οποίες αναφερθήκαμε και στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης όπου τονίστηκε η σημασία της αναβαλλόμενης φορολογίας για τις επιχειρήσεις που η λειτουργία τους σχετίζεται σε κάποιο βαθμό με το συνάλλαγμα. Με βάση τα Διεθνή Λογιστικά

Πρότυπα, όταν αυτές προκύπτουν λόγω ενοποίησης θυγατρικών εξωτερικού, μεταφέρονται στην καθαρή θέση και λογίζεται φόρος εισοδήματος, επίσης στην καθαρή θέση. Αυτός ο φόρος δε λογιζόταν με βάση τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Με βάση το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, αν σε μία συγχώνευση η εταιρία που απορροφάτε έχει μία ζημιά εκπεστέα φορολογικά, αυτή δεν έχει εμφανίσει αναβαλλόμενη απαίτηση διότι δεν ανέμενε να πραγματοποιήσει κέρδη που θα συμψηφίζαν τη ζημιά, αλλά θα έχει κέρδη και μπορεί να εκπέσει τη ζημιά.

2.13 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

➤ Παραδείγματα Αναβαλλόμενης Φορολογικής Υποχρέωσης

1) Η εταιρία «ΣΙΣΚΟ» στο τέλος της χρήσης 20X4 παρουσιάζει λογιστικά κέρδη 680.000€. Μετά την σύνταξη της κατάστασης φορολογικής αναμόρφωσης προκύπτει ότι τα φορολογητέα κέρδη είναι 540.000€. Η διαφορά αυτή αφορά προσωρινή διαφορά που δημιουργείται καθώς στα λογιστικά κέρδη συμπεριλαμβάνονται και εισπρακτέοι τόκοι, οι οποίοι θα φορολογηθούν σε ταμειακή βάση. **Ζητείται:** Να υπολογισθεί ο αναβαλλόμενος φόρος που η εταιρία θα πρέπει να αναγνωρίσει και να γίνουν οι σχετικές λογιστικές εγγραφές. Ο φορολογικός συντελεστής είναι 26%¹⁰.

Λύση

Λαμβάνοντας υπόψη τα λογιστικά κέρδη, ο φόρος που αναλογεί και θα πρέπει να αναγνωρισθεί ως έξοδο είναι: $680.000 \times 26\% = 176.800$

Λαμβάνοντας υπόψη τα φορολογικά κέρδη, ο φόρος που αναλογεί και θα πρέπει να αναγνωρισθεί ως τρέχουσα υποχρέωση και να καταβληθεί στις φορολογικές αρχές είναι: $540.000 \times 26\% = 140.400$

Παρατηρεί λοιπόν κανείς, πως ενώ στην χρήση αναλογεί φόρος 176.800€, θα καταβληθούν στις φορολογικές αρχές 140.400€, με την διαφορά να αναβάλλεται για το μέλλον. Προκύπτει συνεπώς, για την εταιρία μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση 36.400€.

Η λογιστική εγγραφή που θα διενεργηθεί είναι:

Πίνακας 2.13.1: Λογιστική Εγγραφή Παραδείγματος «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Υποχρέωσης»

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
Αποτελέσματα χρήσεως (Φόρος Εισοδήματος, έξοδο)	176.800	

¹⁰ Νεγκάκης, Χ., Θεσσαλονίκη 2015. Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφορά (Ειδικά Θέματα), σελ 244-245.

Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις		36.400
Τρέχουσες Φορολογικές Υποχρεώσεις		140.400

Λογισμός τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου

Κατά την είσπραξη των τόκων ο λογαριασμός Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις θα χρεωθεί με το αντίστοιχο ποσό, αφού τότε θα φορολογηθούν.

2) Μια λογιστική οντότητα απόκτησε πάγιο εξοπλισμό λογιστικής αξίας 1.200€ ο οποίος αποσβένεται με την σταθερή μέθοδο για 6 έτη. Στο τέλος της τρίτης χρήσης οι σωρευμένες λογιστικές αποσβήσεις είναι ίσες με 600€ και άρα λογιστική βάση ίση με 600€. Ωστόσο, σύμφωνα με τις φορολογικές αρχές ο συγκεκριμένος πάγιος εξοπλισμός αποσβένεται σε 4 έτη. Κατά συνέπεια στο τέλος της τρίτης λογιστικής χρήσης οι φορολογικές αποσβέσεις ισούνται με 900€ ευρώ με συνέπεια η φορολογική βάση να είναι ίση με 300€¹¹.

Λύση

Για τον σκοπό προσδιορισμού του λογιστικού αποτελέσματος τις επόμενες λογιστικές χρήσεις θα εκπέσουν 600€, ενώ για φορολογικές 300€.

Έστω ότι ο φορολογικός συντελεστής είναι σταθερός και ίσος με 20% τις επόμενες λογιστικές χρήσεις, τότε η λογιστική οντότητα επιβαρύνεται με αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ίσες με $(600€ - 300€) \times 20\% = 60€$.

Αυτό συμβαίνει διότι στις μελλοντικές λογιστικές χρήσεις το φορολογικό αποτέλεσμα θα είναι μεγαλύτερο από το λογιστικό αποτέλεσμα κατά το ποσό των 300€ (600€–300€).

Όταν το πόσο του εξόδου φόρου υπερβαίνει το πόσο της υποχρέωσης φόρου τότε δημιουργείται μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση διότι οι προσωρινές διαφορές είναι φορολογητέες στο μέλλον δηλαδή θα προκαλέσουν φορολογητέα ποσά κατά τον καθορισμό των φορολογητέων κερδών (ζημιών) σε μελλοντικές χρήσεις καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου ενεργητικού θα ανακτηθεί ή της υποχρέωσης θα διακανονιστεί. Όταν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει τη φορολογική βάση, τότε το ποσό των οικονομικών οφελών το οποίο θα ανακτηθεί υπερβαίνει το ποσό το οποίο μπορεί να εκπέσει για φορολογικούς

¹¹ Βλησμάς, Ο. και Σγουρινάκης, Ν., Αθήνα 2016. Η Αναβαλλόμενη Φορολογία, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.49-51

σκοπούς. Αυτή η διαφορά θα προκαλέσει στις μελλοντικές λογιστικές χρήσεις μια υποχρέωση φόρου που θα υπερβαίνει το μελλοντικό έξοδο φόρου.

Ορισμένες φορολογικές διαφορές προκύπτουν όταν τα έσοδα ή έξοδα περιλαμβάνονται στο λογιστικό αποτέλεσμα σε μια περίοδο και στο φορολογικό αποτέλεσμα σε μια άλλη περίοδο.

➤ Παραδείγματα Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης

1) Η εταιρία «ΣΙΣΚΟ» στο τέλος της χρήσης 20X4 παρουσιάζει λογιστικά κέρδη 720.000€ και μετά τη σύνταξη της κατάστασης φορολογικής αναμόρφωσης, τα φορολογητέα κέρδη της είναι 870.000€. Η διαφορά αυτή αφορά προσωρινή διαφορά που δημιουργείται από δεδουλευμένα έξοδα (ασφαλιστικές εισφορές υπέρ ασφαλιστικών ταμείων) τα οποία θα εκπέσουν φορολογικά σε ταμειακή βάση, θα αναγνωριστούν δηλαδή φορολογικά εφόσον καταβληθούν. Να βρεθεί ο αναβαλλόμενος φόρος που η εταιρία θα πρέπει να αναγνωρίσει και να γίνουν οι σχετικές λογιστικές εγγραφές¹².

Λύση

Λαμβάνοντας υπόψη τα:

(α) λογιστικά κέρδη, ο φόρος που αναλογεί και θα πρέπει να αναγνωριστεί ως έξοδο για τη χρήση είναι: $720.000 \times 26\% = 187.200\text{€}$

(β) φορολογικά κέρδη, ο φόρος που αναλογεί και θα πρέπει να αναγνωριστεί ως τρέχουσα υποχρέωση και να καταβληθεί στις φορολογικές αρχές είναι:

$870.000 \times 26\% = 226.000\text{€}$.

Παρατηρεί λοιπόν κανείς, πως ενώ στην χρήση αναλογεί φόρος 187.200€, η τρέχουσα υποχρέωση προς τις φορολογικές αρχές είναι 226.200€, δηλαδή θα καταβληθεί μεγαλύτερος φόρος δημιουργώντας έτσι ένα δικαίωμα της εταιρίας στο μέλλον να απαιτήσει τη διαφορά. Προκύπτει συνεπώς για την εταιρία μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, δηλαδή θα αναγνωρίσει ένα αναβαλλόμενο φορολογικό περιουσιακό στοιχείο ποσού 39.000€.

Η λογιστική εγγραφή που θα διενεργηθεί είναι:

¹² Νεγκάκης, Χ., Θεσσαλονίκη 2015. Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφορά (Ειδικά Θέματα), σελ 244-245.

Πίνακας 2.13.2: Λογιστική Εγγραφή Παραδείγματος «Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαιτήσης»

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
Αποτελέσματα χρήσεως (Φόρος Εισοδήματος, έξοδο)	187.200	
Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	39.000	
Τρέχουσες Φορολογικές Υποχρεώσεις		226.200

Λογισμός τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου

Κατά τη χρήση που θα καταβληθούν οι αντίστοιχες εισφορές και συνεπώς θα αναγνωριστούν φορολογικά, οι αναγνωριζόμενες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις θα συμψηφίσουν (μεταφορά αντιστοίχου ποσού στην πίστωση) μελλοντικό φόρο που θα προκύψει από μελλοντικά κέρδη.

2) Μια λογιστική οντότητα απέκτησε πάγιο εξοπλισμό λογιστικής αξίας 1.200€ ο οποίος αποσβήνεται με τη σταθερή μέθοδο για 4 έτη. Στο τέλος της τρίτης χρήσης οι σωρευμένες λογιστικές αποσβήσεις είναι όσες με 900€ και αρά λογιστική βάση όση με 300€. Ωστόσο, σύμφωνα με τις φορολογικές αρχές ο συγκεκριμένος πάγιος εξοπλισμός αποσβένεται 6 έτη¹³.

Λύση

Για τον σκοπό προσδιορισμού του λογιστικού αποτελέσματος τις επόμενες λογιστικές χρήσεις θα εκπέσουν 300€ ενώ για φορολογικές 600€.

Έστω ότι ο φορολογικός συντελεστής είναι σταθερός και ίσος με 20% τις επόμενες λογιστικές χρήσεις, τότε η λογιστική οντότητα επωφελείται με αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ίσες με $(600€ - 300€) \times 20\% = 60€$.

Αυτό συμβαίνει διότι στις μελλοντικές λογιστικές χρήσεις το φορολογικό αποτέλεσμα θα είναι μικρότερο από το λογιστικό αποτέλεσμα κατά το ποσό των 300€ (600€ - 300€).

3) Μια λογιστική οντότητα πραγματοποίησε 100€ λογιστικά κέρδη. Ωστόσο για την ίδια φορολογική περίοδο αναγνωρίστηκαν φορολογικές ζημίες ύψους 350€. Οι φορολογικές αρχές δίδουν τη δυνατότητα στη λογιστική οντότητα να μειώσει τα φορολογικά κέρδη τις επόμενες 4 χρήσεις με το ύψος της φορολογικής ζημιάς που καταγράφηκε τη παρούσα λογιστική χρήση.

¹³ Βλησμάς, Ο. και Σγουρινάκης, Ν., Αθήνα 2016. Η Αναβαλλόμενη Φορολογία, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.49-51

4)Έξοδο από τόκους αναγνωρίζεται την χρονική στιγμή της καταβολής των τόκων και όχι της αναγνώρισης τους ως χρηματοοικονομικού εξόδου.

Παρατηρείται λοιπόν όταν το ποσό του εξόδου φόρου είναι μικρότερο από το ποσό της υποχρέωσης φόρου τότε δημιουργείται μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση αυτό συμβαίνει διότι οι προσωρινές διαφορές είναι εκπεστές στο μέλλον δηλαδή θα προκαλέσουν φορολογικές εξοικονομήσεις κατά τον καθορισμό των φορολογητέων κερδών (ζημιών) σε μελλοντικές χρήσεις καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου ενεργητικού θα ανακτηθεί ή της υποχρέωσης θα διακανονιστεί. Για παράδειγμα, όταν η φορολογική βάση ενός περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει τη λογιστική αξία του τότε το ποσό των οικονομικών οφελών το οποίο θα ανακτηθεί υπολείπεται του ποσού το οποίο μπορεί να εκπέσει για φορολογικούς σκοπούς. Αυτή η διαφορά θα προκαλέσει στις μελλοντικές λογιστικές χρήσεις ένα μελλοντικό έξοδο φόρου το οποίο θα υπερβαίνει το ποσό της υποχρέωσης φόρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ο ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στον παρόν κεφάλαιο αρχικά θα πραγματοποιηθεί μια αναλυτική παρουσίαση της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Ελλάδα, στον ρόλο που διαδραματίζει στην οικονομία, στους κανόνες από τους οποίους διέπεται καθώς επίσης και στα προβλήματα που προέκυψαν στην λειτουργία του ως συνέπεια της τελευταίας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Στην συνέχεια του κεφαλαίου παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο η Αναβαλλομένη Φορολογία και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 επηρεάζει τις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών καθώς επίσης και όλες οι συναφείς νομοθετικές ρυθμίσεις.

3.2 ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Τον πυρήνα του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελούν οι τράπεζες, που έχουν παραδοσιακά ως κύριο ρόλο την αποδοχή καταθέσεων και τις πιστοδοτήσεις. Στο ΧΣ συμπεριλαμβάνονται ασφαλιστικές εταιρίες, εταιρίες αμοιβαίων κεφαλαίων και άλλοι θεσμικοί επενδυτές. Το τραπεζικό σύστημα απαρτίζεται από την κεντρική τράπεζα, εμπορικές τράπεζες και άλλους ειδικούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς¹⁴.

Η βασική διαμεσολαβητική λειτουργία των τραπεζών συνίσταται στην διαχείριση του ενεργητικού τους – που χρηματοδοτείται από καταθέσεις και άλλα στοιχεία του παθητικού – χορηγώντας δανεισμό σε επιχειρήσεις, ιδιώτες κλπ. Η σημαντικότητα αυτής της λειτουργίας οφείλεται κυρίως στις οικονομίες κλίμακας που τα τραπεζικά ιδρύματα μπορούν να επιτύχουν κατά την συγκέντρωση και διαχείριση της ποσότητας του χρήματος και κατά τη διαδικασία απόκτησης των απαραίτητων πληροφοριών μεταξύ δανειοληπτών και δανειστών, βελτιώνοντας και στις δυο περιπτώσεις τα κόστη συναλλαγών¹⁵.

Η πλειοψηφία των πολιτών όταν αναφέρεται στο τραπεζικό σύστημα, αναφέρεται στις εμπορικές τράπεζες. Οι εμπορικές τράπεζες είναι εκείνες που παρέχουν κυρίως την υπηρεσία της χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης. Σε αυτές

¹⁴ Προβόπουλος, Γ – Καπόπουλος, Π., Αθήνα 2001. Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος, σελ 21, Εκδόσεις Κριτική

¹⁵ Προβόπουλος, Γ – Καπόπουλος, Π., Αθήνα 2001. Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος, σελ 22-27, Εκδόσεις Κριτική

απευθύνεται ο πολίτης όταν θέλει να κάνει αποταμίευση των κεφαλαίων που διαθέτει ή να δανειστεί νέα κεφάλαια. Με αυτόν τον τρόπο οι εμπορικές τράπεζες παίζουν έναν αρκετά χρήσιμο ρόλο στην οικονομία, μειώνοντας σημαντικά το κόστος των συναλλαγών καθώς επίσης και της διαδικασίας της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων αλλά και των καταναλωτών. Με απλά λόγια οι τράπεζες αγοράζουν και πουλούν χρήμα, δέχονται καταθέσεις και δίνουν δάνεια. Με το πέρασμα των χρόνων οι τράπεζες άρχισαν να δραστηριοποιούνται και σε άλλα προϊόντα και υπηρεσίες.

Το βασικότερο όφελος που δημιουργείται μέσα σε μια οικονομία, από την ύπαρξη των τραπεζών, είναι αυτό της μείωσης του κόστους της οικονομικής δραστηριότητας. Η μείωση του κόστους μεταφράζεται σε μια αύξηση της παραγωγής όπου με την σειρά της φέρνει αύξηση στο διαθέσιμο εισόδημα αλλά και στην κατανάλωση. Όπως είναι λογικό δημιουργείται μια γενικότερη αύξηση της κοινωνικής ευημερίας.

Από την οικονομική επιστήμη είναι γνωστός ο ορός οικονομίες κλίμακας, δηλαδή όταν αυξάνεται ο αριθμός των παραγόμενων μονάδων προϊόντος μειώνεται το κατά μονάδα κόστος παραγωγής. Οι τράπεζες δημιουργούν μια ολόκληρη αγορά δανειακών κεφαλαίων, που αφορά τόσο τους αποταμιευτές όσο και τους δανειζόμενους. Η τράπεζα συγκεντρώνει τα δικά της κεφάλαια μαζί με τα δικά μας κεφάλαια και έτσι δημιουργεί ένα διαθέσιμο κεφάλαιο για δανεισμό. Όπως είναι κατανοητό χωρίς την διαμεσολάβηση των τραπεζών κάτι τέτοιο θα ήταν δύσκολο να πραγματοποιηθεί μεταξύ της απευθείας συνεννόησης πλεονασματικών (αποταμιευτές) οντοτήτων και ελλειμματικών (δανειζόμενοι) οντοτήτων. Επίσης πέρα από την δυσκολία της συνεννόησης, σε μια τέτοια περίπτωση, το κόστος συμβάσεως και τα λοιπά κόστη θα έκαναν την διαδικασία μη συμφέρουσα.

Οι τράπεζες λοιπόν παρέχουν ρευστότητα στην οικονομία δημιουργώντας χρήμα, εγγυώνται στον καταθέτη ότι μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να αποσύρει τα χρήματα του και αναλαμβάνουν πλήρως τον κίνδυνο και την δικαστική διαμάχη στην περίπτωση μη αποπληρωμής από την μεριά του δανειζόμενου. Οι καταθέσεις αποτελούν κόστος για την τράπεζα, σε αυτές πληρώνονται τόκοι με βάση το επιτόκιο καταθέσεων της αγοράς. Τα έσοδα της προκύπτουν από τα δάνεια που εκδίδει σύμφωνα με το επιτόκιο δανεισμού που επιβάλλει η τράπεζα και δέχεται ο δανειολήπτης, στη σύμβαση δανειοδότησης. Προκειμένου η τράπεζα να έχει κέρδος, το καταθετικό επιτόκιο είναι χαμηλότερο από το επιτόκιο δανεισμού. Τα ελάχιστα ρευστά διαθέσιμα είναι το ποσό από τις καταθέσεις που δεν δανείζεται και παραμένει

με τη μορφή μετρητών στα ταμεία, προκειμένου να καλυφθούν οι καθημερινές ταμειακές ανάγκες.

Τις τελευταίες δεκαετίες όπου επικράτησε μια φιλελευθεροποίηση και διεύρυνση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στην Ελλάδα αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι τράπεζες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην οικονομία αλλά και στην ανάπτυξη. Η ανάπτυξη είχε στηριχτεί κυρίως στην κατανάλωση αλλά και στις δημοσιές δαπάνες έτσι και οι τράπεζες επωφελήθηκαν της ευκαιρίας και βελτίωσαν την αποτελεσματικότητά τους. Από την δεκαετία του '80 μέχρι και το 2009, όπου και ξέσπασε κρίση, τα αποτελέσματά τους και οι σχετικοί δείκτες ήταν σε πολύ καλά επίπεδα.

3.2.1 Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Κεντρική Τράπεζα αποκαλείται συχνά ως η "τράπεζα των τραπεζών", πρόκειται για την μητέρα των εμπορικών τραπεζών και είναι η τράπεζα που παρέχει σε αυτές τα χαρτονομίσματα και το συνάλλαγμα που χρειάζονται, σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Η Κεντρική Τράπεζα διαφέρει από τις εμπορικές τράπεζες και έχει μια διαφορετική λειτουργία στην οικονομία. Δεν έχει ως βασική δραστηριότητα την αποδοχή καταθέσεων και την χορήγηση δανείων σε ιδιώτες και επιχειρήσεις.

Η κεντρική τράπεζα είναι μια σε κάθε χώρα, έχοντας συγκεκριμένη θέση και αρμοδιότητες. Σε περιπτώσεις νομισματικών ενώσεων, όπως συμβαίνει στην ευρωζώνη, όπου χώρες χρησιμοποιούν κοινό νόμισμα, οι χώρες που συμμετέχουν έχουν μια Κεντρική Τράπεζα. Στην περίπτωση της ευρωζώνης και του ευρώ ονομάζεται Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (European Central Bank). Συγκεκριμένα για την Ελλάδα, όταν σαν χώρα είχαμε εθνικό νόμισμα, τη δραχμή, τον ρόλο της κεντρικής τράπεζας τον είχε η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ). Η τράπεζα της Ελλάδος μετά την υιοθέτηση του ευρώ, συνεχίζει κανονικά την λειτουργία της, με τη διαφορά ότι λειτουργεί ως υποκατάστημα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η Κεντρική Τράπεζα έχει μια σειρά συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, πολύ σημαντικών για την εκάστοτε οικονομία. Ο βασικός της ρόλος σχετίζεται με την άσκηση νομισματικής πολιτικής. Είναι υπεύθυνη για την έκδοση και κυκλοφορία του εθνικού νομίσματος της κάθε χώρας. Το εκδοτικό της προνόμιο όπως λέγεται, δηλαδή οι αυξομειώσεις της ποσότητας του χρήματος μέσα στην οικονομία επηρεάζουν την οικονομική δραστηριότητα. Αυτή της η δραστηριότητα επηρεάζει και την τιμή του χρήματος, δηλαδή το επιτόκιο. Είναι λογικό ότι όσο αυξάνεται η προσφορά του

χρήματος το επιτόκιο μειώνεται. Η Κεντρική Τράπεζα μέσω του παρεμβατικού επιτοκίου προσπαθεί να ασκήσει νομισματική πολιτική. Το παρεμβατικό επιτόκιο είναι το επιτόκιο με το οποίο η Κεντρική Τράπεζα δανείζει βραχυπρόθεσμα τις εμπορικές επιχειρήσεις με μη επαρκή ρευστότητα, και είναι δυνατό να επηρεάσει και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια σύμφωνα με τα όποια λαμβάνονται οι επενδυτικές αποφάσεις. Επίσης έχει την κύρια ευθύνη για τον έλεγχο της συναλλαγματικής ισοτιμίας της χώρας. Η συναλλαγματική ισοτιμία είναι σημαντική στο διεθνές εμπόριο της χώρας, σύμφωνα με το εμπορικό ισοζύγιο.

Η Κεντρική Τράπεζα ασκεί έλεγχο και εποπτεία στις εμπορικές τράπεζες. Ο έλεγχος αφορά κυρίως την αποφυγή των τραπεζικών κρίσεων και την στάση των τραπεζών προς στους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Επίσης καθορίζει και εποπτεύει το κανονιστικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο λειτουργούν οι εμπορικές τράπεζες. Ένας ακόμα ρόλος της είναι η παροχή συστημάτων πληρωμών, δηλαδή ενός δικτύου με συγκεκριμένη δομή και διασύνδεση μεταξύ των τραπεζών με σκοπό να γίνονται οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Τέλος διαθέτει οργανωμένα τμήματα που έχουν ως σκοπό την συλλογή στατιστικών στοιχείων γύρω από την οικονομία και σύμφωνα με αυτά εκδίδει στατιστικά δελτία και εκθέσεις για την νομισματική πολιτική που ασκεί αλλά και την γενική της δράση.

Τις τελευταίες δεκαετίες και ακόμα πιο έντονα τα τελευταία χρόνια λόγω της κρίσης, έχει ανοίξει μια συζήτηση γύρω από την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών. Οι υποστηρικτές της ανεξαρτησίας λένε ότι όσο η κεντρική τράπεζα δεν επηρεάζεται και δεν ελέγχεται από την κυβέρνηση τόσο αποδοτικότερα θα μπορεί να ασκεί νομισματική πολιτική. Η ανεξαρτησία της έχει να κάνει με την ανεξαρτησία των στόχων της καθώς επίσης με την λειτουργική και διοικητική ανεξαρτησία της. Πρόκειται δηλαδή για μια “κόντρα” μεταξύ οικονομίας και πολιτικής.

3.2.2 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, αλλά κυρίως λόγω της ελληνικής κρίσης σημειώθηκε μια εις βάθος αναδιάρθρωση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, με τη συνεπακόλουθη δραστηκή μείωση του αριθμού των τραπεζών που ασκούσαν δραστηριότητα στην Ελλάδα. Στο διάστημα Δεκέμβριος 2007 έως Δεκέμβριος 2016 οι εν λειτουργία τράπεζες, μέσω συγχωνεύσεων, εξαγορών και εξυγιάνσεων, μειώθηκαν από 64 σε 39

ενώ αποχώρησε σχεδόν το σύνολο των ξένων τραπεζών με δίκτυα εξυπηρέτησης της πελατείας, εκτός της HSBC.

Σήμερα, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες και η Attica Bank ξεπερνούν πλέον αθροιστικά το 95% του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (σε όρους ενεργητικού) από 67,7% στο τέλος του 2007. Παρουσία έχουν, επίσης, η Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος, η Aegean Baltic Bank, η Credicom Consumer Finance, εννέα (9) συνεταιριστικές τράπεζες, καθώς και τα υποκαταστήματα ή γραφεία αντιπροσωπείας τριάντα (30) αλλοδαπών τραπεζών (ενδεικτικά, Citibank, HSBC, Deutsche Bank, Unicredit, Bank of America, J.P.Morgan Chase Bank, DnB Bank ASA, ABN AMRO Bank).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα βασικά στοιχεία για τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Αξίζει να σημειωθεί η σημαντική συρρίκνωση του ενεργητικού, λόγω απομόχλευσης και πώλησης συμμετοχών και περιουσιακών στοιχείων, κυρίως όμως καταθέσεων, λόγω της κρίσης και των αβεβαιοτήτων που δημιουργήθηκαν.

Πίνακας 3.2.2.1: Βασικά Στοιχεία Τραπεζών

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	ΠΟΣΟΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ
Σύνολο Ενεργητικού	312,4 δισ. Ευρώ (από 358,1 δισ. το 2008)
Σύνολο Καταθέσεων	132,1 δισ.
Καταθέσεις εγχώριων Νοικοκυριών και Επιχειρήσεων	121,4 δισ. Ευρώ (από 227,6 δισ. το 2008)
Δάνεια εγχώριων Νοικοκυριών και Επιχειρήσεων	195,2 δισ. Ευρώ
Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	18.1%
Κέρδη προ φόρων	249 εκατ. Ευρώ
Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (NPEs)	107,6 δισ. Ευρώ (45,2%)
Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs)	38%
Απόθεμα προβλέψεων	57,1 δισ. Ευρώ
Αριθμός Καταστημάτων	2.343
Προσωπικό	46.615
ATM	6.820

Πηγή: Ιδιοκατασκευή από στοιχεία που περιλαμβάνονται στο (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα 2017, Στοιχεία τεκμηρίωσης σχετικά με τη λειτουργία του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, σελ 2.)¹⁶

Τέσσερις συστημικές τράπεζες προέκυψαν από τη μελέτη στρατηγικής αξιολόγησης του τραπεζικού τομέα που εκπόνησε η Τράπεζα της Ελλάδος το Μάρτιο του 2012. Αυτές κρίθηκαν ως κατάλληλες για δημόσια στήριξη και κατά αλφαβητική σειρά είναι: η Alpha Bank, η Eurobank, η Εθνική Τράπεζα και η Τράπεζα Πειραιώς.

3.2.3 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

- Πιστωτικός κίνδυνος (credit risk)

Είναι ο κίνδυνος που προέρχεται από το ενδεχόμενο, οι πελάτες-οφειλέτες να μην αποπληρώσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις, οι οποίες απορρέουν από τα δάνεια που έχει εκδώσει η τράπεζα προς εκείνους. Συνήθως αυτό συμβαίνει λόγω αδυναμίας από τη μεριά των οφειλετών και αφορά τόκους αλλά και ανεξόφλητο κεφάλαιο. Είναι η πιο σημαντική μορφή κινδύνου γιατί από την μια η ορθολογική διαχείριση του αποτελεί τον βασικό παράγοντα επιτυχίας μιας τράπεζας και από την άλλη μια αναποτελεσματική διαχείριση μπορεί να επιφέρει ζημίες μεγάλου μεγέθους.

- Κίνδυνος ρευστότητας (liquidity risk)

Ο κίνδυνος ρευστότητας είναι εξίσου σημαντικός αφορά την εξασφάλιση, από την μεριά των τραπεζών, των απαιτούμενων κεφαλαίων προκειμένου να καλυφθούν οι ταμειακές ανάγκες τους. Σχετίζεται με την δυνατότητα σε ρευστότητα που πρέπει να έχει μια τράπεζα προκειμένου να καλύψει τις υποχρεώσεις, οι οποίες απορρέουν από στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, την στιγμή που αυτές θα γίνουν απαιτητές. Σε περιόδους κρίσης όπου συνοδεύονται από σύγχυση, αυξημένη ανάληψη καταθέσεων και δυσφήμιση της αξιοπιστίας των τραπεζών καθώς επίσης οι αλλαγές στη νομισματική πολιτική αυξάνουν τις πιθανότητες για το τραπεζικό σύστημα να αντιμετωπίσει τον συγκεκριμένο κίνδυνο.

- Λειτουργικός κίνδυνος (operational risk)

Είναι ο κίνδυνος οπότε σχετίζεται με όλες τις δραστηριότητες της τράπεζας και μπορεί να προέρχεται από διάφορους παράγοντες είτε εσωτερικούς είτε εξωτερικούς ως προς την τράπεζα. Εσωτερικοί παράγοντες είναι εκείνοι που σχετίζονται με τα ανθρώπινα σφάλματα, τα οποία μπορεί να είναι ακούσια ή εκούσια, καθώς επίσης με τις

¹⁶ Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα 2017, Στοιχεία τεκμηρίωσης σχετικά με τη λειτουργία του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, σελ 2.

στρεβλώσεις του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Οι εξωτερικοί παράγοντες συνήθως προέρχονται από έκτακτα και τυχαία γεγονότα (π.χ. τρομοκρατικές επιθέσεις, φυσικές καταστροφές). Ένας αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος όπου αξιολογεί τους κινδύνους και θέτει τα κατάλληλα σημεία ελέγχου, είναι απαραίτητος για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου.

- Κίνδυνος επιτοκίου (interest rate risk)

Ο κίνδυνος επιτοκίου προέρχεται από τις ενδεχόμενες μεταβολές των επιτοκίων που επηρεάζουν στοιχεία του ενεργητικού, του παθητικού και των αποτελεσμάτων μιας τράπεζας και άρα κατά συνέπεια την αποδοτικότητα της. Η άσκηση νομισματικής πολιτικής από την κεντρική τράπεζα και οι συνεχείς αλλαγές στις χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές είναι οι δυο βασικοί παράγοντες που προκαλούν τις μεταβολές των επιτοκίων.

- Κίνδυνος συναλλάγματος (foreign exchange risk)

Είναι ο κίνδυνος για πιθανές ζημιές που μπορεί να προκληθούν σε μια τράπεζα από τις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ως αντιστάθμιση απαιτείται έγκαιρη πρόβλεψη και λήψη μέτρων καθώς οι συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι ένα σύστημα με έντονες διακυμάνσεις.

- Κίνδυνος αγοράς (market risk)

Πηγή του συγκεκριμένου κινδύνου είναι οι μεταβολές στην αξία ενός χαρτοφυλακίου και αφορά χρεόγραφα, τίτλους και συνάλλαγμα. Συνδέεται άμεσα με τον κίνδυνο του επιτοκίου και τον κίνδυνο συναλλάγματος. Μια μεταβολή στα επιτόκια επηρεάζει την αξία των ομολόγων και αντίστοιχα μια μεταβολή στη συναλλαγματική ισοτιμία επηρεάζει την αξία των τίτλων που εκφράζονται στο συγκεκριμένο νόμισμα.

- Κίνδυνος χώρας (sovereign risk)

Εξετάζονται οι κίνδυνοι που μπορούν να προκύψουν από το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον της χώρας που είναι εγκατεστημένη η δανειζόμενη μονάδα. Βασικό κριτήριο για την εκτίμηση του κινδύνου χώρας αποτελούν τα μακροοικονομικά στοιχεία αυτής (ποσοστό απασχόλησης, πληθωρισμός, ισοζύγιο πληρωμών, πολιτική και κοινωνική σταθερότητα). Επιπλέον σημασία δίνεται στην βαθμολόγηση της χώρας από τους διεθνείς οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας αλλά και στις συνθήκες που επικρατούν στις τοπικές χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές.

3.3 Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ – ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι,ΙΙ,ΙΙ

Μετά το άνοιγμα των χρηματαγορών, κεφαλαιαγορών και της τραπεζικής δραστηριότητας, μέσω της παγκοσμιοποίησης, γεννήθηκε η ανάγκη δημιουργίας για ένα κοινώς αποδεκτό εποπτικό πλαίσιο. Επιπλέον την συγκεκριμένη πεποίθηση ενίσχυσε η τραπεζική κρίση της εποχής οι οποία συνοδεύτηκε με την κατάρρευση της γερμανικής τράπεζας Bankhaus I.D. Herstatt και της αμερικανικής Franklin National Bank of New York. Συνεπώς, στις 8 Οκτώβριου του 1974, στην πόλη Βασιλεία της Ελβετίας, συστάθηκε η επιτροπή της Βασιλείας. Η ίδρυση της επιτροπής έγινε με πρωτοβουλία των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών της ομάδας των δέκα οικονομικά ισχυρότερων χωρών του κόσμου (Group of Ten) ενώ στην σημερινή της μορφή απαρτίζεται από είκοσι επτά μέλη. Η ονομασία προέρχεται από την ομώνυμη πόλη της Ελβετίας, όπου έχει την έδρα της η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και βασίζεται στην Επιτροπή της Βασιλείας για την Εποπτεία του τραπεζικού συστήματος.

Η επιτροπή ιδρύθηκε με στόχο την διαμόρφωση προτύπων εποπτείας και κατευθυντήριων οδηγιών για τη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Εποπτεύουσα αρχή της επιτροπής είναι η τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements). Σκοπός της τράπεζας είναι η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών. Η επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει νομική υπόσταση και δεν αποτελεί επίσημη εποπτική αρχή. Πρόκειται δηλαδή για ένα forum που έχει ως σκοπό την συνεχή βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της τραπεζικής εποπτείας σε παγκόσμιο επίπεδο. Επίσης πέρα από τα ζητήματα της τραπεζικής εποπτείας έχει ως σκοπό την ανταλλαγή απόψεων μέσα από την διεθνή συνεργασία σε θέματα οικονομικής, νομισματικής και χρηματοοικονομικής πολιτικής. Σκοπός της επιτροπής είναι η πρόληψη και η διαχείριση των κρίσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η σταθερότητα και η εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Σχετικά με την έκδοση των εποπτικών προτύπων και πρακτικών η επιτροπή συνήθως συνεδριάζει σε τριμηνιαία βάση, τέσσερις φορές κάθε χρόνο. Τα αποτελέσματα των συνεδριάσεων εκδίδονται με την μορφή εκθέσεων και κοινοποιούνται στις εθνικές εποπτικές αρχές δηλαδή στους Διοικητές των κεντρικών τραπεζών. Οι εκθέσεις της επιτροπής είναι συμβουλευτικής φύσης και δεν έχουν νομική ισχύ. Η επιτροπή επιδιώκει την έγκριση και τη δέσμευση των Διοικητών σχετικά με την υιοθέτηση των εποπτικών πρακτικών στην πολιτική τους. Οι κανόνες

της Επιτροπής της Βασιλείας αποτελούν στην ουσία τις συμφωνίες που ρυθμίζουν όλες τις λεπτομέρειες επίβλεψης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Ως εκ τούτου αποτελούν ένα πλέγμα προτάσεων, σύμφωνα με το οποίο οι κανονισμοί λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων θα έπρεπε να δομούνται¹⁷.

Τα εποπτικά πρότυπα τα οποία εκδίδει η επιτροπή της Βασιλείας σχετίζονται κυρίως με τους κινδύνους εκείνους που δύναται να προκαλέσουν συστημικές διαταραχές και αντίστοιχα με την εφαρμογή κανόνων πρόληψης σχετικά με την έκθεση του χρηματοπιστωτικού συστήματος στους κινδύνους αυτούς. Συνοπτικά τα κύρια θέματα είναι τα εξής:

- Η διαχείριση των τραπεζικών κινδύνων στο σύνολο τους, με έμφαση στον πιστωτικό κίνδυνο και στον κίνδυνο ρευστότητας
- Την ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας μέσω του προσδιορισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων
- Το βαθμό συγκέντρωσης του τραπεζικού χαρτοφυλακίου
- Τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
- Την εταιρική διακυβέρνηση
- Τη διενέργεια αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων

Η επιτροπή συνεδρίασε για πρώτη φορά τον Σεπτέμβριο του 1975. Το 1988 εκδόθηκε το πρώτο κανονιστικό πλαίσιο εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος με την ονομασία «Συμφωνία της Βασιλεία Ι». Στόχος ήταν η αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου μέσω της θέσπισης ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, έτσι η επιτροπή εισήγαγε ένα σύστημα κεφαλαιακής μέτρησης με την ονομασία Basel Capital Accord. Το πρώτο κανονιστικό πλαίσιο έδωσε ιδιαίτερη έμφαση σε αυτή την μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου. Εντούτοις, η συγκεκριμένη μέθοδος εκτίμησης του παραπάνω δείκτη δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στις προσδοκίες εμφανίζοντας αρκετές αδυναμίες και παραλήψεις οδηγώντας σε μη αποτελεσματική μέτρηση.

Τον Ιούνιο του 1999 η Επιτροπή κοινοποίησε την πρόταση της για ένα ανανεωμένο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας. Στην αρχή της δεκαετίας του 2000, με έναρξη εφαρμογής το αργότερο μέχρι το τέλος του 2006, εκδόθηκε το δεύτερο πλαίσιο εποπτείας με την ονομασία «Συμφωνία της Βασιλείας II» και το οποίο αντικατέστησε την «Συμφωνία της Βασιλείας Ι». Στόχος του πλαισίου ήταν η

¹⁷ Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Δ., Αθήνα 2013. Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία.

βέλτιστη απεικόνιση των κινδύνων που αναλαμβάνονταν από τα πιστωτικά ιδρύματα και η σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κινδύνους αυτούς. Η δομή του νέου εποπτικού πλαισίου περιείχε τρεις κύριους πυλώνες που στόχο είχαν, την βελτίωση των μεθόδων μέτρησης των κινδύνων αλλά και την βέλτιστη διαχείριση αυτών, προκειμένου οι τράπεζες να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις.

Στον πρώτο πυλώνα γίνεται ο καθορισμός των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Προσδιορίζονται η μέθοδοι εκείνοι όπου χρησιμοποιεί ένας τραπεζικός οργανισμός προκειμένου να προσδιορίσει το επίπεδο του εποπτικού κεφαλαίου το οποίο πρέπει να διακρατά. Η διακράτηση γίνεται με γνώμονα, την δυνατότητα απορρόφησης που πρέπει να έχει μια τράπεζα, για τυχόν ζημίες που ίσως προκύψουν από τους κινδύνους που αναλαμβάνει. Η Βασιλεία I και II θεωρεί έναν πιστωτικό οργανισμό ως κεφαλαιακά επαρκή όταν το εποπτικό του κεφάλαιο ισοδυναμεί τουλάχιστον με το 8% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού. Στο εποπτικό κεφάλαιο συμπεριλαμβάνεται το κύριο κεφάλαιο (Tier1), αποτελούμενο από το μετοχικό κεφάλαιο και τα αποθεματικά και το συμπληρωματικό κεφάλαιο (Tier 2), αποτελούμενο από προβλέψεις για επισφάλειες και αποθεματικά τα οποία είναι αφανή ή προέρχονται από αναπροσαρμογή.

Ο δεύτερος πυλώνας από την «Συμφωνία της Βασιλεία II» προσδιορίζει τις διαδικασίες εποπτικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων. Δίνει βάρος στην ποιοτική και αποτελεσματική προσέγγιση της τραπεζικής εποπτείας και θέτει τις βασικές αρχές του εποπτικού ελέγχου. Σκοπός του συγκεκριμένου πυλώνα είναι η έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών προς τους τραπεζικούς οργανισμούς για την εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών εποπτείας και διαχείρισης κινδύνων. Ο τρίτος πυλώνας αποτελεί συμπληρωματικός τον άλλον δυο και σχετίζεται με την προώθηση της πειθαρχίας της αγοράς. Σκοπός αυτού του πυλώνα είναι ένα ασφαλέστερο τραπεζικό σύστημα που θα έχει στην βάση του την διαφάνεια, την αξιοπιστία και την δημοσιοποίηση των πληροφοριών με στόχο την προστασία των επενδυτών.

Η κρίση του 2008, η οποία προκλήθηκε από τα ενυπόθηκα δάνεια υψηλής επικινδυνότητας στις Η.Π.Α αλλά και από την κατάρρευση της Lehman Brothers, επέφερε ως γνωστόν οδυνηρές επιπτώσεις στο παγκοσμιοποιημένο χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι οποίες μεταβιβάστηκαν στην πραγματική οικονομία. Στο σημείο εκείνο έγιναν εμφανείς οι αδυναμίες και οι ελλείψεις του κανονιστικού πλαισίου Βασιλεία II,

ξεκινώντας έτσι η σταδιακή αναθεώρηση του. Κατά συνέπεια τον Ιούνιο του 2011, στο πλαίσιο Βασιλεία III, παρουσιάζονται κανονιστικά πρότυπα που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια και ρευστότητα των τραπεζών. Περίοδος έναρξης του νέου πλαισίου θεωρείται το έτος του 2013 με σταδιακή πλήρη εφαρμογή του πλαισίου μέχρι το έτος 2019.

Η παγκόσμια κρίση επέφερε μεγάλο πλήγμα στην αξιοπιστία του τραπεζικού συστήματος και κατέδειξε την αναγκαιότητα για μια νέα ρυθμιστική παρέμβαση. Κύριος στόχος είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μεταξύ των επενδυτών και των τραπεζών, καθώς επίσης η περαιτέρω ενίσχυση και διασφάλιση της σταθερότητας του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι προσπάθειες αναθεώρησης του εποπτικού πλαισίου παγκοσμίως σήμερα συντονίζονται από την ομάδα των είκοσι πλουσιότερων χωρών (G-20). Στην ουσία η Βασιλεία III δεν αποτελεί μια καινούργια συμφωνία αλλά συμπληρώνει και βελτιώνει την Βασιλεία II. Με κύριο στόχο την βέλτιστη απορρόφηση των κρίσεων και την αποτροπή μετάδοσης τους στην πραγματική οικονομία, συνοπτικά οι βασικές προσθήκες είναι εξής:

- Περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας της κεφαλαιακής βάσης.
- Εισαγωγή του Δείκτη Μόχλευσης (leverage ratio) με στόχο την συνεχή παρακολούθηση της μόχλευσης στον τραπεζικό τομέα.
- Εισαγωγή κεφαλαιακών buffers («μαξιλαριών»), δηλαδή την διακράτηση κεφαλαίων σε περιόδους ανάκαμψης με σκοπό την χρήση τους σε περίοδο κρίσης.
- Μείωση της προ-κυκλικότητας δηλαδή των έντονων αλληλεπιδράσεων μεταξύ του τραπεζικού τομέα και τις πραγματικής οικονομίας.
- Εισαγωγή δυο νέων δεικτών αξιολόγησης της ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος. Ο Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας (LCR, Liquidity Coverage Ratio) ο οποίος προβλέπει τα επαρκή επίπεδα ρευστότητας και ο Δείκτης Σταθερής Καθαρής Χρηματοδότησης (NSFR, Net Stable Funding Ratio) ο οποίος διασφαλίζει ισόρροπη δομή χρηματοδότησης.

3.4 Η ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Στο επίκεντρο των προτάσεων της Βασιλείας II τέθηκε το επίπεδο της κεφαλαιακής επάρκειας κάθε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Η σωστή κεφαλαιακή διαχείριση και η αντιμετώπιση των διαφόρων κινδύνων να εξασφαλίζει την εξάλειψη του της έκθεσης του κάθε ιδρύματος. Όσο μεγαλύτερη η έκθεση μιας τράπεζας σε διαφόρους

πιστωτικούς κινδύνους, τόσο μεγαλύτερο το ύψος του κεφαλαίου που πρέπει να διακατέχεται ως αντιστάθμισμα, προκειμένου να διασφαλιστεί η φερεγγυότητα του ιδρύματος¹⁸. Σαν συνέπεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης και του εντοπισμού των σχετικών αδυναμιών, όπως προαναφέρθηκε, το κεφαλαιακό πλαίσιο των τραπεζών βελτιώθηκε μέσω του πλαισίου της Βασιλείας III.

Η βασιλεία III καθιέρωσε νέες απαιτήσεις με βασικό στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Συνοπτικά οι αλλαγές στο κεφαλαιακό πλαίσιο της βασιλείας III ήταν οι εξής:

- Υψηλότερα και ποιοτικά ίδια κεφάλαια
- Εισαγωγή αποθεματικών κεφαλαίων
- Διακράτηση κεφαλαίων με αυξημένη δυνατότητα απορρόφησης ζημιών (Tier I)

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας χρησιμοποιείται ως βασικό εργαλείο προληπτικής εποπτείας με στόχο τη δημιουργία ενός αποθέματος κεφαλαίων που θα απορροφά ζημίες, θα προστατεύει το τραπεζικό σύστημα από την υπερβολική ανάληψη κινδύνων και κατά συνέπεια θα προστατεύονται οι καταθέτες και οι επενδυτές. Από τις οδηγίες της Βασιλείας II οποιαδήποτε τράπεζα έχει δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ίσο με το 8% του σταθμισμένου ενεργητικού της θεωρείται επαρκώς κεφαλαιοποιημένη και φερέγγυα¹⁹.

Ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Capital Adequacy Ratio – CAR) ορίζεται ως:

$$CAR = \frac{RC}{Credit_{risk} + Market_{risk} + Operational_{risk}} \geq 8\%$$

Όπου:

RC: το σύνολο των διαθέσιμων Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων

Credit_Risk: προσέγγιση πιστωτικού κινδύνου

Market_Risk: προσέγγιση κινδύνου αγοράς

Operational_Risk: προσέγγιση λειτουργικού κινδύνου

Από τις οδηγίες της Βασιλείας III δεν προέκυψε κάποια αλλαγή σχετικά με τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Επήλθε όμως σημαντική τροποποίηση στον αριθμητή του κλάσματος και συγκεκριμένα στην σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων. Η επιτροπή θέλησε την ενίσχυση της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων με

¹⁸ Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Δ., Αθήνα 2013. Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία.

¹⁹ Λουμιώτης, Β. και Διονυσόπουλος, Α. Σ.Ο.Ε.Λ., Αθήνα, 2018. Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής των Τραπεζών, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη.

στόχο την δυνατότητα που θα πρέπει να έχουν οι τράπεζες σχετικά με την απορρόφηση των ζημιών τους μέσω των ιδίων κεφαλαίων τους.

Συγκεκριμένα το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων αποτελείται από το άθροισμα των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 Capital) και των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 2 capital). Τα βασικά ίδια κεφάλαια περιλαμβάνουν το μετοχικό κεφάλαιο (κοινές μετοχές), διάφορα αποθετικά και τα δικαιώματα μειοψηφίας. Τα συμπληρωματικά κεφάλαια περιλαμβάνουν το μετοχικό κεφάλαιο (προνομιούχες μετοχές) με δικαίωμα μερίσματος, ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης και τη θετική διαφορά λογιστικών προβλέψεων και αναμενόμενης ζημιάς.

Επιπλέον σύμφωνα με τις οδηγίες της Βασιλείας III έγινε ο προσδιορισμός των αφαιρετικών στοιχείων και η εισαγωγή του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος. Αναλυτικότερα για τον προσδιορισμό των διαθέσιμων κεφαλαίων, από τα βασικά κεφάλαια κοινών μετοχών αφαιρούνται τα άυλα πάγια και οι ίδιες μετοχές, καθώς δεν έχουν την δυνατότητα απορρόφησης ζημιών. Επίσης στα αποθεματικά αναπροσαρμογής στην εύλογη αξία δεν περιλαμβάνονται θετικές ή αρνητικές διαφορές αξίας μη επιτοκιακών προϊόντων. Σχετικά με το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα η επιτροπή της Βασιλείας III, με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση της ποιότητας των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, υιοθέτησε ένα πρόσθετο κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας. Αφορά δηλαδή ένα πρόσθετο κεφάλαιο που έχει ως στόχο να διακρατείται προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για να απορροφήσει τις ζημίες κατά τη διάρκεια περιόδων κρίσης.

Η επιτροπή της βασιλείας III καθόρισε και τα νέα ποσοτικά όρια σχετικά με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών. Τα κυρία στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 common equity) πρέπει να ανέρχονται σε ποσοστό τουλάχιστον 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού. Το σύνολο των βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier 1 Capital) πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 6% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού. Το σύνολο των ελαχίστων ιδίων κεφαλαίων θα συνεχίσει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 8% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού όπως αναφέρεται και πιο πάνω. Τέλος σχετικά με το ύψος των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων συμπεραίνεται επαγωγικά ότι δεν θα επιτρέπεται να υπερβαίνει το 2%.

3.5 Η ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Με την χρεοκοπία της αμερικανικής επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers, το 2008, σηματοδοτήθηκε η κατάρρευση της αγοράς ακινήτων στις ΗΠΑ, έτσι ξέσπασε μια κρίση σε παγκόσμια κλίμακα. Η εξάλειψη της φούσκας προκάλεσε την ραγδαία πτώση των τιμών των περιουσιακών στοιχείων, που είχε δημιουργηθεί στην εν λόγω αγορά τα προηγούμενα χρόνια. Οι ζημιές που άρχισαν να καταγράφουν οι πιστωτικοί οργανισμοί, αφενός εξαιτίας της πτώσης των τιμών αυτών και αφετέρου εξαιτίας της μη εξυπηρέτησης μεγάλου μέρους των δανείων, που κατά κύριο λόγο είχαν χορηγηθεί για την αγορά ακινήτων, είχαν ως αποτέλεσμα την κατάρρευση των χρηματιστηριακών τους αξιών. Η κρίση γρήγορα επηρέασε όλο τον πλανήτη, προκαλώντας σταδιακά πτώση της εγχώριας ζήτησης και των τιμών σε πολλές οικονομίες. Η πτώση της ζήτησης, με τη σειρά της, οδήγησε σε μείωση της παραγωγής και, άρα, σε μείωση του ΑΕΠ και αύξηση της ανεργίας.

Η Ελλάδα, η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και, σε μικρότερο βαθμό η Ιταλία βίωσαν μια πολύπλευρη κρίση. Σταμάτησε η παροχή κεφαλαίων από τις αγορές, υπό την έννοια ότι οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών αδυνατούσαν να εκδώσουν ομόλογα σε ένα «λογικό» επιτόκιο. Τότε, η άντληση χρηματοδότησης από τις αγορές για τις εν λόγω χώρες αντικαταστάθηκε από τριμερή χρηματοδοτική στήριξη, που προέρχονταν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Η προαναφερόμενοι θεσμοί παρείχαν τα αναγκαία κεφάλαια στις παραπάνω χώρες, προκειμένου αυτές να ανταποκριθούν στις χρηματοδοτικές τους ανάγκες και να μην καταφύγουν σε «άτακτη» χρεοκοπία, με «αντάλλαγμα» ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής εξυγίανσης και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, το οποίο αποσκοπούσε, με την ολοκλήρωση του, στην αποκατάσταση της πρόσβασης των χωρών αυτών στις διεθνείς αγορές.

Η Ελλάδα υιοθέτησε το 2008 ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής επέκτασης, προκειμένου να αναχαιτίσει τις συνέπειες της κρίσης. Εξαιτίας όμως της μη συνετής δημοσιονομικής διαχείρισης κατά την περίοδο που προηγήθηκε της κρίσης, η χώρα μας, κατά την έναρξη της κρίσης βρέθηκε με έναν ιδιαίτερα υψηλό λόγο δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ. Η Ελλάδα έλαβε την πρώτη βοήθεια το 2010 (Πρώτο Μνημόνιο), τη δεύτερη βοήθεια το 2012 (Δεύτερο Μνημόνιο) και την τρίτη βοήθεια το 2015 (Τρίτο Μνημόνιο)²⁰.

²⁰Τσακλόγλου, Π., Οικονομίδης, Γ., Παγουλάτος, Γ., Φιλιππόπουλος, Α., 2016. Χάρτης Εξόδου από την Κρίση , Ένα νέο παραγωγικό μοντέλο για την Ελλάδα. Εκδόσεις Διανέοσις.

Από το 2008 ήταν φανερό ότι, προκειμένου να επιβιώσει η Ελληνική οικονομία, έπρεπε να εφαρμοστεί ένα πολυετές πρόγραμμα για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, τον έλεγχο της δυναμικής του χρέους και την πραγματοποίηση εκτεταμένων διαρθρωτικών αλλαγών. Στις αρχές του 2010 η Ελληνική κυβέρνηση απηύθυνε στις χώρες της ζώνης του ευρώ και στο ΔΝΤ αίτημα χρηματοδοτικής στήριξης και τον επόμενο μήνα υπογράφηκε το Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών. Εγκαινιάστηκε έτσι μια πορεία απότομης οικονομικής προσαρμογής, για να αποφευχθεί η χρεοκοπία και να τεθούν οι βάσεις για την επάνοδο της οικονομίας σε κατάσταση ισορροπίας²¹.

Το 2012 και παρά την αρκετή προσπάθεια που είχε γίνει, η Ελληνική οικονομία πέρασε σε πέμπτη χρονιά οικονομικής ύφεσης ενώ βρίσκονταν κάτω από την επίδραση του Μακροπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Προσαρμογής (ΜΠΔΠ) όπως αυτό είχε συμφωνηθεί από τον Μάιο του 2010. Η Ελληνική κυβέρνηση είχε δεσμευτεί στην εφαρμογή ενός προγράμματος προσαρμογής στο πλαίσιο ενός δεύτερου χρηματοδοτικού πακέτου όπως συμφωνήθηκε τον Φεβρουάριο του 2012 και περιελάμβανε και το PSI . Η αναζήτηση εταίρων για τον καταμερισμό των βαρών της χρηματοδοτικής βοήθειας έχει σήμερα φέρει στο προσκήνιο και τους επενδυτές -κατόχους κρατικών ομολόγων, μέσω της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα (Private Sector Involvement – PSI) στην κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών. Η Συμφωνία του Ιουλίου του 2011 για μία εθελοντική «ήπια» αναδιάρθρωση του χρέους προέβλεπε την απομείωση κατά 21% των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου που είχαν στην κατοχή τους οι τράπεζες. Η συμφωνία αυτή, χωρίς ποτέ να υλοποιηθεί, αντικαταστάθηκε τον Οκτώβριο του 2011 από την υιοθέτηση μίας πολιτικής μείωσης κατά 50% της ονομαστικής αξίας του χρέους στα χέρια των ιδιωτών με παράλληλη παροχή κινήτρων στους κατόχους ομολόγων ώστε να διατηρηθεί ο εθελοντικός χαρακτήρας της συναλλαγής. Το PSI αποτέλεσε ένα σημαντικό ορόσημο για τις αγορές²².

²¹Προβόπουλος, Γ., Πρόλογος του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, 2013. Το χρονικό της μεγάλης κρίσης. Η Τράπεζα της Ελλάδος 2008-2013. Διαθέσιμο στο <http://www.setee.gr/images/pdf/ToXronikoKrisiTE.pdf>

²²Alpha Bank, 2012. Το μνημόνιο και η διάσωση της Ελληνικής οικονομίας: Αστοχίες σχεδιασμού και εφαρμογής. Η διαχείριση κρίσεων στην ευρωζώνη: Η Ελληνική περίπτωση. Οικονομικό Δελτίο 117. Διαθέσιμο στο https://www.alpha.gr/files/infoanalyses/oikon_deltio_117.pdf

Στα πλαίσια της απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 26/10/2011, ψηφίστηκε στις 10/2/2012, ο ν. 4046/2012²³. Σύμφωνα με το άρθρο 1 το Νόμου, εγκρίθηκε το σχέδιο χρηματοδοτικής διευκόλυνσης PSI, μεταξύ του ΕΤΧΣ, της Ε.Ε, της Ελλάδας και της Τράπεζας της Ελλάδας σύμφωνα με το οποίο θα παρεχόταν χρηματοδοτική ενίσχυση έως 30 δις ευρώ με σκοπό την χρηματοδότηση μέρους της εθελοντικής ανταλλαγής ομολόγων της Ελλάδας με επενδυτές του ιδιωτικού τομέα. Το PSI, αποτελούσε την εθελοντική συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην αναδιάρθρωση του χρέους, μέσω μιας διαδικασίας σύμφωνα με την οποία, οι ιδιώτες κάτοχοι ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου θα δέχονταν να επιμηκυνθεί η ημερομηνία λήξης των ληξιπρόθεσμων ομολόγων και να αντικατασταθούν με νέα ομόλογα μεγαλύτερης διάρκειας και μικρότερης ονομαστικής αξίας από τα παλαιά. Αμέσως μετά την ψήφιση του ν. 4046/2012, συνήλθε στις Βρυξέλλες στις 21/2/2012 η Σύνοδος του Eurogroup, όπου δόθηκε το «πράσινο φως», για την έναρξη της διαδικασίας «κουρέματος» ομολόγων του ελληνικού ιδιωτικού χρέους ύψους 206 δις ευρώ με μείωση της ονομαστικής τους αξίας της τάξης του 53,5%.

Μετά την Σύνοδο του Eurogroup, το ελληνικό Κοινοβούλιο, ψήφισε τον ν. 4050/2012 (ΦΕΚ Α 36/23.02.2012) «Κανόνες Τροποποίησης τίτλων, εκδόσεως ή εγγυήσεως του Δημοσίου με συμφωνία των ομολογιούχων». Ο εν λόγω νόμος περιέγραφε την διαδικασία εφαρμογής του μηχανισμού του PSI στην Ελλάδα καθώς και η διαδικασία αντικατάστασης των παλαιών, με νέα ομόλογα. Παράλληλα, ο νόμος, προέβλεπε την προσθήκη ρήτρας αναδιάρθρωσης στις σχετικές συμβάσεις έκδοσης, προκειμένου να είναι δυνατό οι αρχικώς προβλεπόμενοι όροι των νέων τίτλων να μπορούν να τροποποιηθούν με αποφάσεις οι οποίες λαμβάνονται με ενισχυμένη πλειοψηφία του ανεξόφλητου κεφαλαίου και οι οποίες με αυτό τον τρόπο, δεσμεύουν και την μειοψηφία²⁴.

Η συγκεκριμένη ενέργεια προκάλεσε σημαντικές απώλειες στον τραπεζικό κλάδο, ο οποίος κατέγραψε ζημίες πολλών δισεκατομμυρίων στα κεφάλαια του. Τα

²³Ν.4046/2012. Έγκριση των Σχεδίων συμβάσεων χρηματοδοτικής διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για την μείωση του δημόσιου χρέους και την διάσωση της εθνικής οικονομίας. (ΦΕΚ Α 28/14.02.2012).

²⁴Τσιμπανούλης Δ. Γ., (2015). Οι ρήτρες συλλογικής δράσης του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων ελληνικού δημοσίου κατά το Ν 4050/2012 υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, Τιμητικός Τόμος Δρυλλεράκη, Νομική Βιβλιοθήκη.

πιστωτικά ιδρύματα της χώρας, με την σειρά τους και αυτά από τις συνέπειες της κρίσης, είδαν την κερδοφορία τους να πέφτει και την κεφαλαιακή τους βάση να δοκιμάζετε. Η κατάρρευση της αγοράς ακινήτων η οποία οδήγησε σε πολύ υψηλές ζημιές που προκύπτουν από απομείωση δάνειων και η πτώση των τιμών των τραπεζικών μετοχών είναι από τους παράγοντες που τις επηρέασε σημαντικά. Επίσης τα μέτρα που επιβλήθηκαν με τη συμμετοχή του στο PSI για την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους, ο αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος και η αδυναμία πρόσβασης στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου είναι συνολικά οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν το τραπεζικό σύστημα σε αρκετές ανακεφαλαιοποιήσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ελληνικές τράπεζες, τα τελευταία χρόνια, όχι μία, ούτε 2 αλλά 4 φορές αντιμετώπισαν προβλήματα έλλειψης επάρκειας κεφαλαίου και χρειάστηκαν ανακεφαλαιοποίηση, τα έτη 2009, 2013, 2014 και 2015.

Σε Διεθνές αλλά και σε Ελληνικό επίπεδο βιώνουμε ότι οι κυβερνήσεις κάνουν προσπάθειες θωράκισης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στηρίζοντας το τραπεζικό σύστημα. Για παράδειγμα, το 2013 το ελληνικό δημόσιο μέσω του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας το οποίο είχε λάβει δάνεια από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF)¹⁶, κατέβαλλε 28,6 δις και αγόρασε περίπου το 90% των νεοεκδοθέντων μετοχών των τεσσάρων συστημικών τραπεζών (Εθνική Τράπεζα, Eurobank, Alpha και Πειραιώς) συμπληρώνοντας έτσι τα κεφάλαια που τους ήταν απαραίτητα για τη λειτουργία τους. Συστημικές χαρακτηρίστηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος, εκείνες οι τράπεζες που κρίθηκαν κατάλληλες για δημόσια στήριξη. Μια αντίστοιχη περίπτωση στήριξης, με σκοπό την κάλυψη των απαραίτητων εποπτικών κεφαλαίων, μπορούμε να πούμε ότι επιτυγχάνεται και με την χρήση της Αναβαλλομένης Φορολογίας από το τραπεζικό σύστημα.

Στην περίπτωση των ελληνικών τραπεζών η περίπτωση του στοιχείου του ενεργητικού που υποτιμήθηκε ήταν τα ομόλογα του ελληνικού δημοσίου των οποίων η αξία απομειώθηκε με αποτέλεσμα να υπάρχει αρκετά σημαντική διαφορά λογιστικής βάσης και φορολογικής βάσης. Είναι αναγκαίο να διευκρινίσουμε ότι αυτή η μείωση της αξίας των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου στα πλαίσια του PSI δημιούργησε λογιστικές «ασυνέπειες» και σε άλλους λογαριασμούς, ωστόσο όμως, στην παρούσα μελέτη, θα αναφερθούμε μόνο σε αυτές που σχετίζονται με την αναγνώριση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων.

Κατά τους κανόνες των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων οι εταιρίες που διαθέτουν ομόλογα στο χαρτοφυλάκιο τους θα πρέπει να τα αποτιμούν ως περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία τους. Σαφώς τη μέθοδο αυτή ακολουθούν και οι ελληνικές τράπεζες. Το κούρεμα περίπου 53,5% των ομολόγων το 2012 μείωσε την αξία αυτή περίπου στο 47,3% της ονομαστικής αξίας (φορολογική βάση) των ομολόγων αυτών. Μελλοντικά λοιπόν, όταν επέλθει η λογιστική τακτοποίηση, ουσιαστικά δηλαδή στη λήξη της επένδυσης, η Τράπεζα θα πάρει το 47% της ονομαστικής αξίας του ομολόγου. Το 53% της αξίας που κουρεύτηκε είναι μια ζημιά για την Τράπεζα και θεσμοθετεί μια Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση έναντι του δημοσίου. Η ζημιά αυτή όμως πέρασε στα ίδια κεφάλαια των τραπεζών με αποτέλεσμα να εγερθεί η ανάγκη ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών καθώς και εύλογη διαφορά μεταξύ φορολογικού και λογιστικού αποτελέσματος.

Η φορολογική διοίκηση αποφάσισε να αναγνωρίσει την παραπάνω λογιστική ζημιά όπως υπολογίστηκε από τις τράπεζες με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, ως φορολογική ζημιά για την οποία κατέστη αναγκαία η συμπληρωματική φορολογική δήλωση από την πλευρά των τραπεζών για τα ποσά αυτά. Στην πράξη όλα τα παραπάνω έχουν μεγάλη σημασία τόσο για τις τράπεζες όσο και για την ελληνική οικονομία δεδομένου ότι κεφαλαιακά θα υπάρξει ανάκαμψη διότι οι τράπεζες μπορούν να αποσβένουν σταδιακά τη ζημιά που υπέστησαν από το PSI, συμψηφίζοντας μελλοντικό φόρο εισοδήματος που μπορεί να προκύψει από μελλοντικά κέρδη.

Επίσης, πρακτικά πάλι οι τράπεζες διατηρούν το δικαίωμα να συμψηφίσουν τα κεφάλαιά τους, ακόμα κι όταν αυτά δεν είναι πραγματικά δηλαδή αποτελούν μια απαίτηση η οποία έχει προκύψει από μια κατά τα άλλα ad hoc διαδικασία. Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η χρήση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 από τις τράπεζες (ανεξάρτητα τώρα από το PSI) είναι ωφέλιμη διότι το δικαίωμα που αναλύθηκε παραπάνω μπορεί να αποτιμηθεί και να προσμετρηθεί κανονικά αλλά υπό συνθήκες για τον καθορισμό της κεφαλαιακής επάρκειας των ελληνικών -και όχι μόνο- τραπεζών²⁵.

Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 οι οντότητες που αναγνωρίζουν αναβαλλόμενο φόρο, πρέπει να αναγνωρίζουν όλες τις Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις. Αντίθετα, οι

²⁵Papadeas, P., Hyz, A. & Kossieri, E., 2017. IAS Basel: The Contribution of Losses to the Banks' Capital Adequacy. International Journal of Business and Social Research , 17(2), pp. 21-32.

Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις αναγνωρίζονται στο βαθμό που είναι σφόδρα πιθανό και τεκμηριωμένο ότι θα υπάρχουν φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση αναγνωρίζεται για όλες τις εκπεστέες προσωρινές διαφορές, στο βαθμό που είναι σφόδρα πιθανό και μόνον όταν υπάρχει εξασφάλιση, πέραν από κάθε εύλογη αμφιβολία, ότι θα υπάρξει φορολογητέο κέρδος έναντι του οποίου θα χρησιμοποιηθούν οι εκπεστέες προσωρινές διαφορές. Εξαιρέση αποτελεί η περίπτωση στην οποία η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση προκύπτει από την αρχική αναγνώριση περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης σε μια συναλλαγή που δεν αφορά ενοποίηση επιχειρήσεων και κατά το χρόνο της συναλλαγής δεν επηρεάζεται ούτε το λογιστικό ούτε το φορολογικό αποτέλεσμα. Δηλαδή απαιτεί την καταχώρηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, όταν αναμένεται ότι θα υπάρχουν φορολογητέα κέρδη από τα οποία θα καταστεί δυνατή η αξιοποίηση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης. Όταν μία επιχείρηση έχει παρελθόν φορολογικών ζημιών, η επιχείρηση αυτή καταχωρεί μία αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση μόνο κατά την έκταση που η επιχείρηση έχει επαρκείς φορολογητέες προσωρινές διαφορές ή υπάρχει άλλη πειστική ένδειξη ότι θα είναι διαθέσιμο επαρκές φορολογητέο κέρδος.

Ο αναβαλλόμενος φόρος χρησιμοποιήθηκε, μετά το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων από το PSI, σαν ένας έμμεσος τρόπος δημιουργίας εποπτικών κεφαλαίων από τις τράπεζες. Λειτουργήσε αντισταθμιστικά έναντι των ζημιών που υπέστησαν, τα πιστωτικά ιδρύματα, από το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων. Ενώ τα κεφάλαια από τον αναβαλλόμενο φόρο είναι λογιστικά κεφάλαια, οι τράπεζες υπολογίζουν τα κεφάλαια από τον Αναβαλλόμενο Φόρο στα εποπτικά τους κεφάλαια. Έτσι έχουν ύψιστη σημασία για τις τράπεζες καθώς η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στα στρες τεστ υπολόγιζε τα συγκεκριμένα κεφάλαια μειώνοντας ανάλογα τις όποιες κεφαλαιακές απαιτήσεις προέκυπταν.

Οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις που σχετίζονται με τις φορολογικές ζημίες που προέκυψαν από το PSI και τη συμμετοχής των τραπεζών στο πρόγραμμα επαναγοράς ομολόγων εκδόσεως του Έλληνικού Δημοσίου το Δεκέμβριο του 2012 αναγνωρίστηκαν ως χρεωστική διαφορά σύμφωνα με τους Ν.4046/14.2.2012 και Ν.4110/23.1.2013 και σχετική νομική γνωμάτευση. Σύμφωνα με το Ν.4110/23.1.2013, η εν λόγω χρεωστική διαφορά εκπίπτει φορολογικά,

σταδιακά και ισόποσα, σε 30 έτη. Με αυτόν τον τρόπο παρέχεται ένα επαρκές χρονικό διάστημα για το σταδιακό συμψηφισμό της με φορολογητέα κέρδη.

Παράλληλα και δεδομένου ότι η πορεία της Ελληνικής οικονομίας δεν εμφάνιζε βελτίωση και τα τραπεζικά ιδρύματα είχαν μπροστά τους την επιθετική διαχείριση των κόκκινων δάνειων, αιτήθηκαν προς την Ελληνική κυβέρνηση την επέκταση σε βάθος 20ετίας της δυνατότητας να συμψηφίσουν με φόρους τη ζημία που θα υποστούν από το κούρεμα «κόκκινων» δανείων. Με ορατό το ενδεχόμενο να οδηγηθούμε σε μια τέταρτη ανακεφαλαιοποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, η οποία θα άνοιγε τον δρόμο για την κάλυψη του ανοίγματος με χρήματα των φορολογουμένων μέσα από το «κούρεμα» των ομολογιούχων και των καταθετών, η Ελληνική κυβέρνηση με ειδική διάταξη νομοθέτησε την επέκταση του αναβαλλόμενου φόρου στα 20 χρόνια. Έτσι οι ζημίες που προκύπτουν από την οριστική διαγραφή χρεών οφειλετών και από την πώληση δανείων, αναγνωρίζονται φορολογικά σταδιακά και ισόποσα σε διάστημα 20 ετών. Αντίστοιχα εκτιμάται ότι παρέχεται επαρκές χρονικό διάστημα για το συμψηφισμό τους με φορολογητέα κέρδη.

Μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων έδωσαν την δυνατότητα στις Ελληνικές τράπεζες, από το οικονομικό έτος του 2015, να μετατρέψουν τις Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις (Deferred Tax Asset – DTAs) σε Οριστικές Φορολογικές Απαιτήσεις (Definitive Tax Claims – DTCs) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου.

Πιο συγκεκριμένα η παράγραφος 2 του άρθρου 27Α του νόμου 4172/2013, όπως αυτός αρχικά τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 του Ν.4303/17.10.2014 και τελικά τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 του Ν.4340/01.11.2015, «Για το πλαίσιο ανακεφαλαιοποίησης των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες διατάξεις του Υπουργείου Οικονομικών», οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις οι οποίες προέρχονται από τη χρεωστική διαφορά του προγράμματος «Συμμετοχή του Ιδιωτικού Τομέα στην Αναδιάρθρωση του Δημοσίου Χρέους» (Private Sector Involvement - PSI) και από τις συσσωρευμένες προβλέψεις και λοιπές εν γένει ζημίες λόγω πιστωτικού κινδύνου, οι οποίες έχουν λογισθεί μέχρι την 30 Ιουνίου 2015, μετατρέπονται σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου.

Επιπλέον με τον νόμο Ν.4465/2017, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 29 Μαρτίου 2017, θεσπίστηκε ότι οι Φορολογικές Πιστώσεις δεν μπορούν να υπερβούν τον φόρο που αντιστοιχούσε στις σωρευμένες προβλέψεις που είχαν αναγνωριστεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, μείον: (α) κάθε οριστική και εκκαθαρισμένη Φορολογική πίστωση σε

περίπτωση που σε μία χρήση προέκυψε λογιστική ζημία, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 27Α και η οποία αφορά την ανωτέρω σωρευμένη πρόβλεψη (β) το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε οποιεσδήποτε μεταγενέστερες ειδικές προβλέψεις, οι οποίες αφορούν τις ανωτέρω σωρευμένες προβλέψεις και (γ) το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί στη ετήσια απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς η οποία αφορά τις ανώτερο προβλέψεις και λοιπές εν γένει ζημίες λόγω πιστωτικού κινδύνου. Με τον ίδιο νόμο εισάγεται περίοδο απόσβεσης 20 ετών για ζημίες που προέρχονται από διαγραφές δανείων ως συνέπεια διακανονισμού ή ρύθμισης και για οριστικές ζημίες που απορρέουν από πωλήσεις δανείων.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση, με το παρόν άρθρο τροποποιούνται διατάξεις των άρθρων 27 και 27 Α του ν. 4172/2013 προκειμένου να ρυθμιστεί ο χειρισμός της Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης που έχει ήδη αναγνωριστεί (και μπορεί υπό προϋποθέσεις να μετατραπεί σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση) από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις οντότητες που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ή κατά περίπτωση, τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, με τρόπο συμβατό προς τις διαγραφές και αναδιαρθρώσεις δανείων οφειλετών τους. Με τη ρύθμιση διασφαλίζεται ότι οι διαγραφές και αναδιαρθρώσεις δανείων δεν θα οδηγήσουν σε απώλεια εποπτικών κεφαλαίων και επιτρέπεται η επίτευξη των θεσμοθετημένων στόχων ανά πιστωτικό ίδρυμα για μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο οι δημοσιονομικοί στόχοι²⁶.

Συνοπτικά λοιπόν μπορούμε να πούμε ότι επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις στα πιστωτικά ιδρύματα από το 2017 και μετά να μετατρέψουν τις Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις, που προέρχονται α) τις ζημίες του Private Sector Initiative (PSI) β) σωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου που έχουν αναγνωριστεί έως τις 30 Ιουνίου 2015 γ) ζημίες από οριστικές διαγραφές ή από πωλήσεις δανείων και δ) λογιστικές διαγραφές, οι οποίες τελικά θα οδηγήσουν σε οριστικές διαγραφές και ζημίες από πώληση, σε απαίτηση (Tax Credit) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου.

Όλα τα παραπάνω τίθενται σε ισχύ σε περίπτωση που το λογιστικό, μετά από φόρους, αποτέλεσμα της χρήσεως είναι ζημία, σύμφωνα με τις ελεγμένες και εγκεκριμένες από την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων οικονομικές

²⁶Τροπολογία υπ' αριθμ. 980/142, «Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4172/2013». Διαθέσιμο στο <http://www.parliament.gr/UserFiles/bbb19498-1ec8-431f-82e6-023bb91713a9/9976425.pdf>

καταστάσεις. Επιπροσθέτως με βάση το άρθρο 39 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26 Ιουνίου 2013 σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 (Capital Requirements Regulation CRR), οι ανωτέρω κατηγορίες αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που μπορούν να μετατραπούν σε φορολογικές πιστώσεις πρέπει να λαμβάνουν συντελεστή σταθμίσεως 100%, αντί να αφαιρούνται από τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια.

Αξίζει να αναφερθεί ότι το όφελος αυτό έχει την εγγύηση του Δημοσίου στην περίπτωση που κάποια τράπεζα δεν καταφέρει να έχει κερδοφορία στο προβλεπόμενο χρονικό διάστημα. Αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση που κάποιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα τεθεί σε εκκαθάριση, το δημόσιο θα πρέπει να καλύψει το ποσό του αναβαλλόμενου φόρου με μετρητά. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που θα επωφεληθούν από τον αναβαλλόμενο φόρο θα πρέπει να εκδώσουν τίτλους δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών, η αξία των οποίων θα αντιστοιχεί στο 110% του οφέλους από τον αναβαλλόμενο φόρο. Τα δικαιώματα αυτά θα τα παραχωρήσουν δωρεάν στο Δημόσιο, το οποίο με τη σειρά του θα μπορεί να τα μετατρέψει σε μετοχές ή ακόμη και να τα πουλήσει, με αυτό τον τρόπο σε περίπτωση εκκαθάρισης ή πτώχευσης, το Δημόσιο θα έχει αντιστάθμισμα έναντι των χρημάτων που θα πρέπει να καταβάλει στις τράπεζες για να καλύψει τον αναβαλλόμενο φόρο. Επίσης οι τράπεζες υποχρεούνται να δημιουργήσουν ισόποσο αποθεματικό, ενώ θα έχουν τη δυνατότητα να αγοράσουν από το Δημόσιο τα δικαιώματα κτήσης.

Σε περίπτωση κατάργησης του αναβαλλόμενου φόρου, αν μια τράπεζα παρουσίαση ζημιές θα είναι υποχρεωμένη να κάνει αύξηση κεφαλαίου κατά το ποσοστό των ζημιών στα συνολικά ίδια κεφάλαια που αντιστοιχεί στον αναβαλλόμενο φόρο, θα πρέπει δηλαδή να προβεί στην έκδοση νέων μετοχών. Η αύξηση θα γίνει σε βάρος των παλαιών μετόχων οι οποίοι θα υποστούν dilution, καθώς οι νέες μετοχές θα εκδοθούν υπέρ του δημοσίου, το οποίο μπορεί, αν το επιθυμεί, να τις πουλήσει στην αγορά. Οι συστημικές τράπεζες έχουν επισημάνει πολλές φορές στις οικονομικές τους εκθέσεις αλλά και με δελτία τύπου πως τυχόν μεταβολή του πλαισίου, που θα έχει ως συνέπεια τη μη αναγνώριση των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων ως φορολογική πίστωση (tax credit), θα επιφέρει δραματικές συνέπειες στην κεφαλαιακή τους επάρκεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στο σημείο αυτό της εργασίας θα παρουσιαστεί ως μελέτη περίπτωσης μια διερεύνηση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των τεσσάρων Ελληνικών συστημικών τραπεζών για τη χρήση και την μεταβολή του αναβαλλόμενου φόρου. Κυρίως στόχος είναι η καλύτερη κατανόηση του ρολού της Αναβαλλομένης Φορολογίας των τραπεζών καθώς επίσης όσων περιγράφονται στο προηγούμενο κεφάλαιο. Επιπλέον μέσα από την συγκεκριμένη ανάλυση θα γίνει ευκολότερα αντιληπτό το μέγεθος των Αναβαλλομένων Φορολογικών στοιχείων των τραπεζών και η διαχρονική τους μεταβολή. Τα δεδομένα της διερεύνησης έχουν αντληθεί από τις δημοσιευμένες ετήσιες οικονομικές εκθέσεις των τραπεζών και αφορούν τα έτη 2008 έως 2018.

Αρχικά και με στόχο μια πρώτη επισκόπηση παρουσιάζονται τα βασικά σχετικά οικονομικά μεγέθη μαζί με την διαγραμματική απεικόνιση των Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων. Στην συνέχεια παρουσιάζεται ο δείκτης της Αναβαλλομένης Φορολογικής Απαιτήσης προς το σύνολο του ενεργητικού ποσοστιαία εκφρασμένος. Ακολουθεί ο προσδιορισμός των Κάθαρων Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων και η σύγκριση μεταξύ Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων και Αναβαλλομένων Φορολογικών Υποχρεώσεων. Μετά από τον προσδιορισμό των Κάθαρων Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων παρουσιάζεται ο δείκτης των Κάθαρων Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων προς το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων ποσοστιαία εκφρασμένος. Έπειτα εντοπίζονται οι δυο κύριες πηγές προέλευσης των Κάθαρων Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων και πραγματοποιείται ο επιμερισμός τους ποσοστιαία εκφρασμένος. Τέλος μέσα από την χρήση της συνάρτησης Correl του Excel εξετάζεται η Συσχέτιση (r) μεταξύ των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων και του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών.

4.2 ΣΧΕΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ

Με στόχο μια πρώτη επισκόπηση των δεδομένων παρουσιάζονται στου κάτωθι πίνακες οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις και Υποχρεώσεις , το σύνολο Ενεργητικού και Ιδίων Κεφαλαίων καθώς επίσης ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας

των τράπεζων. Επιπλέον παρατίθεται διαγραμματική απεικόνιση των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων, με σκοπό την ευκολότερη παρουσίαση της ανοδικής τους πορεία από την μια χρήση στην άλλη, ξεκινώντας από το 2008 και καταλήγοντας το 2018.

Ως πρώτο συμπέρασμα παρατηρείται ότι από την χρήση του 2011 οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις και για τις τέσσερις συστημικές τράπεζες σχεδόν τριπλασιάζονται, ακολουθώντας από εκεί και πέρα μια ανοδική πορεία η οποία φτάνει σε πολύ υψηλά μεγέθη. Συγκεκριμένα την χρήση του 2018 καταγράφονται Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις 5,3 δις για την Τράπεζα Alpha, 6,6 δις για την Τράπεζα Πειραιώς, 4,9 δις για την Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος και 4,9 δις για την Τράπεζα Eurobank Ergasias.

Πίνακας 4.1: Οικονομικά μεγέθη Alpha Τράπεζα Α.Ε

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
2008	333.499,00	197.779,00	65.269.954,00	3.940.697,00	9,60%
2009	293.289,00	202.492,00	69.596.047,00	5.973.359,00	13,20%
2010	427.554,00	263.510,00	66.798.315,00	5.783.934,00	13,50%
2011	1.466.974,00	360.993,00	59.148.045,00	1.966.248,00	9,70%
2012	1.799.893,00	413.504,00	58.357.325,00	747.500,00	9,50%
2013	2.788.688,00	35.160,00	73.697.267,00	8.367.735,00	16,40%
2014	3.689.446,00	25.502,00	72.935.461,00	7.706.550,00	14,60%
2015	4.398.176,00	20.852,00	69.296.234,00	9.054.336,00	16,80%
2016	4.519.046,00	21.219,00	64.872.266,00	9.113.413,00	17,10%
2017	4.330.602,00	24.997,00	60.813.025,00	9.626.691,00	18,70%
2018	5.290.763,00	18.681,00	61.006.740,00	8.143.116,00	17,80%

Διάγραμμα 4.1: Διαγραμματική Απεικόνιση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Alpha Τράπεζα Α.Ε

Πίνακας 4.2: Οικονομικά μεγέθη Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
2008	254.422,00	127.770,00	54.889.856,00	3.025.200,00	9,9%
2009	282.652,00	140.058,00	54.279.791,00	3.614.235,00	9,8%
2010	416.837,00	160.865,00	57.680.295,00	3.273.731,00	9,3%
2011	1.177.992,00	46.640,00	49.352.308,00	-1.939.839,00	-5,0%
2012	1.895.124,00	37.100,00	70.406.161,00	-2.324.307,00	9,7%
2013	2.861.716,00	42.300,00	92.009.592,00	8.542.899,00	14,0%
2014	4.018.745,00	37.772,00	89.289.696,00	7.322.242,00	12,5%
2015	5.074.769,00	31.499,00	87.528.216,00	1.020.526,00	17,5%
2016	5.318.348,00	46.061,00	81.500.534,00	9.823.738,00	17,0%
2017	6.542.813,00	34.432,00	67.416.562,00	9.544.198,00	15,1%
2018	6.647.000,00	32.000,00	61.880.000,00	7.506.000,00	13,65%

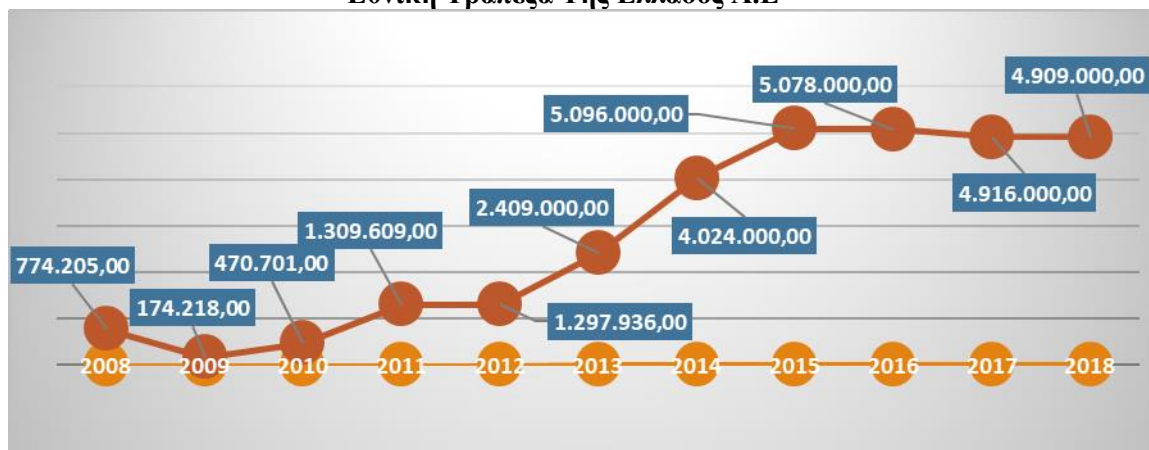
Διάγραμμα 4.2: Διαγραμματική Απεικόνιση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Πίνακας 4.3: Οικονομικά μεγέθη Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
2008	774.205,00	619.829,00	101.838.628,00	8.267.054,00	10,30%
2009	174.218,00	137.336,00	113.394.183,00	9.827.518,00	11,30%
2010	470.701,00	119.016,00	120.744.605,00	10.905.353,00	13,70%
2011	1.309.609,00	62.674,00	106.731.933,00	-253.017,00	-2,60%
2012	1.297.936,00	84.099,00	104.798.773,00	-2.042.000,00	9,20%
2013	2.409.000,00	53.000,00	110.930.000,00	7.874.000,00	11,20%
2014	4.024.000,00	44.000,00	115.464.000,00	10.466.000,00	13,60%
2015	5.096.000,00	9.000,00	111.232.000,00	9.824.000,00	14,60%
2016	5.078.000,00	6.000,00	78.531.000,00	7.587.000,00	16,30%
2017	4.916.000,00	6.000,00	64.768.000,00	7.379.000,00	17,00%
2018	4.909.000,00	14.000,00	65.095.000,00	5.638.000,00	16,20%

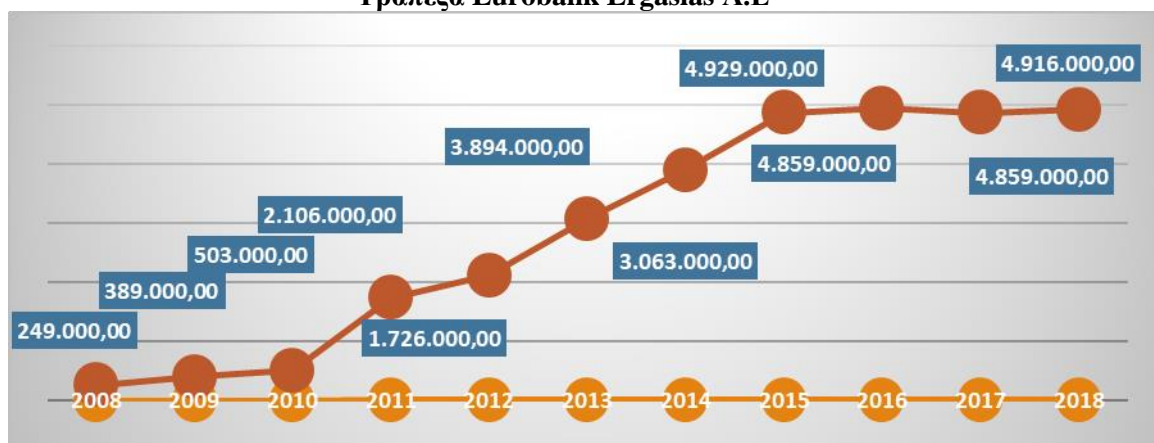
**Διάγραμμα 4.3: Διαγραμματική Απεικόνιση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων
Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε**

Πίνακας 4.4: Οικονομικά μεγέθη Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	Σύνολο Ενεργητικού	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
2008	249.000,00	21.000,00	82.202.000,00	4.623.000,00	10,40%
2009	389.000,00	14.000,00	84.269.000,00	6.314.000,00	12,70%
2010	503.000,00	16.000,00	87.188.000,00	6.094.000,00	11,70%
2011	1.726.000,00	18.000,00	76.822.000,00	875.000,00	12,00%
2012	2.106.000,00	8.000,00	67.653.000,00	-655.000,00	11,60%
2013	3.063.000,00	8.000,00	77.586.000,00	4.523.000,00	11,10%
2014	3.894.000,00	22.000,00	75.518.000,00	6.304.000,00	15,60%
2015	4.859.000,00	5.000,00	73.553.000,00	7.132.000,00	17,40%
2016	4.929.000,00	3.000,00	66.432.000,00	7.394.000,00	17,60%
2017	4.859.000,00	4.000,00	60.029.000,00	7.150.000,00	17,90%
2018	4.916.000,00	4.000,00	57.984.000,00	5.031.000,00	16,70%

Διάγραμμα 4.4: Διαγραμματική Απεικόνιση Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E

4.3 ΟΙ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Στους κάτωθι πίνακες παρουσιάζεται ο δείκτης της Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης προς το σύνολο του Ενεργητικού ποσοστιαία εκφρασμένος. Όπως είναι λογικό η πορεία του δείκτη ακολουθεί την πορεία των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων. Κατά συνέπεια οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις χρήση με χρήση αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερο μέρος στο σύνολο του ενεργητικού τους φτάνοντας το 2018 σε ένα ποσοστό της τάξεως του 8,67% για την Τράπεζα Αλφα, 10,74% για την Τράπεζα Πειραιώς, 7,54% για την Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος και 8,48% για την Τράπεζα Eurobank Ergasias. Όπως φαίνεται τα ποσοστά αυτά καθιστούν ιδιαίτερο υψηλό τον κίνδυνο που σχετίζεται με την αναγνώριση σημαντικού μέρους των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων ως στοιχείο ενεργητικού.

Πίνακας 4.5: Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%) Αλφα Τράπεζα Α.Ε

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Σύνολο Ενεργητικού	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%)
2008	333.499,00	65.269.954,00	0,51%
2009	293.289,00	69.596.047,00	0,42%
2010	427.554,00	66.798.315,00	0,64%
2011	1.466.974,00	59.148.045,00	2,48%
2012	1.799.893,00	58.357.325,00	3,08%
2013	2.788.688,00	73.697.267,00	3,78%
2014	3.689.446,00	72.935.461,00	5,06%
2015	4.398.176,00	69.296.234,00	6,35%

2016	4.519.046,00	64.872.266,00	6,97%
2017	4.330.602,00	60.813.025,00	7,12%
2018	5.290.763,00	61.006.740,00	8,67%

**Πίνακας 4.6: Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%)
Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε**

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Σύνολο Ενεργητικού	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%)
2008	254.422,00	54.889.856,00	0,46%
2009	282.652,00	54.279.791,00	0,52%
2010	416.837,00	57.680.295,00	0,72%
2011	1.177.992,00	49.352.308,00	2,39%
2012	1.895.124,00	70.406.161,00	2,69%
2013	2.861.716,00	92.009.592,00	3,11%
2014	4.018.745,00	89.289.696,00	4,50%
2015	5.074.769,00	87.528.216,00	5,80%
2016	5.318.348,00	81.500.534,00	6,53%
2017	6.542.813,00	67.416.562,00	9,71%
2018	6.647.000,00	61.880.000,00	10,74%

**Πίνακας 4.7: Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%)
Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε**

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Σύνολο Ενεργητικού	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%)
2008	774.205,00	101.838.628,00	0,76%
2009	174.218,00	113.394.183,00	0,15%
2010	470.701,00	120.744.605,00	0,39%
2011	1.309.609,00	106.731.933,00	1,23%
2012	1.297.936,00	104.798.773,00	1,24%
2013	2.409.000,00	110.930.000,00	2,17%
2014	4.024.000,00	115.464.000,00	3,49%
2015	5.096.000,00	111.232.000,00	4,58%
2016	5.078.000,00	78.531.000,00	6,47%
2017	4.916.000,00	64.768.000,00	7,59%
2018	4.909.000,00	65.095.000,00	7,54%

**Πίνακας 4.8: Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%)
Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε**

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Σύνολο Ενεργητικού	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%)
2008	249.000,00	82.202.000,00	0,30%
2009	389.000,00	84.269.000,00	0,46%
2010	503.000,00	87.188.000,00	0,58%
2011	1.726.000,00	76.822.000,00	2,25%
2012	2.106.000,00	67.653.000,00	3,11%
2013	3.063.000,00	77.586.000,00	3,95%
2014	3.894.000,00	75.518.000,00	5,16%
2015	4.859.000,00	73.553.000,00	6,61%
2016	4.929.000,00	66.432.000,00	7,42%
2017	4.859.000,00	60.029.000,00	8,09%
2018	4.916.000,00	57.984.000,00	8,48%

4.4 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Στους πίνακες που ακολουθούν πραγματοποιείται ο προσδιορισμός των Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών. Οι Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις προκύπτουν από τις Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις, κάθε εταιρικής χρήσης, μειωμένες κατά τις αντίστοιχες Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις. Αρχικά από τα δεδομένα του πίνακα παρατηρούμε ότι οι Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις παρουσιάζουν μια σταδιακά όλο και μεγαλύτερη αύξηση. Επιπλέον καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι σε όλες τις εξεταζόμενες χρήσεις οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις είναι αρκετά υψηλότερες από τις Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις.

Το συμπέρασμα αυτό δημιουργεί αμφιβολίες σχετικά με τη δυνατότητα μελλοντικού συμψηφισμού με φορολογητέα κέρδη. Ως γνωστών η ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων εξαρτάται από την ικανότητα του Ομίλου και της Τράπεζας να παράγουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη που θα καλύπτουν τις εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές όταν οι εν λόγω διαφορές οριστικοποιηθούν για φορολογικούς σκοπούς. Έτσι λοιπόν αυτό που κρίνεται είναι η ικανότητα των διοικήσεων των τραπεζών να παράγουν μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, το επιχειρηματικό τους πλάνο και οι προβλέψεις τους που πρέπει να καλύπτουν τον χρονικό ορίζοντα έως τη νομική εκπνοή της περιόδου εντός της οποίας μπορεί να ανακτηθεί η Αναβαλλόμενη Φορολογική

Απαίτηση. Σημειωτέων ότι τα επιχειρηματικά πλάνα τους ενδέχεται να επηρεαστούν από τους κινδύνους και την αβεβαιότητα που πηγάζουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας.

Πίνακας 4.9: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Alpha Τράπεζα Α.Ε

Έτος	Καθαρές			Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις > Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις
	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	
2008	333.499,00	197.779,00	135.720,00	TRUE
2009	293.289,00	202.492,00	90.797,00	TRUE
2010	427.554,00	263.510,00	164.044,00	TRUE
2011	1.466.974,00	360.993,00	1.105.981,00	TRUE
2012	1.799.893,00	413.504,00	1.386.389,00	TRUE
2013	2.788.688,00	35.160,00	2.753.528,00	TRUE
2014	3.689.446,00	25.502,00	3.663.944,00	TRUE
2015	4.398.176,00	20.852,00	4.377.324,00	TRUE
2016	4.519.046,00	21.219,00	4.497.827,00	TRUE
2017	4.330.602,00	24.997,00	4.305.605,00	TRUE
2018	5.290.763,00	18.681,00	5.272.082,00	TRUE

Πίνακας 4.10: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Έτος	Καθαρές			Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις > Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις
	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	
2008	254.422,00	127.770,00	126.652,00	TRUE
2009	282.652,00	140.058,00	142.594,00	TRUE
2010	416.837,00	160.865,00	255.972,00	TRUE
2011	1.177.992,00	46.640,00	1.131.352,00	TRUE
2012	1.895.124,00	37.100,00	1.858.025,00	TRUE
2013	2.861.716,00	42.300,00	2.819.416,00	TRUE
2014	4.018.745,00	37.772,00	3.980.972,00	TRUE
2015	5.074.769,00	31.499,00	5.043.270,00	TRUE
2016	5.318.348,00	46.061,00	5.272.287,00	TRUE
2017	6.542.813,00	34.432,00	6.508.381,00	TRUE
2018	6.647.000,00	32.000,00	6.615.000,00	TRUE

Πίνακας 4.11: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις > Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις
2008	774.205,00	619.829,00	154.376,00	TRUE
2009	174.218,00	137.336,00	36.882,00	TRUE
2010	470.701,00	119.016,00	351.685,00	TRUE
2011	1.309.609,00	62.674,00	1.246.935,00	TRUE
2012	1.297.936,00	84.099,00	1.213.837,00	TRUE
2013	2.409.000,00	53.000,00	2.356.000,00	TRUE
2014	4.024.000,00	44.000,00	3.980.000,00	TRUE
2015	5.096.000,00	9.000,00	5.087.000,00	TRUE
2016	5.078.000,00	6.000,00	5.072.000,00	TRUE
2017	4.916.000,00	6.000,00	4.910.000,00	TRUE
2018	4.909.000,00	14.000,00	4.895.000,00	TRUE

Πίνακας 4.12: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε

Έτος	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις > Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις
2008	249.000,00	21.000,00	228.000,00	TRUE
2009	389.000,00	14.000,00	375.000,00	TRUE
2010	503.000,00	16.000,00	487.000,00	TRUE
2011	1.726.000,00	18.000,00	1.708.000,00	TRUE
2012	2.106.000,00	8.000,00	2.098.000,00	TRUE
2013	3.063.000,00	8.000,00	3.055.000,00	TRUE
2014	3.894.000,00	22.000,00	3.872.000,00	TRUE
2015	4.859.000,00	5.000,00	4.854.000,00	TRUE
2016	4.929.000,00	3.000,00	4.926.000,00	TRUE
2017	4.859.000,00	4.000,00	4.855.000,00	TRUE
2018	4.916.000,00	4.000,00	4.912.000,00	TRUE

4.5 ΟΙ ΚΑΘΑΡΕΣ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Μετά από τον προσδιορισμό των Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων κρίνεται απαραίτητο να παρουσιαστεί ο δείκτης των Κάθαρων

Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων ως προς το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων ποσοστιαία εκφρασμένος. Ο συγκεκριμένος δείκτης κρίνεται αρκετά σημαντικός καθώς τα Ίδια Κεφάλαια των τραπεζών παίζουν σημαντικό ρόλο στον υπολογισμό του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Ο συγκεκριμένος Δείκτης παρουσιάζει μια αρκετά υψηλή μεταβολή από χρήση σε χρήση και για τις τέσσερις συστημικές τράπεζες. Χαρακτηριστικά ο Κάθαρος Αναβαλλόμενος Φόρος ενώ αφορούσε το 3,44% για την Τράπεζα Αλφα, 4,19% για την Τράπεζα Πειραιώς, 1,87% για την Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος και 4,93% για την Τράπεζα Eurobank Ergasias για το έτος 2008 μεταβλήθηκε αυξητικά σε τέτοιο βαθμό ώστε έφτασε να αφορά το 64,74% για την Τράπεζα Αλφα, 88,13% για την Τράπεζα Πειραιώς, 86,82% για την Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος και 97,63% για την Τράπεζα Eurobank Ergasias για το έτος 2018.

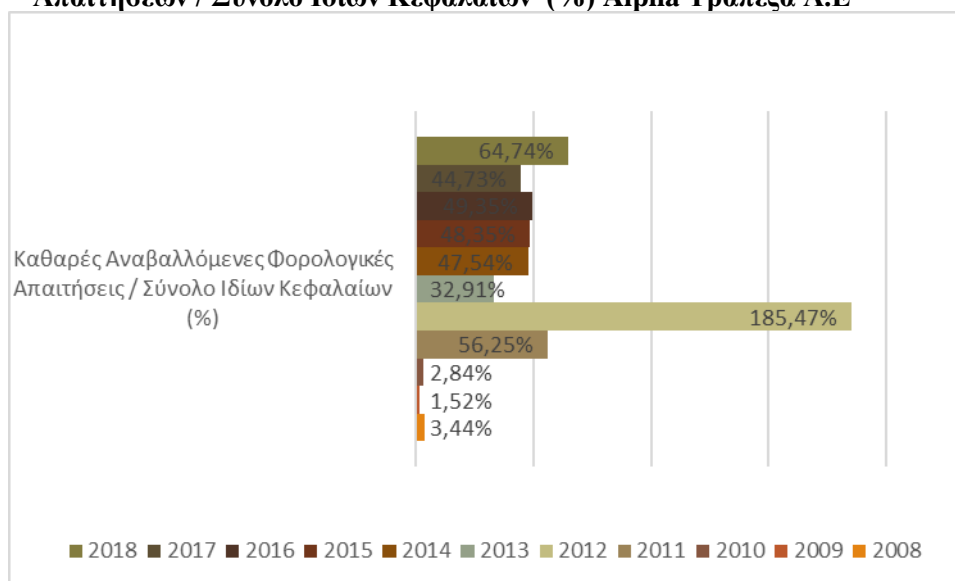
Αξίζει να σημειωθεί ότι ο συγκεκριμένος δείκτης είναι πολύ υψηλός σε σχέση με τις υπόλοιπες τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα ο Κάθαρος Αναβαλλόμενος Φόρος κυμαίνεται σε ένα ποσοστό της τάξεως του 9% με 10% για τις τράπεζες των χωρών της Βορείου Ευρώπης και σε ένα ποσοστό της τάξεως του 27% με 28% για τις τράπεζες των χωρών της Νοτίου Ευρώπης. Αδιαμφισβήτητα λοιπόν τα ποσοστά αυτά καθιστούν ιδιαίτερο υψηλό τον κίνδυνο που σχετίζεται με την αναγνώριση σημαντικού μέρους των Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων ως στοιχείο Ιδίων Κεφαλαίων.

Πίνακας 4.13: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Alpha Τράπεζα Α.Ε

Έτος	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%)
2008	135.720,00	3.940.697,00	3,44%
2009	90.797,00	5.973.359,00	1,52%
2010	164.044,00	5.783.934,00	2,84%
2011	1.105.981,00	1.966.248,00	56,25%
2012	1.386.389,00	747.500,00	185,47%
2013	2.753.528,00	8.367.735,00	32,91%
2014	3.663.944,00	7.706.550,00	47,54%
2015	4.377.324,00	9.054.336,00	48,35%
2016	4.497.827,00	9.113.413,00	49,35%
2017	4.305.605,00	9.626.691,00	44,73%

2018 5.272.082,00 8.143.116,00 64,74%

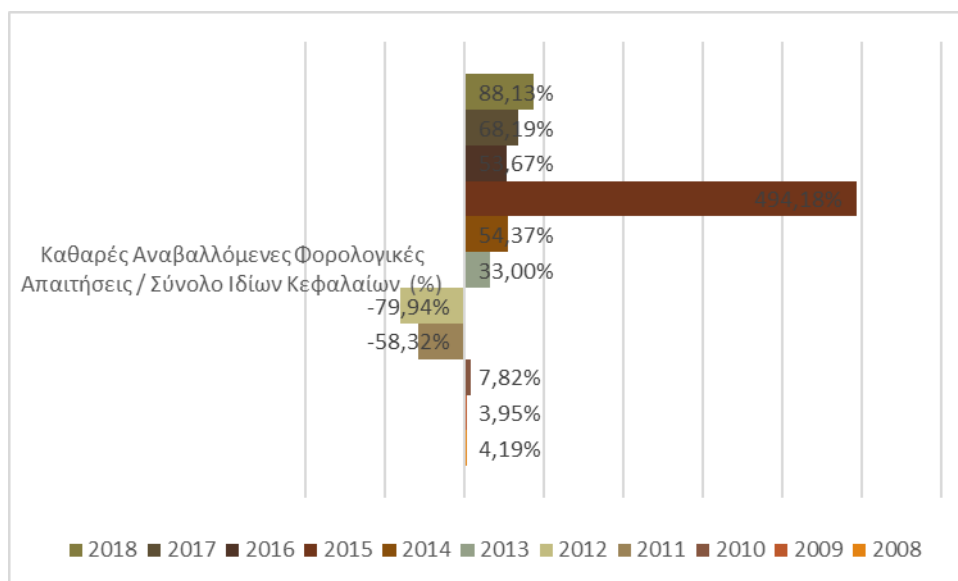
Διάγραμμα 4.5: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Alpha Τράπεζα Α.Ε

Πίνακας 4.14: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Έτος	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%)
2008	126.652,00	3.025.200,00	4,19%
2009	142.594,00	3.614.235,00	3,95%
2010	255.972,00	3.273.731,00	7,82%
2011	1.131.352,00	-1.939.839,00	-58,32%
2012	1.858.025,00	-2.324.307,00	-79,94%
2013	2.819.416,00	8.542.899,00	33,00%
2014	3.980.972,00	7.322.242,00	54,37%
2015	5.043.270,00	1.020.526,00	494,18%
2016	5.272.287,00	9.823.738,00	53,67%
2017	6.508.381,00	9.544.198,00	68,19%
2018	6.615.000,00	7.506.000,00	88,13%

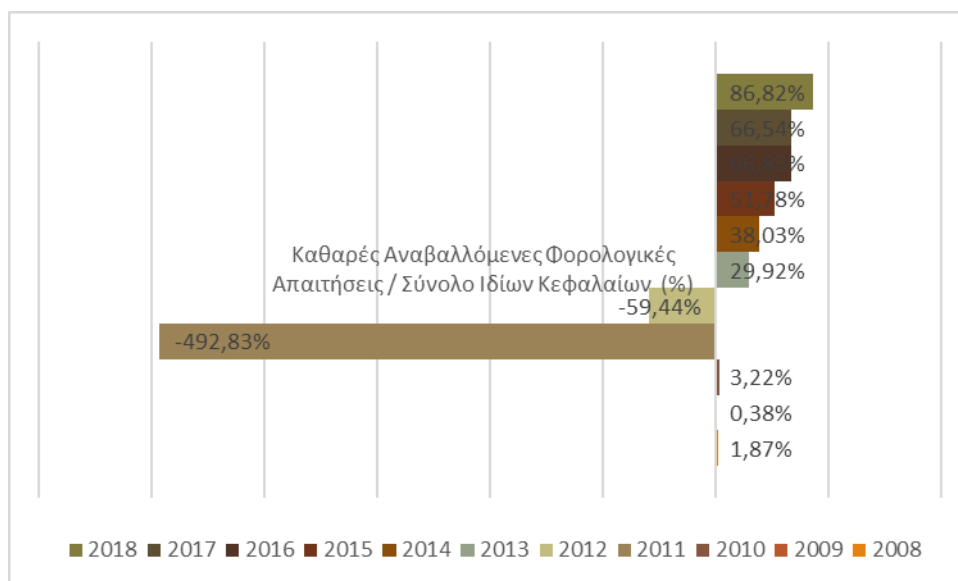
Διάγραμμα 4.6: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Πίνακας 4.15: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε

Έτος	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%)
2008	154.376,00	8.267.054,00	1,87%
2009	36.882,00	9.827.518,00	0,38%
2010	351.685,00	10.905.353,00	3,22%
2011	1.246.935,00	-253.017,00	-492,83%
2012	1.213.837,00	-2.042.000,00	-59,44%
2013	2.356.000,00	7.874.000,00	29,92%
2014	3.980.000,00	10.466.000,00	38,03%
2015	5.087.000,00	9.824.000,00	51,78%
2016	5.072.000,00	7.587.000,00	66,85%
2017	4.910.000,00	7.379.000,00	66,54%
2018	4.895.000,00	5.638.000,00	86,82%

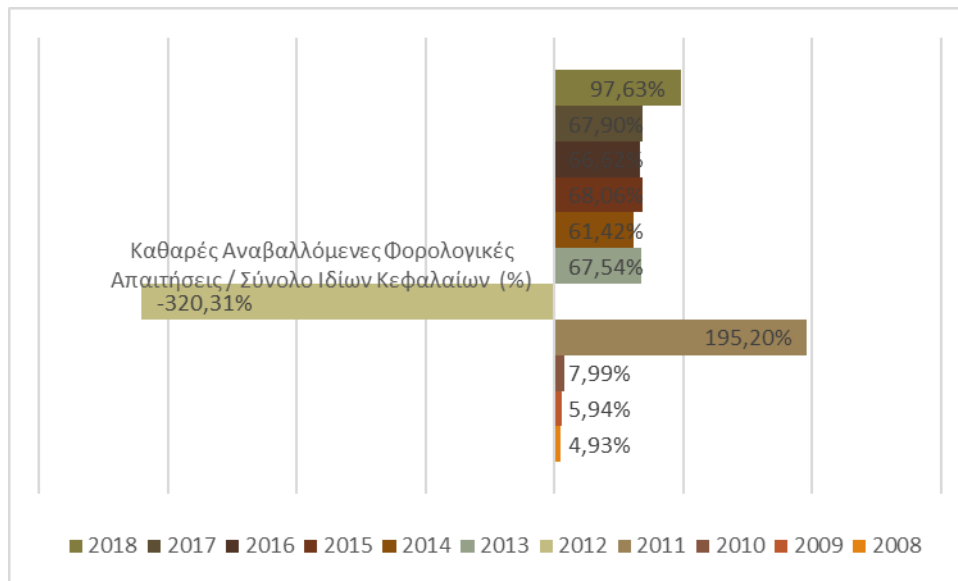
Διάγραμμα 4.7: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε

Πίνακας 4.16: Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E

Έτος	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%)
2008	228.000,00	4.623.000,00	4,93%
2009	375.000,00	6.314.000,00	5,94%
2010	487.000,00	6.094.000,00	7,99%
2011	1.708.000,00	875.000,00	195,20%
2012	2.098.000,00	-655.000,00	-320,31%
2013	3.055.000,00	4.523.000,00	67,54%
2014	3.872.000,00	6.304.000,00	61,42%
2015	4.854.000,00	7.132.000,00	68,06%
2016	4.926.000,00	7.394.000,00	66,62%
2017	4.855.000,00	7.150.000,00	67,90%
2018	4.912.000,00	5.031.000,00	97,63%

Διάγραμμα 4.8: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων / Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων (%) Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E

4.6 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΠΗΓΩΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

Οι συστημικές τράπεζες έχουν αναγνωρίσει Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις για εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές στον βαθμό που θεωρούν ότι είναι ανακτήσιμες. Οι διαφορές αυτές αφορούν κυρίως:

- I. Τις ζημίες που προέκυψαν από τη συμμετοχή του Ομίλου στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) και στο πρόγραμμα επαναγοράς του Ελληνικού χρέους το 2012, οι οποίες υπόκεινται σε φορολογική απόσβεση ξεκινώντας από το 2012 και για 30 έτη.
- II. Τις ζημίες που προκύπτουν από απομείωση δάνειων οι οποίες μπορούν να συμψηφιστούν έναντι μελλοντικών φορολογητέων κερδών σύμφωνα με την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία.

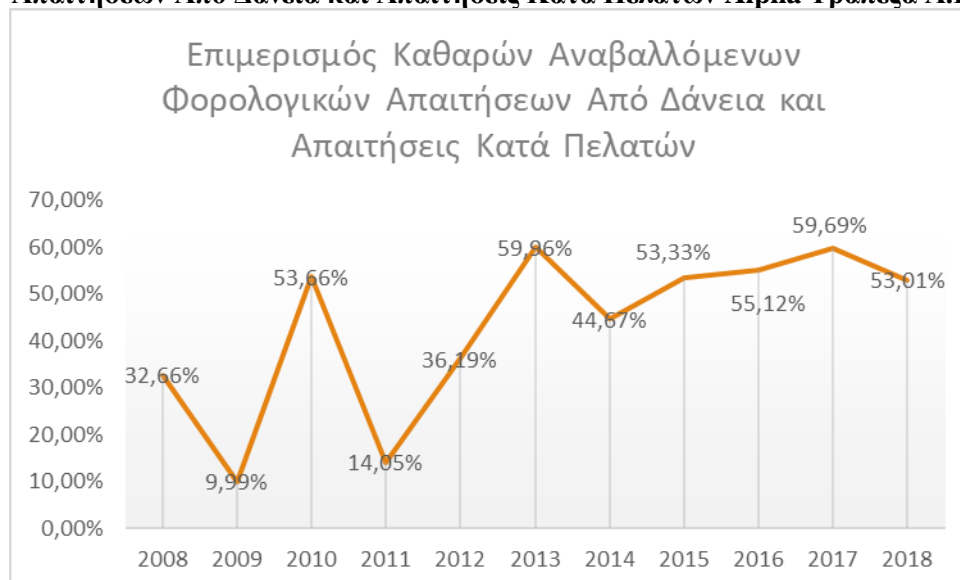
Στους κάτωθι πίνακες εντοπίζονται οι δυο άνωθεν κύριες πηγές προέλευσης των Κάθαρων Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων που οι συστημικές τράπεζες έχουν αναγνωρίσει και πραγματοποιείται ο επιμερισμός τους ποσοστιαία εκφρασμένος. Παρατηρώντας τα δεδομένα από τους πίνακες επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι η πλειοψηφία των Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων που έχουν αναγνωρίσει οι τράπεζες προέρχονται από τις ζημίες του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (PSI) και τις ζημίες που προκύπτουν από απομείωση δάνειων (κόκκινα δάνεια). Επιπλέον παρατηρείται ότι οι Καθαρές Αναβαλλόμενες Απαιτήσεις προερχόμενες από ζημίες που προκύπτουν από την απομείωση των δάνειων είναι μεγαλύτερες από αυτές που προέρχονται από το πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI). Αξίζει να σημειωθεί

ότι το υπόλοιπο ποσό των Κάθαρων Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων αφορά κυρίως μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές.

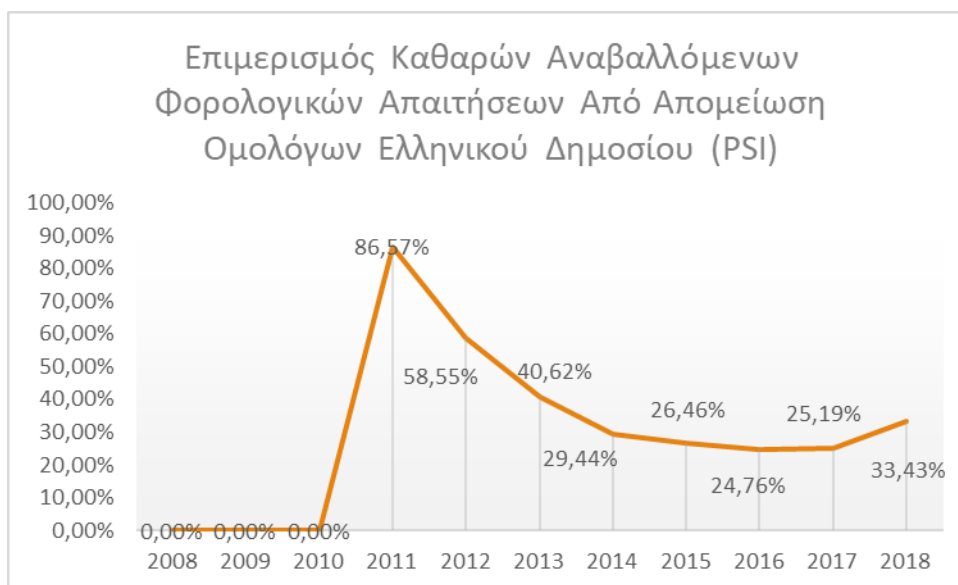
Πίνακας 4.17: Προσδιορισμός των Κύριων Πηγών Προέλευσης Alpha Τράπεζα Α.Ε

Έτος	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI)	Επιμερισμός Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών	Επιμερισμός Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI)
2008	135.720,00	44.326,00	0,00	32,66%	0,00%
2009	90.797,00	9.067,00	0,00	9,99%	0,00%
2010	164.044,00	88.027,00	0,00	53,66%	0,00%
2011	1.105.981,00	155.404,00	957.502,00	14,05%	86,57%
2012	1.386.389,00	501.694,00	811.773,00	36,19%	58,55%
2013	2.753.528,00	1.651.129,00	1.118.479,00	59,96%	40,62%
2014	3.663.944,00	1.636.632,00	1.078.533,00	44,67%	29,44%
2015	4.377.324,00	2.334.547,00	1.158.424,00	53,33%	26,46%
2016	4.497.827,00	2.479.024,00	1.113.870,00	55,12%	24,76%
2017	4.305.605,00	2.569.971,00	1.084.481,00	59,69%	25,19%
2018	5.272.082,00	2.794.987,00	1.762.420,00	53,01%	33,43%

Διάγραμμα 4.9: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών Alpha Τράπεζα Α.Ε

Διάγραμμα 4.10: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) Alpha Τράπεζα Α.Ε

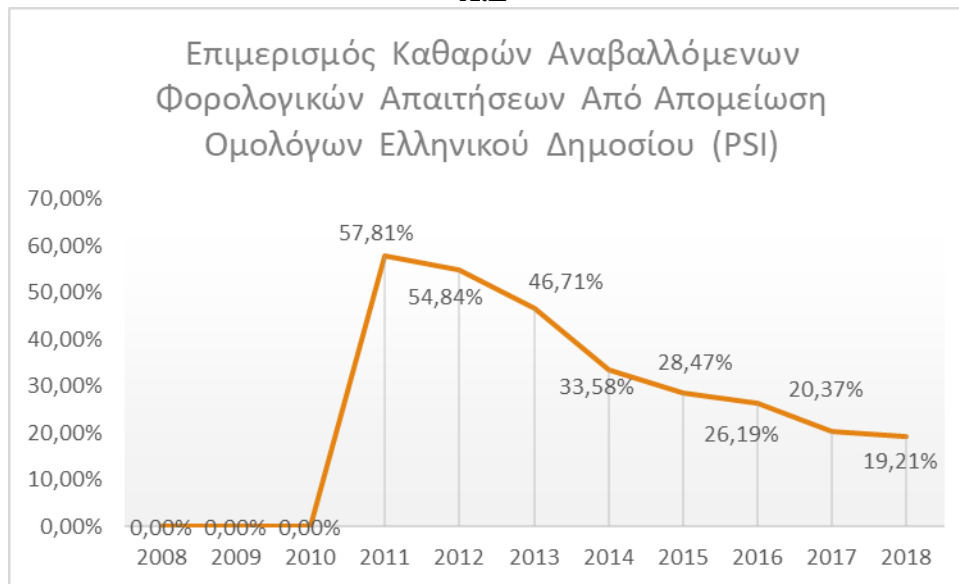
Πίνακας 4.18: Προσδιορισμός των Κύριων Πηγών Προέλευσης Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Έτος	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI)	Επιμερισμός Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών	Επιμερισμός Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI)
2008	126.652,00	12.964,00	0,00	10,24%	0,00%
2009	142.594,00	27.818,00	0,00	19,51%	0,00%
2010	255.972,00	96.596,00	0,00	37,74%	0,00%
2011	1.131.352,00	309.962,00	654.066,00	27,40%	57,81%
2012	1.858.025,00	679.701,00	1.018.960,00	36,58%	54,84%
2013	2.819.416,00	1.535.463,00	1.316.821,00	54,46%	46,71%
2014	3.980.972,00	2.276.061,00	1.336.926,00	57,17%	33,58%
2015	5.043.270,00	2.907.384,00	1.436.019,00	57,65%	28,47%
2016	5.272.287,00	2.977.389,00	1.380.851,00	56,47%	26,19%
2017	6.508.381,00	4.350.623,00	1.325.683,00	66,85%	20,37%
2018	6.615.000,00	4.771.000,00	1.271.000,00	72,12%	19,21%

Διάγραμμα 4.11: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Διάγραμμα 4.12: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Πίνακας 4.19: Προσδιορισμός των Κύριων Πηγών Προέλευσης Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε

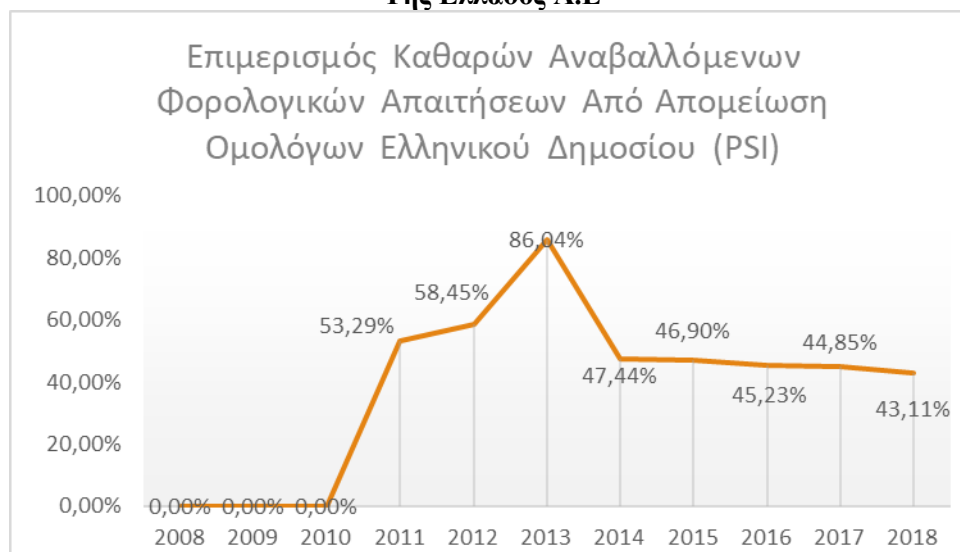
Έτος	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI)	Επιμερισμός Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών	Επιμερισμός Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI)

2008	154.376,00	0,00	0,00	0,00%	0,00%
2009	36.882,00	-102.147,00	0,00	-276,96%	0,00%
2010	351.685,00	-70.247,00	0,00	-19,97%	0,00%
2011	1.246.935,00	228.666,00	664.540,00	18,34%	53,29%
2012	1.213.837,00	124.877,00	709.502,00	10,29%	58,45%
2013	2.356.000,00	-33.000,00	2.027.000,00	-1,40%	86,04%
2014	3.980.000,00	1.370.000,00	1.888.000,00	34,42%	47,44%
2015	5.087.000,00	2.515.000,00	2.386.000,00	49,44%	46,90%
2016	5.072.000,00	2.612.000,00	2.294.000,00	51,50%	45,23%
2017	4.910.000,00	2.702.000,00	2.202.000,00	55,03%	44,85%
2018	4.895.000,00	2.797.000,00	2.110.000,00	57,14%	43,11%

Διάγραμμα 4.13: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε

Διάγραμμα 4.14: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθάρων Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε

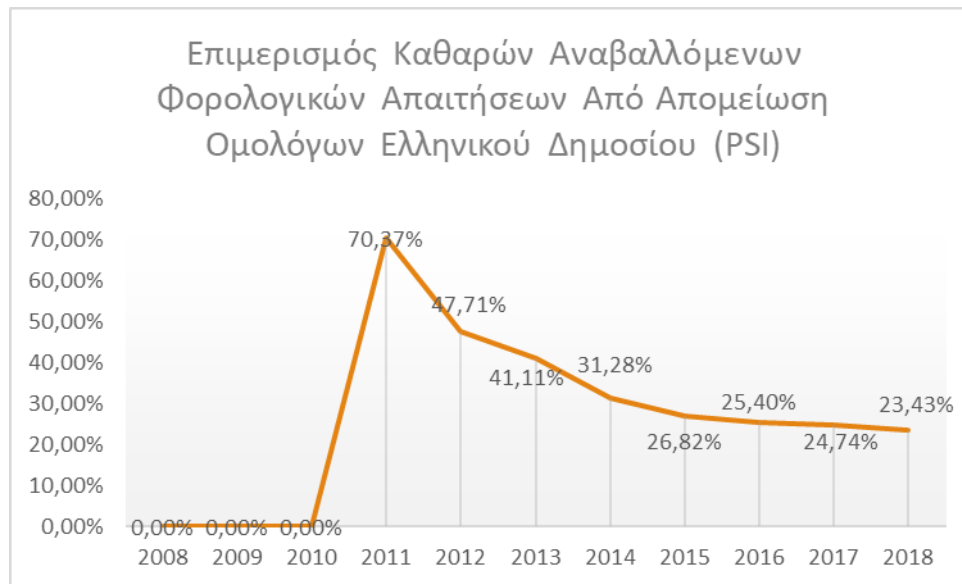
Πίνακας 4.20: Προσδιορισμός των Κύριων Πηγών Προέλευσης Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E

Έτος	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών	Καθαρές Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI)	Επιμερισμός Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών	Επιμερισμός Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI)
2008	228.000,00	94.000,00	0,00	41,23%	0,00%
2009	375.000,00	205.000,00	0,00	54,67%	0,00%
2010	487.000,00	311.000,00	0,00	63,86%	0,00%
2011	1.708.000,00	407.000,00	1.202.000,00	23,83%	70,37%
2012	2.098.000,00	754.000,00	1.001.000,00	35,94%	47,71%
2013	3.055.000,00	1.234.000,00	1.256.000,00	40,39%	41,11%
2014	3.872.000,00	1.980.000,00	1.211.000,00	51,14%	31,28%
2015	4.854.000,00	2.810.000,00	1.302.000,00	57,89%	26,82%
2016	4.926.000,00	3.121.000,00	1.251.000,00	63,36%	25,40%
2017	4.855.000,00	3.011.000,00	1.201.000,00	62,02%	24,74%
2018	4.912.000,00	3.132.000,00	1.151.000,00	63,76%	23,43%

Διάγραμμα 4.15: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Δάνεια και Απαιτήσεις Κατά Πελατών Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E

Διάγραμμα 4.16: Διαγραμματική Απεικόνιση Καθαρών Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων Από Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI) Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E

4.7 ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ ΜΕ ΔΕΙΚΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Σε αυτό το σημείο μέσα από την χρήση της συνάρτησης Correl του Excel εξετάζεται η Συσχέτιση (r) μεταξύ των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων και του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας των τραπεζών.

Η συνάρτηση δίνεται από τη σχέση:

$$r = \frac{\Sigma(x - x_{\mu})(y - y_{\mu})}{\sqrt{\Sigma(x - x_{\mu})^2 \Sigma(y - y_{\mu})}}$$

r: Συσχέτιση

x: Αναβαλλόμενη Φορολογία

y: Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας

x_μ και y_μ: Οι Μέσοι Όροι των τιμών x και y

Στη συνέχεια θα εξεταστεί το είδος συσχέτισης το οποίο εξαρτάται από το πρόσημο της συνάρτησης. Συγκεκριμένα αν το πρόσημο είναι θετικό τότε υπάρχει θετική συσχέτιση και τα μεγέθη κινούνται ανάλογα, ενώ αντίθετα με αρνητικό πρόσημο έχουμε αρνητική συσχέτιση και τα μεγέθη κινούνται αντιστρόφως ανάλογα. Επιπλέον θα εξεταστεί και η ένταση συσχέτισης η οποία εξαρτάται από το εύρος της συνάρτησης Correl η οποία κινείται σε απόλυτες τιμές στο από 0 έως 1.

Αναλυτικά όταν :

- $r = 0$ τότε δεν υπάρχει καθόλου συσχέτιση

- $0.10 \leq r \leq 0.40$ τότε η ένταση είναι μικρή
- $0.41 \leq r \leq 0.60$ τότε η ένταση είναι μέτρια
- $0.61 \leq r \leq 0.80$ τότε η ένταση είναι δυνατή
- $0.81 \leq r \leq 0.90$ τότε η ένταση είναι πολύ δυνατή
- $r = 1$ τότε έχουμε απόλυτη συσχέτιση

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, όπως αυτά παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν, προκύπτει θετικό πρόσημο και άρα θετική συσχέτιση μεταξύ των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων και του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας των τεσσάρων συστημικών τραπεζών. Αυτό σημαίνει ότι τα δυο μεγέθη κινούνται ανάλογα δηλαδή όταν αυξάνονται οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις αυξάνεται και ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας των τραπεζών. Σχετικά με την ένταση της συσχέτισης τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η Τράπεζα Eurobank Ergasia παρουσιάζει μια πολύ δυνατή ένταση με $r = 0,88$. Ακολουθούν οι Alpha Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς οι οποίες παρουσιάζουν δυνατή ένταση με $r = 0,80$ και $r = 0,61$ αντίστοιχα. Τέλος η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος παρουσιάζει μέτρια ένταση με $r = 0,58$.

Πίνακας 4.21: Συσχέτιση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης Με Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Alpha Τράπεζα Α.Ε

Έτος	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Συσχέτιση r
2008	9,60%	333.499,00	
2009	13,20%	293.289,00	
2010	13,50%	427.554,00	
2011	9,70%	1.466.974,00	
2012	9,50%	1.799.893,00	
2013	16,40%	2.788.688,00	0,80
2014	14,60%	3.689.446,00	
2015	16,80%	4.398.176,00	
2016	17,10%	4.519.046,00	
2017	18,70%	4.330.602,00	
2018	17,80%	5.290.763,00	

Πίνακας 4.22: Συσχέτιση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης Με Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε

Έτος	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Συσχέτιση r
2008	9,9%	254.422,00	
2009	9,8%	282.652,00	
2010	9,3%	416.837,00	
2011	-5,0%	1.177.992,00	
2012	9,7%	1.895.124,00	
2013	14,0%	2.861.716,00	0,61
2014	12,5%	4.018.745,00	
2015	17,5%	5.074.769,00	
2016	17,0%	5.318.348,00	
2017	15,1%	6.542.813,00	
2018	13,65%	6.647.000,00	

Πίνακας 4.23: Συσχέτιση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαιτήσης Με Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Εθνική Τράπεζα Της Ελλάδος Α.Ε

Έτος	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Συσχέτιση r
2008	10,30%	774.205,00	
2009	11,30%	174.218,00	
2010	13,70%	470.701,00	
2011	-2,60%	1.309.609,00	
2012	9,20%	1.297.936,00	
2013	11,20%	2.409.000,00	0,58
2014	13,60%	4.024.000,00	
2015	14,60%	5.096.000,00	
2016	16,30%	5.078.000,00	
2017	17,00%	4.916.000,00	
2018	16,20%	4.909.000,00	

Πίνακας 4.24: Συσχέτιση Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαιτήσης Με Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας Τράπεζα Eurobank Ergasias Α.Ε

Έτος	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις	Συσχέτιση r
2008	10,40%	249.000,00	
2009	12,70%	389.000,00	
2010	11,70%	503.000,00	
2011	12,00%	1.726.000,00	
2012	11,60%	2.106.000,00	0,88
2013	11,10%	3.063.000,00	
2014	15,60%	3.894.000,00	
2015	17,40%	4.859.000,00	

2016	17,60%	4.929.000,00
2017	17,90%	4.859.000,00
2018	16,70%	4.916.000,00

4.8 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Από την ανάλυση του Αναβαλλόμενου Φόρου των τεσσάρων συστημικών τραπεζών προκύπτει ότι η Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις φτάνουν σε πολύ υψηλά μεγέθη. Καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος του Συνόλου του Ενεργητικού και των Ιδίων Κεφαλαίων τους, καθιστώντας ιδιαίτερα υψηλό τον κίνδυνο που σχετίζεται με τις δραματικές συνέπειες που θα επιφέρει στην κεφαλαιακή τους επάρκεια, μία τυχόν μεταβολή του πλαισίου, που θα έχει ως συνέπεια τη μη αναγνώριση των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων ως φορολογική πίστωση (tax credit). Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι σε όλες τις εξεταζόμενες χρήσεις οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις είναι αρκετά υψηλότερες από τις Αναβαλλόμενες Φορολογικές Υποχρεώσεις κάτι το οποίο δημιουργεί αμφιβολίες σχετικά με τη δυνατότητα μελλοντικού συμψηφισμού με φορολογητέα κέρδη. Διαπιστώνουμε ότι οι δυο κύριες πηγές προέλευσης των Κάθαρων Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων προέρχονται από τις ζημίες του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (PSI) και τις ζημίες που προκύπτουν από απομείωση δάνειων (κόκκινα δάνεια). Τέλος προκύπτει θετική συσχέτιση μεταξύ των Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων και του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας. Τα δυο μεγέθη κινούνται ανάλογα δηλαδή όταν αυξάνονται οι Αναβαλλόμενες Φορολογικές Απαιτήσεις αυξάνεται και ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας των τραπεζών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο βασικός σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν η ανάδειξη της σημαντικότητας που έχει το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 και συγκεκριμένα το μέγεθος της Αναβαλλόμενης Φορολογίας στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών. Περιγράψαμε την σχετική βιβλιογραφία που αφορά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12. Για την ανάδειξη της σημαντικότητας που μπορεί να έχει το στοιχείο της Αναβαλλόμενης Φορολογίας επιλέχθηκε το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, καθώς αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, από το οποίο μπορεί κανείς να αντλήσει κρίσιμα συμπεράσματα για τον ρόλο της.

Οι συνέπειες της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 ήταν οδυνηρές για το Ευρωπαϊκό και Διεθνές τραπεζικό σύστημα. Όπως περιγράφεται στο σχετικό κεφαλαίο η ορθή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την λειτουργία της οικονομίας και για την επιστροφή της στην φάση οικονομικής ανάπτυξης. Η Ελληνική οικονομική κρίση, που ξεκίνησε ως κρίση ρευστότητας του δημόσιου τομέα, και το εγχώριο τραπεζικό σύστημα έχει προκαλέσει τις περισσότερες συζητήσεις ανά την υφήλιο εξαιτίας κυρίως της απουσίας επιτελικού σχεδιασμού, εφαρμογής και ελέγχου εγχώριων πολιτικών κι ειδικά οικονομικών. Τα συσσωρευμένα από χρόνια δομικά προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας την έφεραν σε πιο εκτεθειμένη θέση στις συνέπειες της κρίσης δημοσίου χρέους σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΟΝΕ. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια και με την παραδοχή ότι η κατάρρευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα έδινε την χαριστική βολή στις οικονομίες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με περαιτέρω καταστροφικές συνέπειες στις ήδη επιβαρυνόμενες κοινωνίες τους, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι Κυβερνήσεις των κρατών μελών αποφάσισαν μια σειρά από νομοθετικές ρυθμίσεις χρηματοδοτήσεων αλλά και ελαφρύνσεων μέσω διαφόρων λογιστικών και νομικών τεχνασμάτων με στόχο την κάλυψη των ζημιών που υπέστη το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι συγκεκριμένες πρακτικές, όπως αυτές αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφαλαίο, υιοθετήθηκαν πέραν από την Ελλάδα, με παραλλαγές, σε Ιταλία, Ισπανία και Πορτογαλία.

Τα συγκεκριμένα τεχνάσματα και η χρήση της αναβαλλόμενης φορολογίας ως μέσω κάλυψης ζημιών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, κυρίως από την απομείωση των κρατικών ομολόγων και τα κόκκινα δάνεια, γεννούν πολλά

ερωτηματικά και αρκετές συζητήσεις. Από την παρούσα διπλωματική εργασία εντοπίστηκαν και απαντήθηκαν τα πιο σημαντικά. Το πρώτο ερώτημα σχετίζεται με το αν οι συγκεκριμένες ρυθμίσεις και γενικά το ζήτημα του Αναβαλλόμενου Φόρου, συνιστούν *κρατική βοήθεια προς τις τράπεζες*. Το συγκεκριμένο ερώτημα έχει συζητηθεί και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις αρμόδιες αρχές με τις απόνειες να δίστανται. Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι προφανής, το κράτος μέσω της αναβαλλόμενης φορολογίας παρείχε την δυνατότητα στις τράπεζες να μην εμφανίσουν απώλειες στα κεφάλαια τους και να μπορούν να συμψηφίζουν ζημιές με κέρδη επόμενων ετών, πρόκειται δηλαδή για μια *φορο-απαλλακτική ρύθμιση*. Το κράτος λειτούργησε ως εγγυητής στα κεφάλαια του τραπεζικού συστήματος (επιδότηση εκ μέρους των πολιτών αλλά όχι μέτοχοι οι επιδοτούντες). Από την μια μεριά είναι γεγονός ότι ένα υγιές τραπεζικό σύστημα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεσή για την επιστροφή της χώρας σε φάση ανάπτυξης. Από την άλλη όμως οι ευθύνες του τραπεζικού συστήματος στην δημιουργία της κρίσης ήταν τεράστιες και αποτελεί πρόκληση το γεγονός ότι σε κανένα άλλο επιχειρηματικό κλάδο δεν δόθηκαν τόσες διευκολύνσεις, όσα προβλήματα και αν αντιμετώπιζαν οι επιχειρήσεις.

Το δεύτερο βασικό ερώτημα σχετίζεται με την *ποιότητα και την ποσότητα των κεφαλαίων που προέρχονται από Αναβαλλόμενο Φόρο*. Όπως περιγράφεται από τους Πίνακες του προηγούμενου κεφαλαίου τα ποσά των Αναβαλλομένων Φορολογικών Απαιτήσεων χρόνο με τον χρόνο αποκτούν όλο και μεγαλύτερο μερίδιο στις οικονομικές καταστάσεις των τεσσάρων συστημικών τραπεζών, όπως εξηγήθηκε αυτά τα ποσά έχει επιτραπεί να αναγνωρίζονται και στα εποπτικά τους κεφάλαια, κατά συνέπεια ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας εξαρτάται σε ένα μεγάλο βαθμό από την Αναβαλλόμενη Φορολογία. Διαπιστώνεται λοιπόν η έκθεση των τραπεζικών ιδρυμάτων σε λογιστικά και όχι πραγματικά κεφάλαια. Το πρόβλημα που δημιουργείται, από την έκθεση των τραπεζών σε τέτοιου είδους κεφάλαια, από την μια έχει να κάνει με το ύψος τους και τις όποιες συνέπειες από την αφαίρεση τους και από την άλλη με την χαμηλή ποιότητα τους. Οι συγκεκριμένοι μέθοδοι δημιουργούν μια επιφανειακή κάλυψη με κακής ποιότητας κεφάλαια και τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να κινηθούν προς μια κατεύθυνση αντικατάστασης τους, όπως επιτάσσουν εξάλλου και οι κανόνες της Βασιλείας III. Οι Ελληνικές τράπεζες πρέπει να επιστρέψουν γρήγορα στην κερδοφορία, να δημιουργήσουν δικά τους εσωτερικά κεφάλαια και να αναζητήσουν νέα κεφάλαια από τις αγορές, όλα αυτά βέβαια εξαρτώνται και από τον γενικό ρυθμό ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Alpha Bank, 2012. Το μνημόνιο και η διάσωση της Ελληνικής οικονομίας: Αστοχίες σχεδιασμού και εφαρμογής. Η διαχείριση κρίσεων στην ευρωζώνη: Η Ελληνική περίπτωση. Οικονομικό Δελτίο 117. Διαθέσιμο στο https://www.alpha.gr/files/infoanalyses/oikon_deltio_117.pdf
- Grant Thornton, Αθήνα 2013. Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Β΄ έκδοση, Εκδόσεις Grant Thornton.
- Βλησμάς, Ο. και Σγουρινάκης, Ν., Αθήνα 2016. Η Αναβαλλόμενη Φορολογία, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ.49-51.
- Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα 2017, Στοιχεία τεκμηρίωσης σχετικά με τη λειτουργία του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, σελ 2.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων. Διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32002R1606>, date accessed 1/5/2017
- Καραγιάννης, Δ., Καραγιάννη, Α. και Καραγιάννης, Δ., Αθήνα (2016). Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα Λογιστική και Αναβαλλόμενη Φορολογία ΕΛΠ. Εκδόσεις Ιανός.
- Λουμιάτης, Β. και Διονυσόπουλος, Α. Σ.Ο.Ε.Λ., Αθήνα, 2018. Ειδικά Θέματα Εφαρμοσμένης Λογιστικής και Ελεγκτικής των Τραπεζών, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη.
- Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Δ., Αθήνα 2013. Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία.
- Νεγκάκης, Χ., Θεσσαλονίκη 2015. Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφορά (Ειδικά Θέματα), σελ 244-245.
- Ν.4046/2012. Έγκριση των Σχεδίων συμβάσεων χρηματοδοτικής διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για την

μείωση του δημόσιου χρέους και την διάσωση της εθνικής οικονομίας. (ΦΕΚ Α 28/14.02.2012).

- Προβόπουλος, Γ - Καπόπουλος, Π., Αθήνα 2001. Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος, σελ 21, Εκδόσεις Κριτική.
- Προβόπουλος, Γ., Πρόλογος του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, 2013. Το χρονικό της μεγάλης κρίσης. Η Τράπεζα της Ελλάδος 2008-2013. Διαθέσιμο στο <http://www.setee.gr/images/pdf/ToXronikoKrisiTE.pdf>
- Σακέλλη, Ε., Αθήνα 2002. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Εκδόσεις Ε. Σακέλλη, σελ 257.
- Τζανάτος, Δ., Αθήνα (2008). Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά. Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Τράπεζα Της Ελλάδος, (2018). Overview of the Greek Financial System. Financial Stability Department, Press Releases, November 2018. Available at: <https://www.bankofgreece.gr/en/news-and-media/press-office/news-list/news?announcement=cdfa91d7-8fae-466e-9fe4-e74b8f34100e>
- Τροπολογία υπ' αριθμ. 980/142, «Τροποποίηση διατάξεων του ν. 4172/2013». Διαθέσιμο στο <http://www.parliament.gr/UserFiles/bbb19498-1ec8-431f-82e6-023bb91713a9/9976425.pdf>
- Τσακλόγλου, Π., Οικονομίδης, Γ., Παγουλάτος, Γ., Φιλιππόπουλος, Α., 2016. Χάρτης Εξόδου από την Κρίση , Ένα νέο παραγωγικό μοντέλο για την Ελλάδα. Εκδόσεις Διανέοσις.
- Τσιμπανούλης Δ. Γ., (2015). Οι ρήτρες συλλογικής δράσης του προγράμματος ανταλλαγής ομολόγων ελληνικού δημοσίου κατά το Ν 4050/2012 υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, Τιμητικός Τόμος Δρυλλεράκη, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Χύτης, Ε. (2015). Γιατί η αύξηση των φοροσυντελεστών ευνοεί τις ζημιογόνες τράπεζες; EURO2day. Αθήνα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Agostino, M., Drago, D. & Silipo, D. B. (2011). The value relevance of IFRS in the European banking industry. Review of Quantitative Finance and Accounting, 36(3): 437-457.
- Armstrong, C., Barth, M., Jagolinzer, A. and Riedl, E., (2010). Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe. The Accounting Review, 85(1), pp. 31-61.

- Badertcher, B.A., Philips, J.D., Pincus, M. and Rego, S., (2009). Earnings Management Strategies and the trade – Off between Tax Benefits and Detection Risk: To Conform or Not to Conform? *Accounting Review*, Vol.84, No.1, pp. 63-97.
- Ball, R., (2012). International Financial Reporting Standards (IFRS): pros and cons for investors. *Journal of Accounting and Business Research*, 36(1), pp. 5-27.
- Brouwer, A., Naarding E., (2018), “Making Deferred Taxes Relevant”, *Accounting in Europe*, Vol. 15, No. 2, pp: 200-230
- Byard, D., Li, Y. and Yu, Y., (2011). The Effect of Mandatory IFRS Adoption on Financial Analysts. *Information Environment. Journal of Accounting Research* , 49 (1), pp. 69-96.
- Chludek, A. (2011), “Perceived Versus Actual Cash Flow Implications of Deferred Taxes – An Analysis of Value Relevance and Reversal Under IFRS”, *Journal of International Accounting Research* 10: 1-25.
- Christensen, E.T., Paik, H.G. and Stice. K.E., (2008). Creating a Bigger Bath Using the Deferred Tax Valuation Allowance. *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol.35, No. 5-6, pp. 601-625.
- Cohen, L., Cornett M.M., Marcus A.J. and Tehranian H., (2011), “Bank Earnings Management and Tail Risk during the Financial Crisis”, Working Paper, Boston College.
- Dhaliwal, D.S., Gleason, C.A. & Mills, L.F. (2004), “Last-Chance Earnings management: Using the Tax Expense to Meet Analysts' Forecasts”, *Contemporary Accounting Research*, Vol.21, No 2, p.431-459.
- Doukakis L., Siougle G. and Vrentzou E. (2012), “Tax Management and IFRS Financial Reporting Synergies”, *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, Vol.8, No. 3.
- Eurostat Guidance Note, (2014). Treatment of Deferred Tax Assets (DTAs) and Recording of Tax Credits Related to DTAs in ESA2010, European Commission.
- Gallemore, J. (2012). Deferred tax assets and bank regulatory capital. The 2012 UTS Accounting Research Consortium University of North Carolina at Chapel Hill.

- Gordon, L., Loeb, M. and Zhu, W., (2012). The impact of IFRS adoption on foreign direct investment. *Journal of Accounting and Public Policy*, 31(4), pp. 374-398.
- Guenther, D. and Sansing, R., (2000). Valuation of the firm in the presence of temporary book-tax differences: The role of deferred tax assets and liabilities. *The Accounting Review* Vol. 75, No 1, 2000 pp 1-12.
- Hanlon, D., Navissi F., Soepriyanto G., (2014). “The value relevance of deferred tax attributed to asset revaluations”, *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, Vol. 10, pp: 87-99.
- Herbohn, K., Tutticci, I. and Khor, P., (2010). Changes in unrecognized deferred tax accruals from carry-forward losses: earnings management or signaling? *Journal of Business Finance & Accounting*, 37(7), pp. 763-791.
- Hytis, E., (2015). Deferred Tax Assets from Unused Tax Losses under the Prism of Financial Crisis. Conference: International Conference on Business & Economics of the Hellenic Open University At: Athens
- Iatridis, G. and Rouvolis, S., (2010). The post-adoption effects of the implementation of International Financial Reporting Standards in Greece. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 19(1), pp. 55-65.
- Karampinis, N. and Hevas, D., (2013). Effects of IFRS Adoption on Tax- induced Incentives for Financial Earnings Management: Evidence from Greece. *The International Journal of Accounting*, Vol. 48, No2, p. 218-247.
- Kyriazopoulos, G., Makriyiannis, G. & Logotheti, M. (2019). The impact of Deferred Taxation on Banking Profitability and Capital Adequacy. Evidence from the Greek Banking System, Vol. 5, No. 1, pp. 1-13.
- Ladas, A.C., Negkakis, C.I. and Samara, A.D. (2017) ‘Accounting quality deferred tax and risk in the banking industry’, *Int. J. Banking, Accounting and Finance*, Vol. 8, No. 1, pp.1–19.
- Anestis C. Ladas, Christos I. Negkakis and Angeliki D. Samara (2017), The Effects of the Financial Crisis on the Creditworthiness of Banks, *The Greek Dept Crisis*, pp 109-128.
- Laeven, L. and Valencia, F., (2012). Systemic Banking Crises Database: An Update. IMF working paper 12/163, 30 June, pp. 1-33.

- Merler, S. (2015). Deferred tax credits may soon become deferred troubles for some European banks. Available at: <http://bruegel.org>
- Minanari, R. and Kusumaningrat, A. (2017), Effect of Tax Deferred Charges, Leverage and Size of Management Company Earnings (Empirical Study at Company Jakarta Islamic Index (JII) Listed in Indonesia Stock Exchange Period 2012-2015), *Research Journal of Finance and Accounting*, 8.
- Negakis, C., Kousenidis, D. and Ladas, A., (2010). Value Relevance of Accounting Information in the Pre- and Post-IFRS Accounting Periods. *European Research Studies*, 2010, Vol. XIII, Issue 1, pp 143-152.
- Noor, R., Mastuki, N. and Aziz, Z., (2007). Earnings management and deferred tax. *Malaysian Accounting Review*, Vol.6, No.1, pp. 1-17.
- Papadeas, P., Hyz, A. & Kossieri, E., (2017). IAS Basel: The Contribution of Losses to the Banks' Capital Adequacy. *International Journal of Business and Social Research*, 17(2), pp. 21-32.
- Pascan, I.-D., (2015). Measuring the effects of IFRS adoption on accounting quality: A review. *Procedia Economics and Finance*, 32: 580-587.
- Phillips J., Pincus M., Rego S. O., Wan H., (2004). Decomposing Changes in Deferred Tax Assets and Liabilities to Isolate Earnings Management Activities. *Journal of the American Taxation Association*, Vol. 26, No.1, pp. 43-66.
- Poterba, J., Nirupama, R. and Seidman, J., (2011). Deferred tax position and incentives for corporate behavior around corporate tax changes. *National Tax Journal*, 64(1), pp. 27-58.
- Rick C. Laux, (2013). The Association between Deferred Tax Assets and Liabilities and Future Tax Payments. *The Accounting Review*: July 2013, Vol. 88, No. 4, pp. 1357-1383.
- Ronen, T and Yaari, V., (2003). The effect of Voluntary Disclosure and Preemptive Preannouncements on Earnings Response Coefficients When Firms Manage Earnings. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, Vol.18, No3, p.379-409.
- Samara, A., (2014). Assessing the relevance of deferred tax items: Evidence from loss firms during the financial crisis. *The Journal of Economic Asymmetries*, Vol.11, pp. 138-145.

- Simsek H. (2015), Deffered Tax and Earnings Management, MA thesis – University Rotterdam.
- Skinner, D., (2008). The Rise of Deferred Tax Assets in Japan: The Role of Deferred Tax Accounting in the Japanese Banking Crisis. *Journal of Accounting and Economics*, Vol.46, Issues 2-3, pp. 218-239.
- Spathis, C. and Georgakopoulou, E. (2007), “The Adoption of I.F.R.S. in South Eastern Europe: The Case of Greece”, *International journal of Financial Services Management*, Vol. 2, No. 1-2, pp. 50-63.
- Tsalavoutas I. and Evans L., (2010). “Transition to IFRS in Greece: Financial statement effects and auditor size”, *Managerial Auditing*, Vol.25, No.8, pp.814-842.
- Wahab, N., S., A., Holland K., (2015), “The persistence of book-tax differences”, *The British Accounting Review*, Vol., 47, pp: 339-350.
- Yip R. and Young D., (2012). “Does Mandatory IFRS Adoption Improve Information Comparability?”, *The accounting Review*, Vol. 87, pp 1767-1789.

